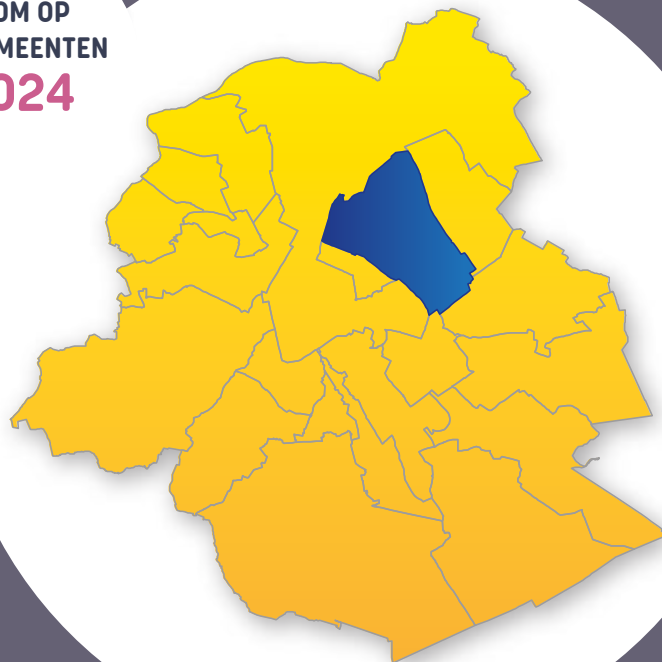

ZOOM OP
DE GEMEENTEN
2024

zoom op

SCHAARBEEK

Bron

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van
Brussel-Hoofdstad

Vertalingen

SA Production

Lay-out

Nathalie DA COSTA MAYA

Wettelijk depot

D/2023/9334/16

**Reproductie met bronvermelding is
toegestaan**

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad (2024), Zoom op de
gemeenten: Schaarbeek, Brussels Hoofdstedelijk
Gewest en Vivalis.Brussels.

Dit document is ook beschikbaar in het Frans.

VOOR MEER INFORMATIE**Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse**

Naamsestraat 59, 1000 Brussel

bisa@perspective.brussels

<https://bisa.brussels/>

**Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van
Brussel-Hoofdstad**

Marion ENGLERT marion.englert@vivalis.brussels

Jonathan UNGER jonathan.unger@vivalis.brussels

Sarah MISSINNE sarah.missinne@vivalis.brussels

Peter VERDUYCKT peter.verduyckt@vivalis.brussels

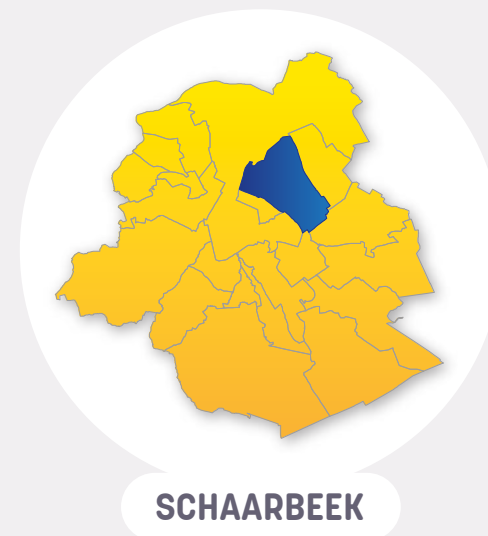
Belliardstraat 71, Bus 1, 1040 Brussel

observat@vivalis.brussels

[https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/
observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-
welzijn-van-brussel](https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-welzijn-van-brussel)

Verantwoordelijke uitgevers

Astrid ROMAIN (BISA) en Nathalie NOËL (Vivalis)

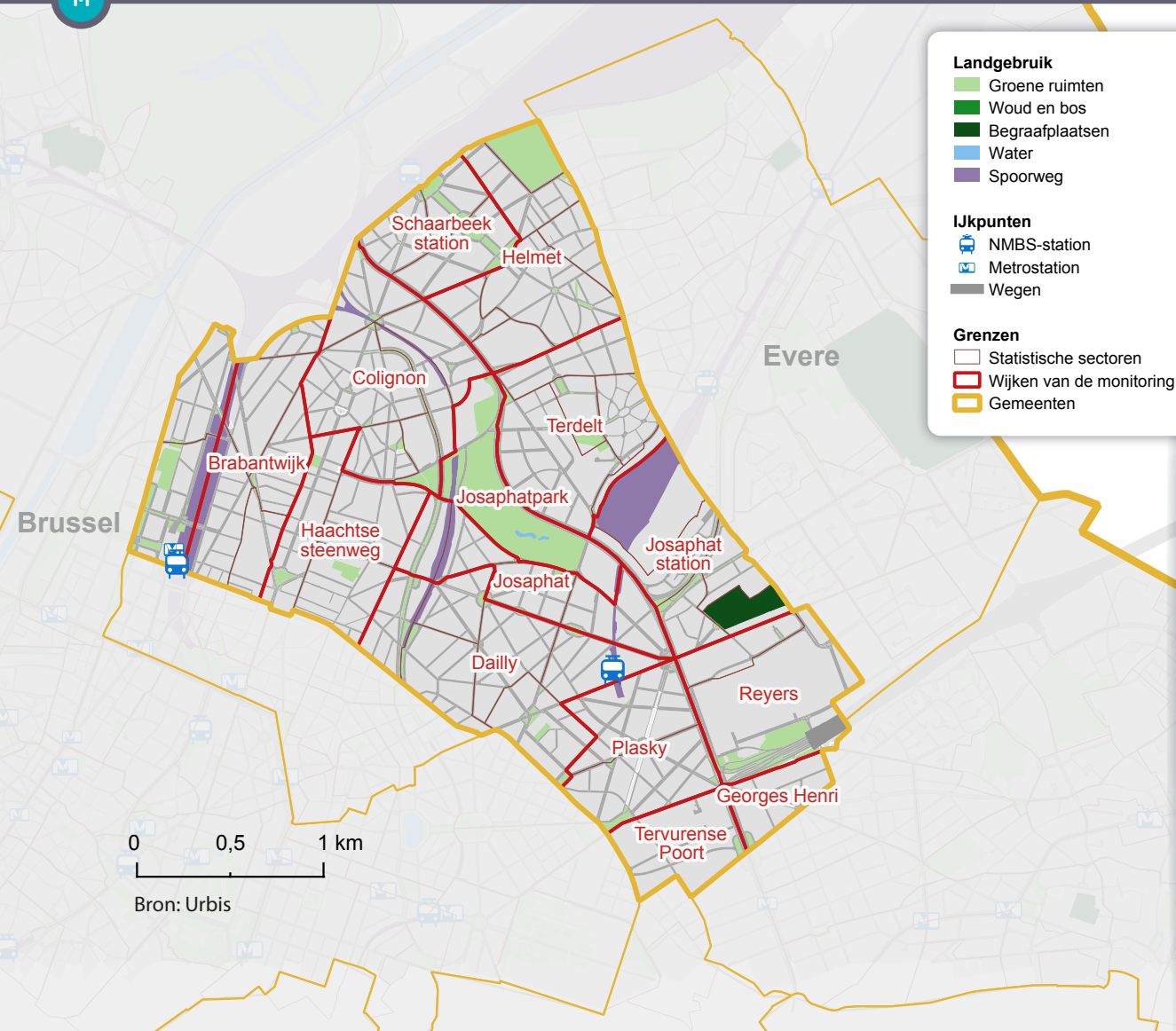
1. SCHAARBEEK EN ZIJN INWONERS IN EEN NOTENDOP	4
1.1. Landschap en stedenbouwkundige structuur van het gemeentelijk grondgebied	4
1.2. De inwoners en hun kenmerken	6
1.3. Uitdagingen	8
2. BEVOLKING	9
2.1. Bevolkingsdichtheid en spreiding in de gemeente	9
2.2. Evolutie en loop van de bevolking	10
2.3. Structuur volgens leeftijd en geslacht	11
2.4. Nationaliteiten	13
2.5. Huishoudens	15
3. JONGE KINDEREN	16
3.1. Evolutie en kenmerken van de geboorten	16
3.2. Evolutie van het aantal kinderen jonger dan 3 jaar	17
3.3. Kinderopvang: dekkingsgraad en toegankelijkheid	18
4. ONDERWIJS	19
4.1. Evolutie van de bevolking van 3 tot en met 17 jaar	19
4.2. Schoolbevolking: onderwijsniveau, plaats van de school en onderwijsvorm	20
4.3. Schoolachterstand	21
5. ARBEIDSMARKT	22
5.1. Sociaal-economische positie van de bevolking	22
5.2. Activiteits-, werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad	23
5.3. Profiel van de niet-werkende werkzoekenden	26
5.4. Kenmerken van de Schaarbeekse loontrekkenden	27
6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT	28
6.1. Algemene situatie	28
6.2. De specifieke economische kenmerken van Schaarbeek	28
6.3. Bedrijfsmigraties	30

7. INKOMENS	31
7.1. Fiscale inkomens	31
7.2. Personen die een uitkering ontvangen	35
7.3. Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT)	36
8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN	37
8.1. Kernindicatoren voor de gemeentelijke financiën	37
8.2. Structuur van de belangrijkste gewone ontvangsten en uitgaven	37
8.3. Investerings	39
9. HUISVESTING	40
9.1. Kenmerken van woongebouwen	40
9.2. Sociale woningen en andere woningen met sociale bestemming	41
9.3. Vastgoedprijzen	43
10. MOBILITEIT EN MILIEU	44
10.1. Mobiliteit	44
10.2. Milieu	46
11. GEZONDHEID	50
11.1. Levensverwachting en mortaliteit	50
11.2. Algemene gezondheidstoestand	52
11.3. Preventie	55
11.4. Focus op de oudere bevolking	56
GLOSSARIUM	57
LIJST MET ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN / MEER WETEN	61
BIBLIOGRAFIE	62

1. SCHAARBEEK EN ZIJN INWONERS IN EEN NOTENDOP

1-1

Referentiekaart van Schaarbeek

1.1. LANDSCHAP EN STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR VAN HET GEMEENTELIJK GRONDGEBIED¹

Schaarbeek (7,9 km², 5 % van het gewestelijke grondgebied) is een gemeente in het noordoosten van het Brussels Gewest. De gemeente strekt zich uit van het station Brussel-Noord tot het begin van de snelweg E40 (Brussel-Luik), vlakbij de Reyerslaan. In het noorden vormen de spoorlijn en het rangeerstation de grens met de stad Brussel (Laken en Neder-Over-Heembeek). De gemeente grenst in het oosten aan Evere en in het zuiden aan Sint-Lambrechts-Woluwe, Etterbeek, Brussel-Stad (aan de kant van Dailly en Plasky) en Sint-Joost-ten-Node.

De referentiekaart 11 geeft weer hoe de gemeente wordt opgedeeld voor infragemeentelijke statistieken, meer bepaald in de statistische sectoren² en de wijken van de Wijkmonitoring. Schaarbeek telt 15 wijken, waaronder het Josaphatpark. Vijf van deze wijken overschrijden de Schaarbeekse gemeentegrenzen en strekken zich uit over delen van andere gemeenten, wat de continuïteit van het stedelijk weefsel benadrukt: de Brabantwijk en de Haachtsesteenweg (Sint-Joost-ten-Node), de Noordwijk (Stad Brussel en Sint-Joost-ten-Node), Georges Henri (Sint-Lambrechts-Woluwe) en de Tervurenpoort (Stad Brussel, Sint-Lambrechts-Woluwe en Etterbeek).

1 Dit deel is opgesteld op basis van de vorige versie van de 'Zoom op de gemeenten' (2016) en het boek 'La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire et Patrimoine des communes de Belgique' (Jaumain, 2008).
 2 De woorden in het blauw worden in het glossarium op het einde van dit document toegelicht.

Schaarbeek heeft een hoge bevolkingsdichtheid (16.540 inwoners/km²) in het grootste deel van het grondgebied, hoewel er enkele verschillen zijn tussen de **statistische sectoren 1-2**. De gemeente heeft een voornamelijk residentieel karakter. Er zijn een aantal winkelcentra en op sommige plaatsen bevinden zich restanten van het industrieel verleden. De gemeente wordt gekenmerkt door een mix van multiculturele wijken, volkswijken en rijkere buurten.

De verstedelijking van Schaarbeek kwam pas echt op gang halverwege de 19de eeuw, na de sloop van de Brusselse stadswallen en het doortrekken van de Koningstraat, maar ook de aanleg van de spoorlijn Brussel-Mechelen en de bouw van het station Brussel-Noord in de onmiddellijke omgeving van de gemeente. Tussen 1846 en 1912 steeg het inwonersaantal van 6.000 tot meer dan 82.000.

Het landschap en de stedenbouwkundige structuur van Schaarbeek zijn gevarieerd en kunnen grofweg worden opgesplitst in drie delen:

- het westen van Schaarbeek³
- het centrum, het zuiden en oosten van Schaarbeek⁴
- het noorden van Schaarbeek⁵.

Het westen van Schaarbeek

Dit deel van de gemeente ligt in de **eerste kroon**, ten westen van de spoorlijn richting Schuman. Het westen van Schaarbeek bestaat uit vier dichtbevolkte volkswijken: Brabantwijk, Haachtsesteenweg, Colignon en de Noordwijk. In die laatste wijk bevinden zich ook het station Brussel-Noord, alsook hoge kantoorstorens en enkele groene ruimten.

De verstedelijking van Schaarbeek begon in het westelijk gedeelte van de gemeente, meer bepaald vanuit de oude dorpskern rond de voormalige Sint-Servaaskerk⁶. Dit gebied was dus al grotendeels verstedelijkt in het interbellum. Het oorspronkelijke burgerlijke karakter van deze wijken is verloren gegaan. Restanten van het industriële verleden zijn vandaag nog zichtbaar.

Een groot deel van het westen van Schaarbeek wordt gekenmerkt door een grote aanwezigheid van mensen met een buitenlandse nationaliteit. De eerste migranten vestigden zich hier tijdens het interbellum. Na de Tweede Wereldoorlog steeg het aantal migranten (het merendeel afkomstig uit het Middellandse Zeegebied) sterk, vooral in bepaalde wijken die gaandeweg door de Belgische bevolking werden verlaten. Geleidelijk aan ontstonden er concentraties van migrantenpopulaties in buurten die voor hen betaalbaar waren en waar de eigenaars bereid waren om (kwalitatief minder goede) woningen aan hen te verhuren. Ook vandaag nog vinden mensen met een recentere migratieachtergrond vaak de weg naar deze wijken, die deel uitmaken van de **arme sikkels** van het Gewest.

3 Het westen van Schaarbeek omvat de wijken Haachtsesteenweg, Noordwijk, Brabantwijk en Colignon.

4 Het centrum, zuiden en oosten van Schaarbeek omvat de wijken Terdel, Josaphat, Station Josaphat, Josaphatpark, Dailly, Plasky, Reyers, Georges Henri en Tervurenpoort.

5 Het noorden van Schaarbeek omvat de wijken Station van Schaarbeek en Helmet.

6 De voormalige Sint-Servaaskerk bevond zich in het lager gelegen gedeelte van wat nu de Louis Bertrandlaan is.

De straten in het westen van Schaarbeek zijn erg levendig, vooral de Brabantstraat - een drukke, kosmopolitische winkelstraat - en de omgeving van het Liedtsplein en de Haachtsesteenweg. Dit deel van de gemeente wordt ook druk bezocht door de studenten uit het hoger onderwijs van Sint-Lukas/LUCA en het ISFSC.

Dit deel van de gemeente wordt gekenmerkt door een gemengd woningbestand met veel meergezinswoningen en grote appartementsblokken. Sinds de onteigeningen in de jaren 1960 als onderdeel van het Manhattanplan en de daaropvolgende sloop van de oude wijk wordt de Noordwijk overheerst door kantoorstorens en trekt ze dagelijks grote aantallen pendelaars aan. De 'kantoor-dichtheid' is er dan ook erg hoog.

Het centrum, zuiden en oosten van Schaarbeek

Dit gebied van Schaarbeek beslaat het volledige oostelijke deel van de gemeente voorbij de spoorlijn richting Brussel-Schuman, in het noorden doorgetrokken door de Haachtsesteenweg, en ligt op de grens (Lambermontlaan en August Reyerslaan) tussen de **eerste** en de **tweede kroon**. In het begin van de 20ste eeuw werd de Lambermontlaan aangelegd, het Josaphatpark ingewijd en begonnen zich nieuwe wijken te ontwikkelen, voornamelijk met een burgerlijk karakter, zowel in de richting van Evere als het stadscentrum (Weldoenersplein). Dit deel van Schaarbeek blijft in de jaren 1930 en na de Tweede Wereldoorlog verder verstedelijken. Vandaag bestaat het gebied uit gemengde en rijkere buurten⁷ met voornamelijk eengezinswoningen en kleinere appartementsgebouwen. Met uitzondering van de wijk Dailly ligt de bouw- en bevolkingsdichtheid hier in het algemeen lager dan in het westen van Schaarbeek. Er is relatief veel groen en in de meeste wijken vindt men art-nouveau- en art-decogebouwen.

In dit deel van de gemeente bevinden zich ook de RTBF, VRT en RTL, die samen een belangrijk audiovisueel centrum vormen op een voormalige militaire site.

Het noorden van Schaarbeek

De residentiële **wijk** Station van Schaarbeek ligt tussen de Lambermontlaan, het Station van Schaarbeek en de Demolderlaan. Brede lanen en pleinen met groene ruimten geven de wijk een ruim, open karakter. De pleinen langs de Huart Hamoirlaan vormen de groene ruimten van de wijk. Het woningbestand bestaat uit een groot aantal herenhuizen, waarvan er veel worden verhuurd. Het station en het Prinses Elisabethplein zijn onlangs nog gerenoveerd. Een museum en een hotel openden er hun deuren en een aantal lanen werden heraangelegd.

7 De meest welvarende wijken zijn Plasky, Tervurenpoort (die zich uitstrekt over Schaarbeek, Stad Brussel, Sint-Lambrechts-Woluwe en Etterbeek) en de wijk Georges Henri (die zich uitstrekt over Schaarbeek en Sint-Lambrechts-Woluwe).

De levendige **Helmet-wijk** is de tweede historische kern van de gemeente⁸. Ook Helmet kende een grootschalige verstedelijking in het interbellum. Deze wijk heeft haar eigen specifieke kenmerken, meer bepaald de nadrukkelijke aanwezigheid van lokale handelszaken. Helmet maakt deel uit van de **tweede kroon** van het noordoosten, maar is dichtbevolkt. Het woningaanbod is gemengd, met een mix van kleine rijhuizen, bel-etagewoningen, sociale woningen en appartementsgebouwen van verschillende hoogten die tijdens en na het Interbellum werden gebouwd. Langs de Helmetsesteenweg vindt men meer herenhuizen.

Kenmerken van de gebouwen in het algemeen en sociale huisvesting

Schaarbeek kent een relatief groot aantal oudere woningen. Bijna de helft van de woningen werd gebouwd vóór 1920 (een groter aandeel dan in het Gewest als geheel).

Per 100 huishoudens telt de gemeente Schaarbeek 5 sociale woningen, een kleiner aandeel dan in het Gewest (7 op 100). In sommige wijken, zoals Reyers, Helmet en Terdelt, ligt het percentage sociale woningen evenwel hoger.

1.2. DE INWONERS EN HUN KENMERKEN

Demografisch profiel

Op 1 januari 2022 telde Schaarbeek 130.690 inwoners, of 11 % van de **bevolking** van het Brussels Gewest. Schaarbeek is de op één na meest bevolkte gemeente van het Gewest. Schaarbeek kende tussen 1990 en de jaren 2010 een snellere bevolkingsgroei dan het Brussels Gewest, maar die toename is wel vertraagd. De gemeente noteerde de afgelopen jaren zelfs een daling van het inwonersaantal, een trend die al voor de COVID-crisis was ingezet.

Schaarbeek is al jaren een van de gemeenten met het hoogste **natuurlijk saldo**, zowel in absolute aantallen als in verhouding tot de bevolking. Hoewel het **geboortecijfer** nog steeds hoger ligt dan het gewestelijke cijfer, daalt het, net als in het hele Gewest. De daling is echter sterker in Schaarbeek. Het **totale vruchtbaarheidscijfer** van de gemeente is nog altijd hoger dan dat van het Gewest. Het **sterftcijfer** ligt lager dan in het Gewest, wat de leeftijdsstructuur van de bevolking verklaart.

Het **internationaal migratiesaldo** van de gemeente is elk jaar tussen 2012 en 2021 positief: het aantal personen dat al enkele jaren vanuit het buitenland naar Schaarbeek is verhuisd, is groter dan het aantal personen dat de gemeente heeft verlaten om zich in het buitenland te vestigen. Omgekeerd is het interne migratiesaldo tijdens diezelfde periode negatief, en

neigt ernaar zelfs almaar negatiever te worden. Er verhuisden jaarlijks minder personen van een andere Belgische gemeente naar Schaarbeek dan dat mensen de gemeente verlieten om elders in België te gaan wonen.

De bevolking van Schaarbeek is de jongste van het hele Gewest, met een gemiddelde **leeftijd** van bijna 36 jaar in 2022. Het aandeel ouderen (65 jaar en ouder) is er kleiner dan in het Gewest (10 % tegenover 13 % in het Gewest).

Koppels met kinderen en **eenoudergezinnen** zijn verhoudingsgewijs iets sterker vertegenwoordigd in Schaarbeek dan in het Gewest. Omgekeerd telt de gemeente minder alleenstaanden. Hoewel het aandeel alleenstaanden over het algemeen kleiner is, worden sommige **statistische sectoren**, met name in het oosten van de gemeente, wel gekenmerkt door een aanzienlijk aantal alleenstaanden. Dat is onder meer het geval in de sectoren RTBF, Opaal en Linthout.

Het aandeel personen met een andere **nationaliteit** dan de Belgische is in Schaarbeek vergelijkbaar met de gewestelijke situatie. De nationaliteiten van de buitenlandse inwoners in de gemeente zijn daarentegen niet dezelfde: ze zijn vaker afkomstig uit een **EU-13-land** en Turkije, en minder vaak uit de **EU-14 (België niet meegerekend)** dan het geval is voor in het Gewest in het geheel. Momenteel zijn Bulgaren en Roemenen de talrijkste niet-Belgen in de gemeente. Hun aantal is de afgelopen tien jaar trouwens sterk gestegen, in tegenstelling tot dat van de inwoners met een Marokkaanse nationaliteit, dat is gedaald. Ook de Syrische gemeenschap is aanzienlijk toegenomen sinds 2015.

Sociaal-economisch profiel

Het mediaan equivalent **inkomen** na belastingen per inwoner is lager in Schaarbeek dan in het Gewest. De categorieën van personen met een laag inkomen zijn oververtegenwoordigd in de gemeente. Toch wordt de gemeente gekenmerkt door gelijkaardige de sociale ongelijkheden als het Gewest. Deze ongelijkheden zijn plaatsgebonden: het sociaal-economische niveau van de inwoners in het westen van de gemeente ligt veel lager dan dat van de inwoners in het oosten. Toch is de evolutie van de inkomens over het algemeen positief in Schaarbeek. We mogen evenwel niet vergeten dat deze verschuivingen het resultaat kunnen zijn van zowel veranderingen in de inkomens van inwoners die er zijn blijven wonen als van veranderingen binnen de bevolking (migratie, geboorten en overlijdens) en de evolutie in de inkomens van deze groepen.

Het aandeel van de bevolking dat een **leefloon** of een vervangingsuitkering ontvangt, ligt iets hoger in Schaarbeek dan in het Gewest als geheel. Schaarbeek is de gemeente met het op één na grootste aantal ontvangers van een leefloon in verhouding tot de bevolking (18-64-jarigen).

⁸ Het gehucht Helmet, dat bij de oprichting in 1795 bij Schaarbeek werd gevoegd, maakte oorspronkelijk deel uit van de parochie Sint-Vincentius van Evere.

De **activiteitsgraad** ligt in Schaarbeek iets lager dan in het Brussels Gewest, wat een gevolg is van de bijzondere situatie van de vrouwelijke bevolking. De vrouwelijke bevolking in Schaarbeek is minder geneigd om zich op de arbeidsmarkt te begeven dan de vrouwen in het algemeen op gewestelijk niveau. De Schaarbeekse jongeren kennen een activiteitsgraad die hoger ligt dan het gewestelijke percentage (omdat ze mogelijk minder verder studeren). Ook de werkloosheidsgraad binnen die bevolkingsgroep ligt hoger.

Over alle leeftijden heen is 19% van de beroepsbevolking in de gemeente **werkloos**, tegenover 16% in het Brussels Gewest. In vergelijking met de gewestelijke situatie zijn de niet-werkende werkzoekenden lager opgeleid, jonger en minder vaak vrouw. Bovendien hebben werkzoekenden in de gemeente vaker een buitenlandse nationaliteit dan in het Gewest als geheel.

Wat **werkgelegenheid** betreft, zijn zelfstandigen oververtegenwoordigd onder de personen die in Schaarbeek werken (ongeacht de gemeente waarin ze wonen) in vergelijking met het Gewest als geheel. Wanneer we het aantal arbeidsplaatsen beschouwen, is de informatie- en communicatiesector ruimschoots oververtegenwoordigd in Schaarbeek. In de gemeente zijn immers een aantal maatschappelijke zetels en kantoren van bedrijven in die sectoren gevestigd, voornamelijk in de buurt van de Reyerslaan en de Noordwijk.

Het migratiesaldo van de **bedrijven** is negatief voor de gemeente, die trouwens het op één na meest negatieve saldo in het Gewest laat optekenen. Het saldo is bijzonder negatief voor de sectoren van de gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten.

Ongeveer 23% van de geboorten vindt plaats in gezinnen zonder inkomen uit arbeid; dat is een aanzienlijk percentage, maar het ligt in de lijn van het gewestelijk gemiddelde (21%). Wat de **kinderopvang** betreft, beschikt de gemeente, ondanks een stijging van de dekkingsgraad in de afgelopen tien jaar, nog steeds slechts over één plaats per drie kinderen onder de drie jaar, wat lager is dan het gewestelijke cijfer.

In vergelijking met het gewestelijke cijfer zijn iets minder jongeren uit de gemeente ingeschreven in een algemene richting van het secundair **onderwijs**. Er zijn verhoudingsgewijs meer jongeren die beroepsopleidingen volgen dan op gewestelijk niveau. De **schoolachterstand** in Schaarbeek is hoger dan in het Gewest en betreft bijna één jongere op vier.

In verhouding tot het aantal huishoudens in de gemeente telt Schaarbeek minder sociale woningen dan op gewestelijk niveau. Anderzijds heeft de gemeente per 100 huishoudens een hoog aantal woningen die via een SVK worden verhuurd (het op derde hoogste percentage in het Gewest). Hoewel de huurprijzen lager liggen dan in het Gewest zijn de verkoopprijzen van **huizen en appartementen** in Schaarbeek even hoog als op gewestelijk niveau.

Wat de **financiële situatie** betreft, is de gewone begroting van de gemeente Schaarbeek in evenwicht voor de periode 2015-2019. Zowel de inkomsten als de uitgaven per inwoner liggen lager dan voor de 19 Brusselse gemeenten in hun totaliteit. Fondsen en dotaties zijn een belangrijke bron van inkomsten voor Schaarbeek. De op één na belangrijkste inkomstenbron van de gemeente bestaat uit de onroerende voorheffing. Het percentage van deze inkomsten in de gewone inkomsten van de gemeente is echter iets lager dan dat van de 19 gemeenten, wat deels kan worden verklaard door een iets geringere kantoordichtheid. Tot slot is het aandeel van de personenbelasting in de totale inkomsten van de gemeente iets kleiner dan dat van de 19 gemeenten in hun geheel. Dit heeft te maken met een lage aanvullende belastingvoet, maar ook met het sociaal-economisch profiel van de inwoners van de gemeente.

46% van de Schaarbeekse huishoudens heeft ten minste één auto. De **motoriseringsgraad** van de Schaarbeekse bevolking is bijgevolg vergelijkbaar met het cijfer op gewestelijk niveau. Het percentage huishoudens met een bedrijfswagen is iets kleiner in Schaarbeek dan in het Gewest (7% tegenover 8%). Het aanbod van **Cambio**-deelauto's is groter dan het gewestelijke gemiddelde.

De gemeente Schaarbeek is gemiddeld **minder groen** dan het Gewest als geheel. Het aandeel voor publiek toegankelijke groene ruimten en recreatiegebieden in Schaarbeek is veel kleiner dan op gewestelijk niveau. Echter, het aandeel van het grondgebied dat beschouwd wordt als gebied zonder toegankelijke groene ruimten is vergelijkbaar met het gewestelijke percentage. Dit komt door de relatief goede verdeling van groene ruimten in de gemeente. De groene ruimten in de gemeente zijn evenwel bijzonder druk bezocht, omdat hun oppervlakte in verhouding tot de bevolkingsomvang klein is.

Gezondheid van de inwoners

De gezondheidstoestand van de Schaarbeekse bevolking verschilt over het algemeen niet veel van de situatie op gewestelijk niveau, hoewel de situatie van de mannen minder gunstig is. De **levensverwachting** en **vroegtijdige sterfte** zijn voor vrouwen even hoog in Schaarbeek als in het Gewest in zijn geheel maar de levensverwachting voor mannen is dan weer iets lager (met een hoger cijfer wat betreft vroegtijdige sterfte). Schaarbeek verschilt niet noemenswaardig van het Gewest als het gaat om het gebruik van **preventie-** en **screeningsvoorzieningen**.

Binnen de gemeente zien we trouwens ongelijkheden op gezondheidsvlak, met name met betrekking tot de prevalentie van diabetes, die veel hoger is in de armere wijken dan in de meer welvarende wijken.

1.3. UITDAGINGEN

Een kansarme bevolking geconcentreerd in één deel van de gemeente

Schaarbeek is een gemeente met een diverse bevolking. In sommige wijken van de gemeente wonen relatief welvarende mensen, maar in andere wijken wonen mensen die met verschillende moeilijkheden tegelijk worden geconfronteerd: toegang tot werk, lage inkomens, slecht aangepaste huisvesting enz.

Jongeren en jongvolwassenen vormen in dit opzicht een bijzonder kwetsbare groep: er is veel onderwijsachterstand, het werkloosheidspercentage is hoger dan in het Gewest en een op de vijf jonge volwassenen is aangewezen op een leefloon.

Hoewel, wat betreft de algemene cijfers voor internationale migratie (aantal internationale migranten per 1.000 inwoners, internationaal migratiesaldo), de gemeente zich niet bijzonder onderscheidt, kennen bepaalde gemeenschappen in Schaarbeek een aanzienlijke groei. Het aantal Bulgaren, Roemenen en Syriërs is er enorm sterk toegenomen. Sommige van deze nationaliteiten behoren tot bevolkingsgroepen (Roma, Doms enz.) met specifieke problemen (toegang tot huisvesting, werk, schoolinschrijvingen enz.), waarmee soms nog steeds onvoldoende rekening wordt gehouden.

Zorg voor jonge kinderen en jongeren

Ondanks een daling van het geboortecijfer en het aandeel van jonge kinderen binnen de Schaarbeekse bevolking, blijft de gemeente gekenmerkt door een jongere bevolking dan in het Gewest als geheel. Bovendien voorspellen demografische prognoses tegen 2030 een toename met 12 % van het aantal kinderen jonger dan drie jaar.

Deze aangroei vindt plaats binnen een context waarin bijna één geboorte op vijf in de gemeente plaatsvindt in een huishouden met een alleenstaande vrouwen bijna één op vier in een huishouden zonder inkomen uit arbeid, hetgeen demonstreert hoe kwetsbaar sommige van deze gezinnen zijn.

De dekkingsgraad van de kinderopvang in de gemeente is laag, aangezien er maar één plaats voorhanden is per drie kinderen. Als we enkel rekening houden met de plaatsen die voor iedereen toegankelijk zijn (d.w.z. waar de kostprijs afhankelijk is van het inkomen van de ouders), daalt de dekkingsgraad nog verder en is Schaarbeek de op één na slechtst uitgeruste gemeente in dit opzicht. Als de demografische vooruitzichten aanhouden, zal het nodig zijn om extra kinderopvangplaatsen te creëren, al was het maar om de huidige (lage) dekkingsgraad in stand te behouden. En vervolgens moet hetzelfde gebeuren voor de scholen.

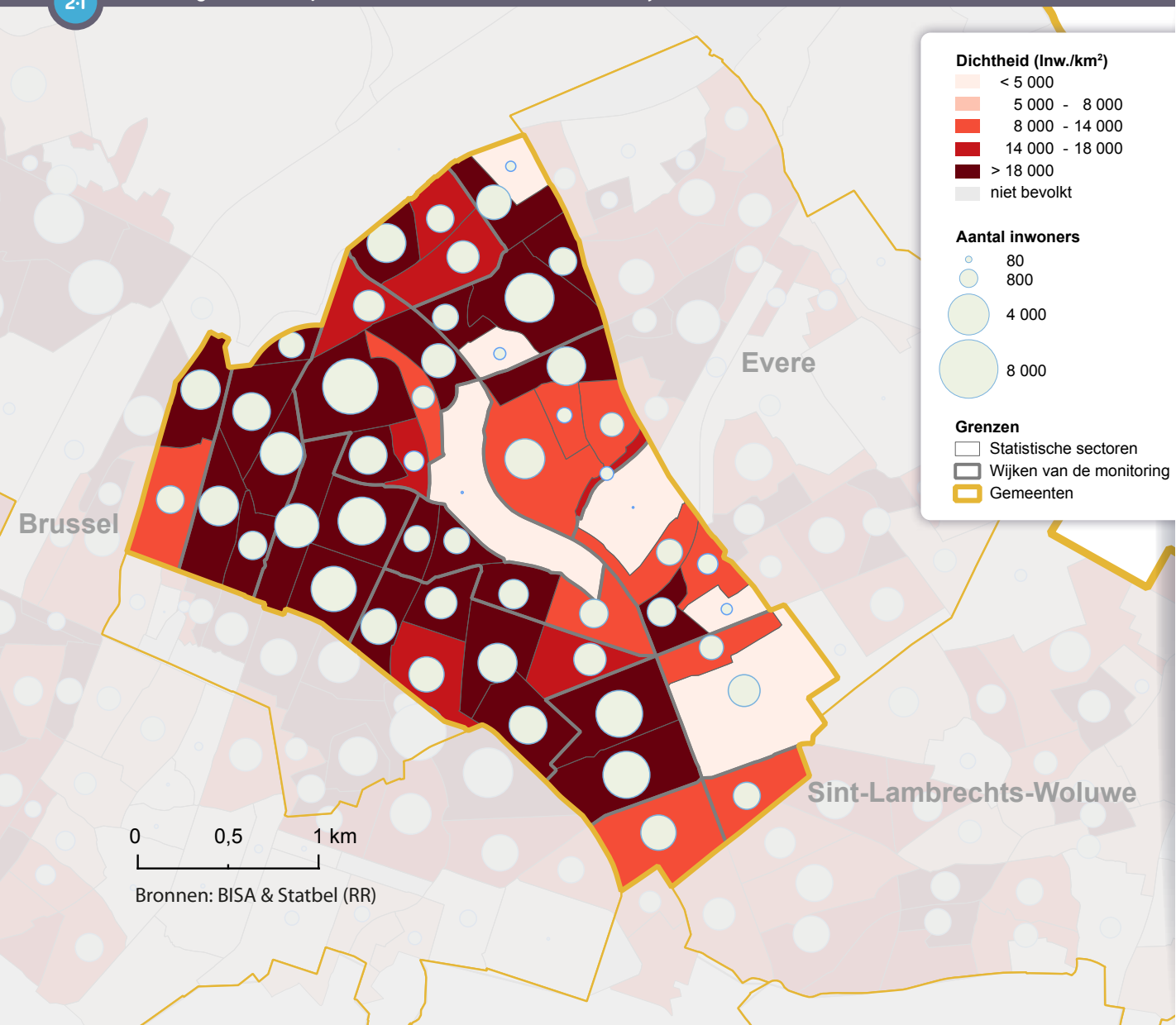
Geplande stedelijke ontwikkelingen

In de gemeente staan een aantal grootschalige stadsvernieuwingsprojecten op stapel (RPA Reyers, RPA Josaphat, SVC Stephenson-Koningin, DWC Heuveltje). Deze projecten hebben een aanzienlijk vermogen om te voldoen aan de vastgestelde behoeften: aanleg van groene ruimten, opzetten van collectieve diensten, inrichting van toegankelijke woningen enz. Er kunnen spanningen ontstaan tussen de soorten behoeften, bijvoorbeeld tussen de behoefte aan betaalbare huisvesting en de behoefte aan groene ruimten of om de diversiteit te behouden.

2. BEVOLKING

2-1

Bevolkingsdichtheid per statistische sector, Schaarbeek, 1 januari 2021

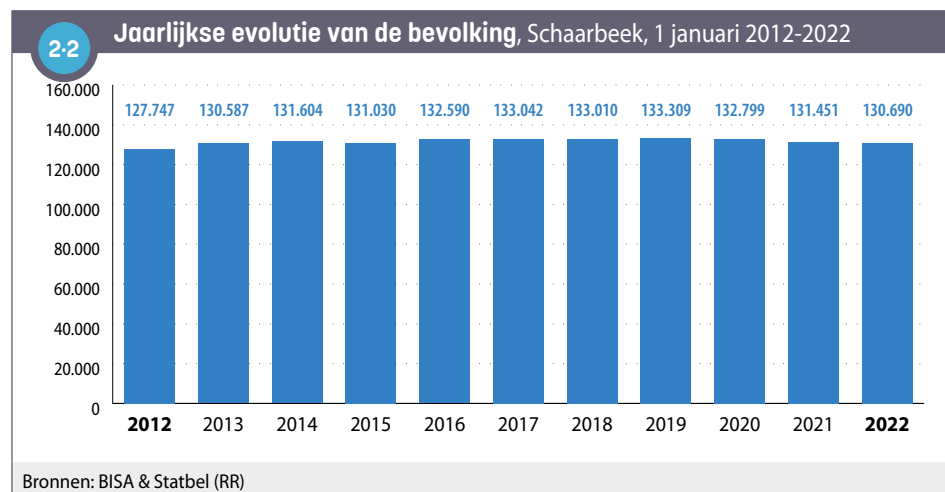
2.1. BEVOLKINGSDICHTHEID EN SPREIDING IN DE GEMEENTE

Op 1 januari 2022 telt de gemeente Schaarbeek officieel 130.690 inwoners, of 11 % van de bevolking van het Brussels Gewest. Schaarbeek is daarmee de op één na meest bevolkte gemeente van het Gewest, na Brussel Stad. De gemeente heeft ook een hoge bevolkingsdichtheid: met 16.540 inwoners per km² is het de op drie na dichtstbevolkte gemeente in het Gewest (met een gemiddelde dichtheid van 7.528 inwoners per km²).

Achter die gemiddelde dichtheid op gemeenteniveau verhult echter het bestaan van zeer uiteenlopende situaties binnen het grondgebied van Schaarbeek 2-1. De dunbevolkte sectoren (minder dan 5.000 inwoners/km²) omvatten hoofdzakelijk onbebouwde ruimten (met name het Josaphatpark en Josaphatbraakland) of herbergen niet-residentiële voorzieningen (audiovisueel centrum, ziekenhuis). Met uitzondering van deze dunbevolkte sectoren is de dichtheid overal hoger dan het gewestelijke gemiddelde. Meer dan één inwoner van Schaarbeek op twee (57 %) woont in een sector met een bevolkingsdichtheid van meer dan 20.000 inwoners per km², terwijl dat cijfer op gewestelijk niveau slechts 29 % bedraagt.

2.2. EVOLUTIE EN LOOP VAN DE BEVOLKING

Terwijl de bevolkingstoename voorheen aanzienlijk was en groter dan die van het Gewest, stijgt het aantal inwoners van Schaarbeek tussen januari 2012 en januari 2022 aanzienlijk trager dan in het Gewest (+2 % tegenover +7 % op gewestelijk niveau) **2-2**. Schaarbeek staat op de derde plaats van de Brusselse gemeenten waar de bevolking de laatste tien jaar het minst is aangegroeid. Dit is deels te toe te schrijven aan een daling van de bevolking tussen 2019 en 2022.

In 2021 is de bevolking van Schaarbeek licht gedaald (min 0,6 % tegenover +0,2 % op gewestelijk niveau).

Meer in detail bekeken, is de bevolkingsgroei toe te schrijven aan een combinatie van drie factoren **2-3**:

- het natuurlijk saldo
- het intern migratiesaldo
- het internationaal migratiesaldo

Voor 2021 is het **natuurlijke saldo** (per 1.000 inwoners) positief (8,9 ‰), wat betekent dat er in Schaarbeek meer geboorten (1.932) zijn dan overlijdens (769). Het natuurlijke saldo voor de gemeente is beduidend hoger dan dat van het Gewest (5,6 ‰) **2-3**. Schaarbeek is de gemeente met het hoogste natuurlijke saldo in het Gewest.

Zoals in de meeste Brusselse gemeenten in dat jaar is het **interne migratiesaldo** negatief in Schaarbeek. Dit betekent dat het aantal personen dat in 2021 vanuit een andere Belgische gemeente naar Schaarbeek verhuisde (7.914) lager is dan het aantal personen dat de gemeente verliet om zich elders in België te vestigen (11.844). In verhouding tot de bevolking is dit saldo een stuk negatiever in Schaarbeek dan in het Gewest. Schaarbeek is de Brusselse gemeente met het op één na meest negatieve interne migratiesaldo, na Sint-Joost-ten-Node.

Het **internationale migratiesaldo** is positief, zoals in alle Brusselse gemeenten. Het aantal personen dat vanuit het buitenland naar Schaarbeek verhuisde (4.653), is immers groter dan het aantal personen dat Schaarbeek verliet om zich in het buitenland te vestigen (2.866)⁹. In Schaarbeek ligt dat saldo per 1.000 inwoners echter iets lager (13,6 ‰) dan in het Brussels Gewest als geheel (13,9 ‰).

2-3 Loop van de bevolking in 2021

	Schaarbeek		Brussels Gewest	
	Aantal		Aantal	
Natuurlijke loop				
Geboorten	1.932	14,7 ‰	15.690	12,8 ‰
Overlijden	769	5,9 ‰	8.849	7,2 ‰
Natuurlijk saldo	1.163	8,9 ‰	6.841	5,6 ‰
Interne migraties				
Inwijking	7.914	60,4 ‰	89.758	73,5 ‰
Uitwijking	11.844	90,4 ‰	110.809	90,7 ‰
Intern migratiesaldo	-3.930	-30,0 ‰	-21.051	-17,2 ‰
Internationale migraties				
Immigratie (inclusief heringeschreven en inkomende veranderingen van register)	4.653	35,5 ‰	48.414	39,6 ‰
waarvan Niet-EU	1.504	11,5 ‰	16.406	13,4 ‰
Emigratie (inclusief ambtshalve geschrapt en uitgaande veranderingen van register)	2.866	21,9 ‰	31.449	25,8 ‰
waarvan Niet-EU	478	3,6 ‰	7.079	5,8 ‰
Internationaal migratiesaldo	1.787	13,6 ‰	16.965	13,9 ‰
waarvan Niet-EU	1.026	7,8 ‰	9.327	7,6 ‰
Totaal aangroei (inclusief statistische aanpassing)				
Jaarlijkse bevolkingsgroei	-761	-0,6 %	2.667	0,2 %
Gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei (tussen 1 januari 2012 en 1 januari 2022)		0,2 %		0,7 %

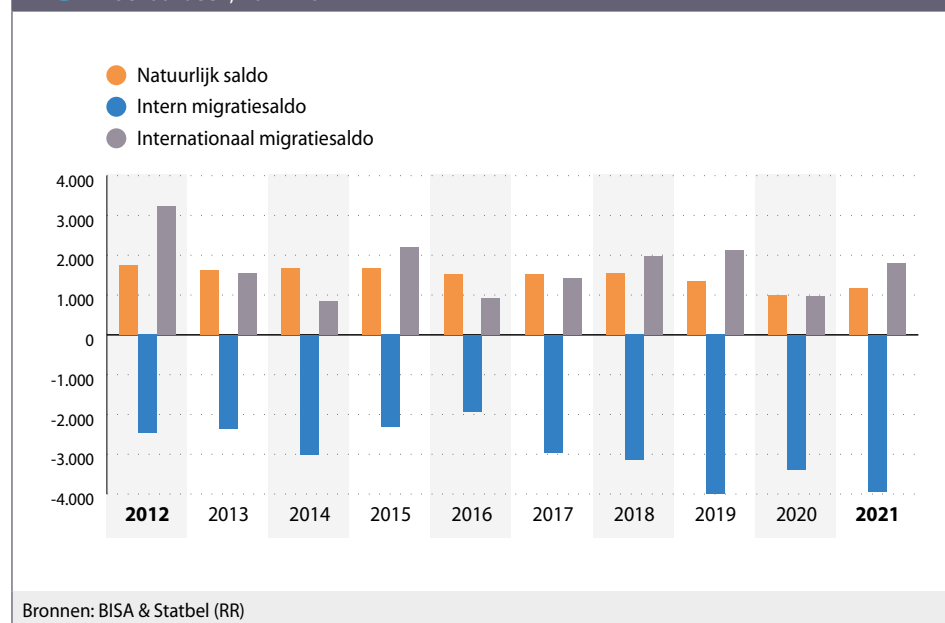
Bronnen: BISA & Statbel (RR)
Noot: de statistische aanpassing omvat laattijdig geregistreerde wijzigingen (na 1 maart van het volgende jaar).

9 Deze aantallen omvatten ook veranderingen van register, schrappingen en herschrijvingen na schrapping.

In Schaarbeek zijn het natuurlijke saldo en het internationale migratiesaldo positief, waardoor het negatieve interne migratiesaldo wordt gecompenseerd. In dit opzicht speelt het migratiesaldo een grotere rol dan het natuurlijke saldo.

De demografische dynamiek in Schaarbeek maakt veranderingen door doorheen de tijd. Hoewel het natuurlijke saldo sinds 2012 elk jaar positief is geweest, vertoont het nu toch een dalende tendens. Het internationale migratiesaldo is positief, maar schommelt meer. Het interne migratiesaldo is sinds 2012 elk jaar negatief, maar eveneens in verschillende mate. Met uitzondering van 2020 (vanwege de coronacrisis, zie infra), wordt dit saldo sinds 2016 steeds negatiever [2-4](#).

2-4 Jaarlijkse evolutie van het natuurlijk saldo en de migratiesaldo's, Schaarbeek, 2012-2021

En de niet-officiële bevolking?

Naast de **officiële bevolking** telt elke gemeente een bepaald aantal personen die er wonen, maar die niet tot de officiële bevolking worden gerekend (asielzoekers, personen in irregulier verblijf/personen zonder papieren, diplomaten en hun gezinsleden enz.). Specifiek voor de geboorten en overlijdens, zijn de gegevens van de **Statistische formulieren voor geboorten en overlijdens** een nuttige aanvulling op de officiële bevolkingsgegevens. Ze omvatten immers alle personen die geboren of overleden zijn in het Brussels Gewest, niet alleen van wie er officieel woont. Omgekeerd, als de moeder legaal in België woont, maar als de geboorte in het buitenland plaatsvindt, wordt die laatste niet geregistreerd in de geboorteakten, maar wel degelijk ingeschreven in het Rijksregister. In 2019 worden in de Statistische formulieren meer geboorten (2.107) geregistreerd dan in het officiële bevolkingsregister (2.089) van Schaarbeek (ofwel een relatief verschil van 1 % ten opzichte van het aantal geboorten dat in het bevolkingsregister is geregistreerd, tegenover 3 % op gewestelijke schaal).

Daarnaast ontvangen in 2021 1.782 personen **dringende medische hulp** (DMH) van het OCMW in Schaarbeek¹⁰; ofwel 12 % van de DMH die dat jaar in het Brussels Gewest is verleend. Als dat cijfer wordt afgezet tegen het aantal inwoners van de gemeente ligt het percentage begunstigden van DMH in Schaarbeek (1,4 %) iets hoger dan het gewestelijke percentage (1,2 %). Op basis daarvan lijkt de bevolking zonder papieren in zekere mate aanwezig te zijn in Schaarbeek, in vergelijkbare mate als in het Gewest¹¹.

2.3. STRUCTUUR VOLGENS LEEFTIJD EN GESLACHT

De leeftijdsstructuur van de Schaarbeekse bevolking op 1 januari 2022 verschilt van de leeftijdsstructuur van de gewestelijke bevolking. De bevolking is hier nog een stuk jonger: de gemiddelde leeftijd ligt lager (36 tegenover 38 voor het Gewest) [2-6](#); er zijn verhoudingsgewijs iets meer jongeren onder de 18 jaar (24 % tegenover 22 % voor het Gewest); er zijn iets minder 65-plussers (10 % van de bevolking van de gemeente tegenover 13 % van de gewestelijke bevolking) [2-5](#). Schaarbeek heeft in 2022 ook het op drie na hoogste aandeel 0-17-jarigen in zijn bevolking en komt op de derde plaats wat betreft kleinste aandeel 65-plussers.

¹⁰ Bron: POD Maatschappelijke Integratie.

¹¹ Volgens een schatting van het KCE (2015) schommelt het aandeel personen zonder papieren dat gebruikmaakt van de DMH tussen 10 % en 20 %.

Tussen 2012 en 2022 is de leeftijdsstructuur evenwel licht veranderd in de vorm van een vergrijzing van de bevolking: het aandeel van de bevolking onder de 18 daalt (-1 procentpunt) terwijl het aandeel 65-plussers ongewijzigd is gebleven. (2-5). De gemiddelde leeftijd is met één jaar gestegen, terwijl die voor het hele Gewest gelijk is gebleven (2-6).

De senioriteitscoëfficiënt (80+/65+) daalt tussen 2012 en 2022, net als die van het Gewest: hoogbejaarden vertegenwoordigen in 2022 een kleiner deel van de bevolking van de 65-plussers dan tien jaar eerder. In vergelijking met de gewestelijke situatie scoort de senioriteitscoëfficiënt in Schaarbeek laag (2-6).

In Schaarbeek, net als in de overgrote meerderheid van de Brusselse gemeenten, bedraagt de genderverhouding minder dan 100 (2-6): er zijn minder mannen dan vrouwen in de gemeente. Dit cijfer is evenwel hoger (98,6) dan dat van het Gewest (96,5).

2-5	Uitsplitsing van de bevolking per leeftijdsgroep, 1 januari 2012 en 2022							
	Schaarbeek				Brussels Gewest			
	01/01/2012		01/01/2022		01/01/2012		01/01/2022	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0 - 17 jaar	32.428	25,4	31.983	24,5	255.118	22,4	273.645	22,4
18 - 64 jaar	82.378	64,5	85.527	65,4	730.020	64,1	788.876	64,5
65 jaar en ouder	12.941	10,1	13.180	10,1	153.716	13,5	160.116	13,1
Totaal	127.747	100	130.690	100	1.138.854	100	1.222.637	100

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

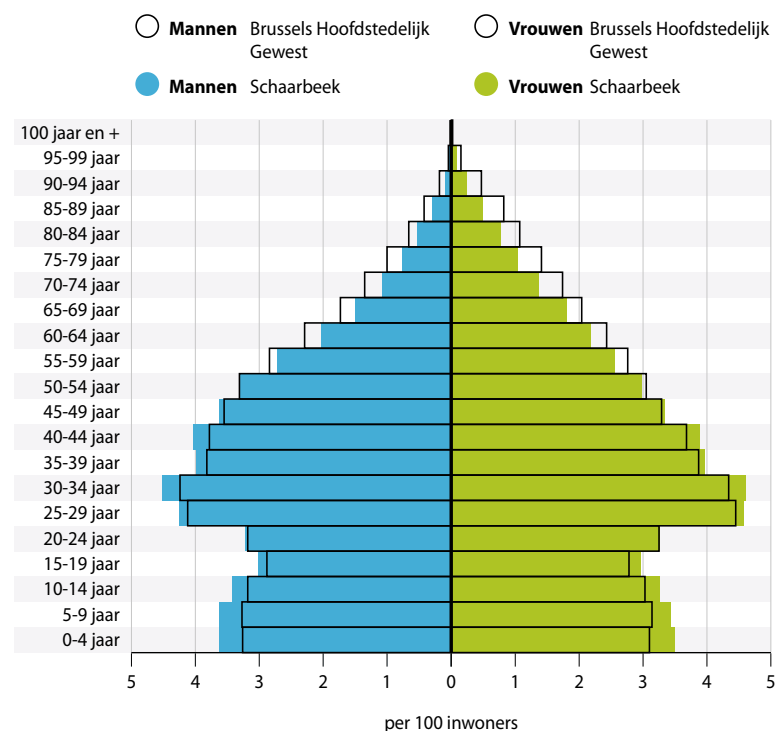
2-6	Indicatoren over de structuur van de bevolking, 1 januari 2012 en 2022			
	Schaarbeek		Brussels Gewest	
	01/01/2012	01/01/2022	01/01/2012	01/01/2022
Gemiddelde leeftijd totaal (jaar)	34,6	35,6	37,5	37,8
Gemiddelde leeftijd mannen (jaar)	33,7	34,9	36,1	36,7
Gemiddelde leeftijd vrouwen (jaar)	35,5	36,3	38,9	38,8
Senioriteitscoëfficiënt [80+/65+] (%)	29,4	25,1	33,1	29,2
Geslachtsverhouding (%)	97,5	98,6	94,3	96,5

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

De eerste vergelijkende leeftijdspiramide (2-7) toont de oververtegenwoordiging van de leeftijdsgroepen 0-14 en 25-45 jaar, maar ook de ondervertegenwoordiging van de 55-plussers in de Schaarbeekse bevolking in vergelijking met de gewestelijke bevolking. In tegenstelling tot andere jonge gemeenten in het Gewest (waaronder Anderlecht en Molenbeek) kent Schaarbeek geen ondervertegenwoordiging van jongvolwassenen (25-39 jaar).

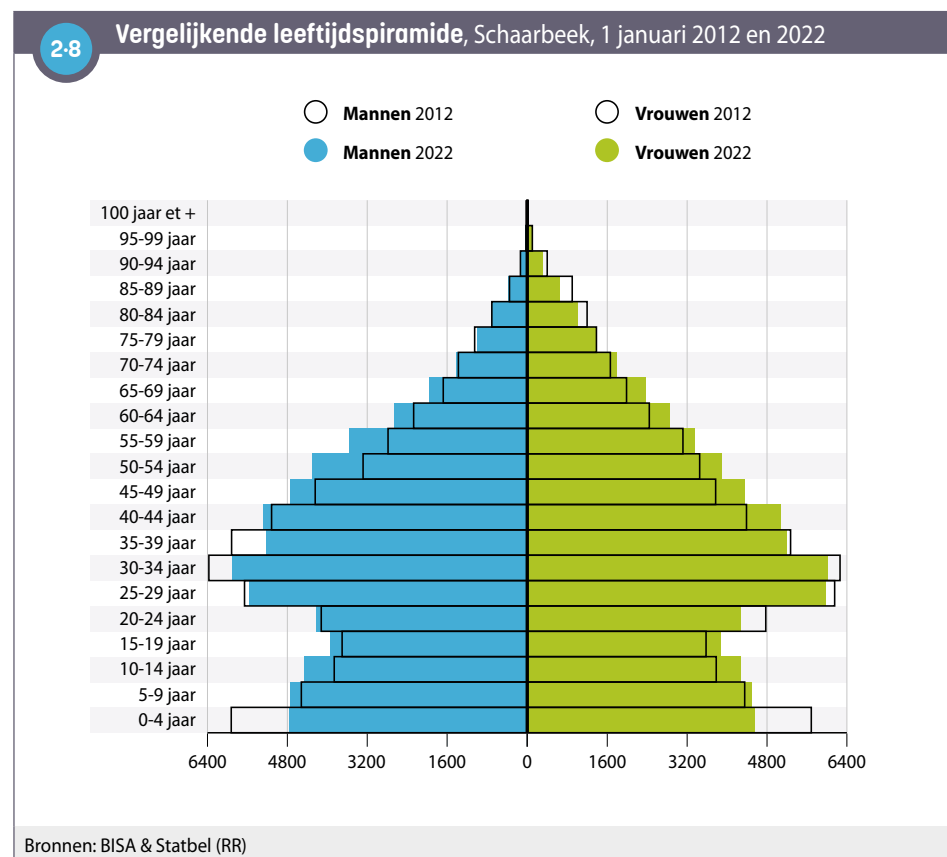
2-7

Vergelijkende leeftijdspiramide, Schaarbeek en Brussels Gewest, per 100 inwoners, 1 januari 2022

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

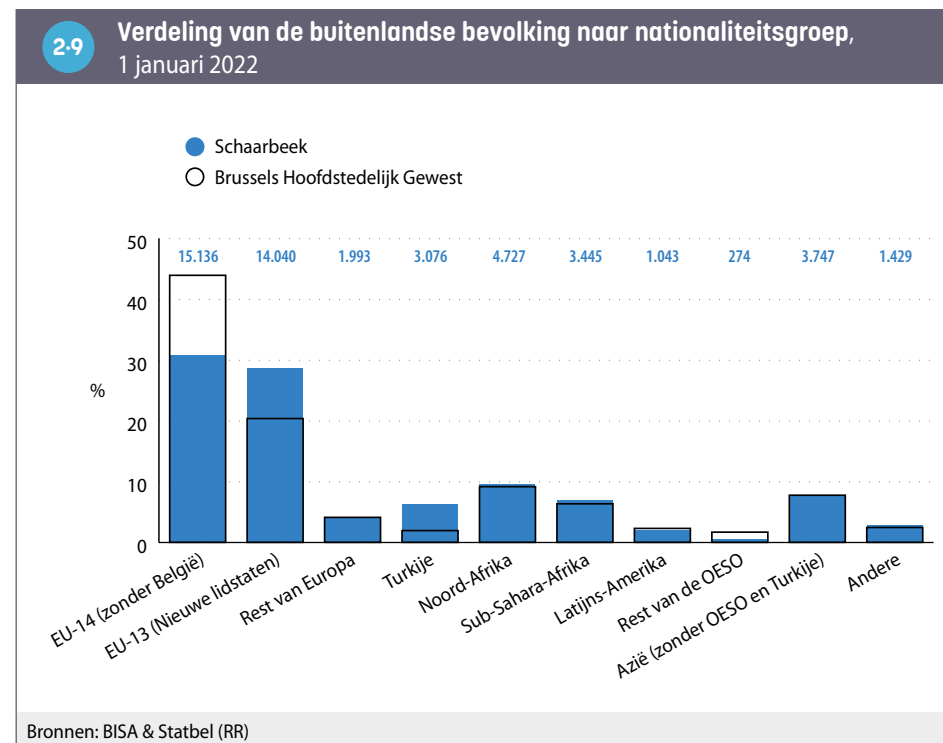
De tweede leeftijdspiramide geeft de evolutie weer tussen 2012 en 2022 ²⁻⁸ en toont de veranderingen die de Schaarbeekse bevolking heeft doorgemaakt. Het aantal kinderen onder de vier jaar is sterk gedaald (zie ook het hoofdstuk ³, Jonge kinderen), terwijl het aantal oudere kinderen en tieners (5-19 jaar) is gestegen. Het aantal jongvolwassenen (20-40 jaar) daalt lichtjes. Bij vrouwen gaat het vooral om de categorie 20-29 jaar en bij mannen om de leeftijdsgroep 30-39 jaar. De bevolkingscategorie van 40 jaar en ouder neemt toe, met uitzondering van de 75-plussers.

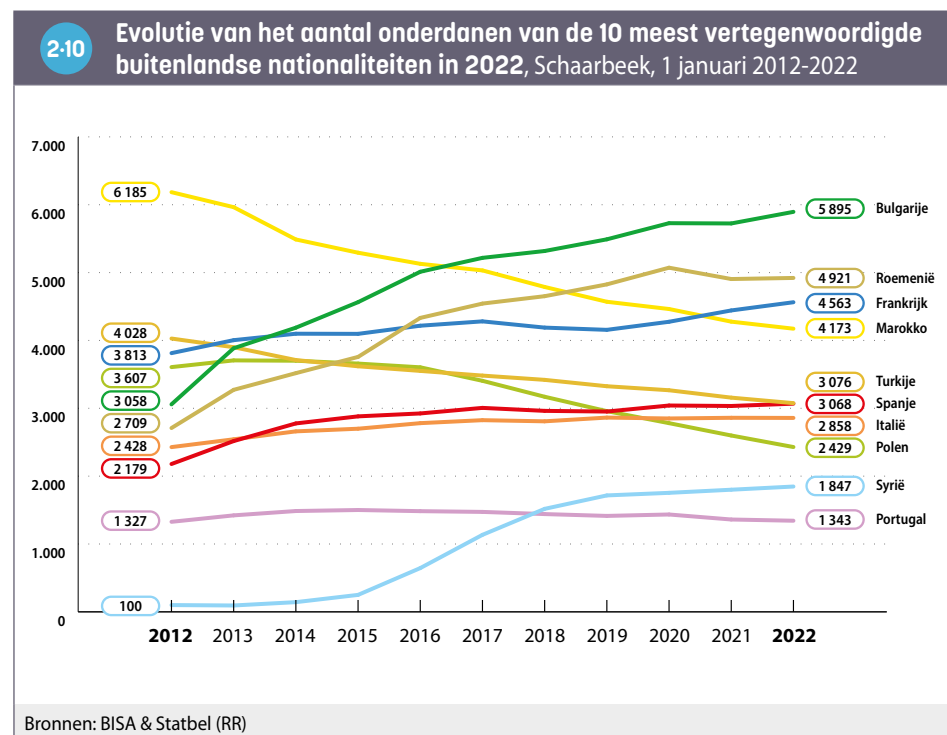
2.4. NATIONALITEITEN

Op 1 januari 2022 hebben 48.910 personen (37 % van de bevolking van Schaarbeek) niet de Belgische nationaliteit, een percentage dat toeneemt (34 % in 2012) en net iets hoger is dan het gewestelijke percentage (36 % in 2022). Tussen 2012 en 2022 groeit de niet-Belgische bevolking in de gemeente minder snel dan in het Gewest.

Van de inwoners met een buitenlandse nationaliteit heeft 31 % de nationaliteit van een EU-14-land (zonder België). Dit is een lager percentage dan op gewestelijke schaal (44 % ²⁻⁹). De onderdanen van de nieuwe lidstaten van de Europese Unie (EU-13), die 29 % van de buitenlandse bevolking van de gemeente uitmaken, zijn ondervertegenwoordigd in vergelijking met de gewestelijke situatie (20 % van de buitenlanders). Verder is ook het aantal Turkse onderdanen oververtegenwoordigd in de gemeente. Meer dan een derde van alle Turken in Brussel woont in Schaarbeek.

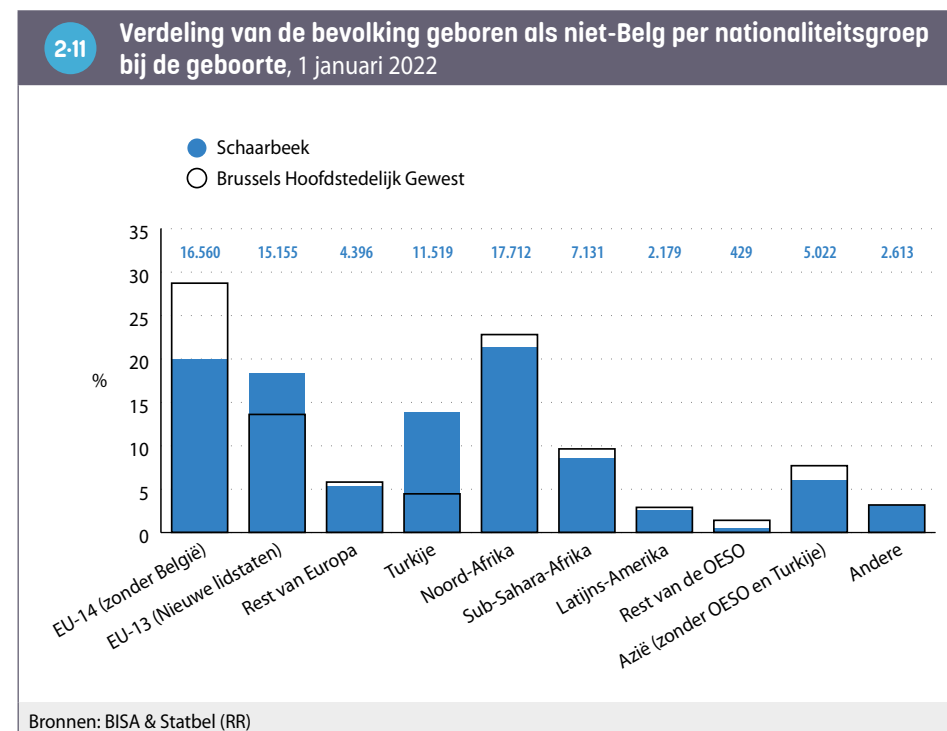

De Bulgaren zijn in 2022 de meest vertegenwoordigde buitenlandse bevolkingsgroep in Schaarbeek: ze maken meer dan één op de acht niet-Belgische inwoners uit (12 %). Het aantal Bulgaren in de gemeente verdubbelt bijna tussen 2012 en 2022 **2-10**. De Roemenen vormen de op één na grootste groep niet-Belgen in de gemeente (10 % van de buitenlanders) en hun aantal neemt nog toe. Het aantal Fransen, de op twee na grootste groep buitenlanders in de gemeente, stijgt eveneens, in tegenstelling tot het aantal Marokkanen en Turken, dat daalt. Tussen 2012 en 2022 daalt het aantal Marokkanen in de gemeente met 32 %. Schaarbeek is de thuisbasis van een grote Syrische gemeenschap. Bijna één Syriër op vijf die in het Gewest woont, verblijft in Schaarbeek. Het aantal Syriërs in de gemeente neemt tussen 2012 en 2022 toe met factor 18, met de grootste stijging tussen 2015 en 2019. De oorlog in Syrië, die in 2011 begon¹², is uiteraard de oorzaak van de toename van het aantal van die onderdanen in het Gewest, met name in Schaarbeek.

¹² Dit conflict leidde in 2015 tot een aanzienlijke toename van het aantal eerste asielaanvragen van Syrische onderdanen. Deze toename leidde tot de verzadiging van de opvangvoorzieningen en de 'opvangcrisis' van 2015.

We mogen niet vergeten dat een analyse van de huidige nationaliteit slechts gedeeltelijk de diversiteit van de bevolking weerspiegelt. 37 % van de Schaarbeekse bevolking heeft in 2022 een buitenlandse nationaliteit, maar 63 % had een buitenlandse nationaliteit bij de geboorte. Een deel van de Belgische bevolking van de gemeente heeft dus na de geboorte de Belgische nationaliteit verkregen. Zo is het aantal met een Noord-Afrikaanse nationaliteit geboren inwoners van Schaarbeek vier keer groter (17.712 personen) dan het aantal inwoners met een Noord-Afrikaanse nationaliteit (4.727 personen). Mensen geboren met de Turkse nationaliteit zijn oververtegenwoordigd in Schaarbeek in vergelijking met de gewestelijke situatie, net als mensen geboren met de nationaliteit van een EU-13 land **2-11**.

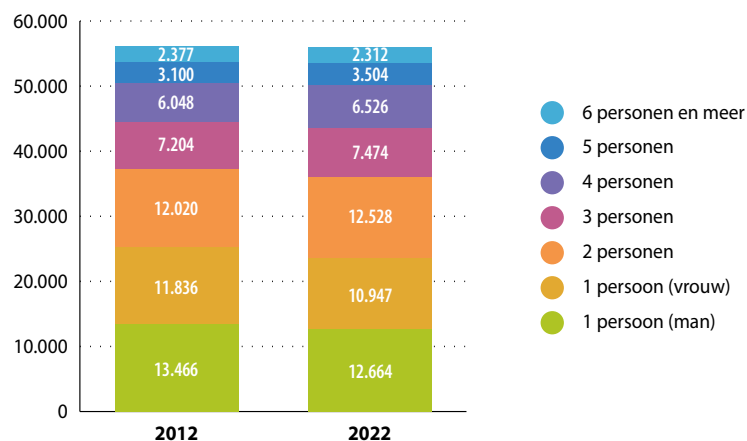
2.5. HUISHOUDENS

Op 1 januari 2022 telt Schaarbeek 55.955 particuliere huishoudens. Het aantal huishoudens blijft relatief constant tussen 2012 en 2022 (96 huishoudens minder, ofwel een daling van 0,2 %). De gemiddelde omvang van een huishouden in Schaarbeek bedraagt nu 2,32 personen, wat groter is dan het gewestelijke gemiddelde (2,15). De gemiddelde omvang van een huishouden in Schaarbeek neemt toe tussen 2012 en 2019, maar vertoont daarna een dalende trend.

Tussen 2012 en 2022 daalt het aantal eenpersoonshuishoudens (mannen en vrouwen). Met uitzondering van grote huishoudens van 6 personen en meer nemen de overige huishoudens toe [2-12](#).

Het aandeel tweepersoonshuishoudens neemt sterker toe in Schaarbeek dan in het Gewest als geheel. Andere huishoudens (van drie, vier of vijf personen) nemen daarentegen minder snel toe in de gemeente [2-12](#).

2-12 Evolutie van het aantal private huishoudens naar grootte, Schaarbeek, 1 januari 2012 en 2022

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

In Schaarbeek is het aandeel alleenstaanden in de huishoudens (42 %) kleiner dan in het Gewest (47 %) [2-13](#). Eenoudergezinnen en koppels met kinderen zijn daarentegen oververtegenwoordigd in de gemeente, opnieuw in vergelijking met het Gewest.

2-13 Aantal private huishoudens volgens type, 1 januari 2022

	Schaarbeek		Brussels Gewest	
	Aantal	%	Aantal	%
Alleenwonenden	23.445	41,9	263.886	46,8
Koppels zonder kinderen	7.807	14,0	81.344	14,4
Koppels met kind(eren)	15.003	26,8	131.805	23,4
Alleenstaande ouders	7.367	13,2	65.482	11,6
Andere types	2.333	4,2	21.365	3,8
Totaal	55.955	100	563.882	100

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

3. JONGE KINDEREN

3.1. EVOLUTIE EN KENMERKEN VAN DE GEBORTEN

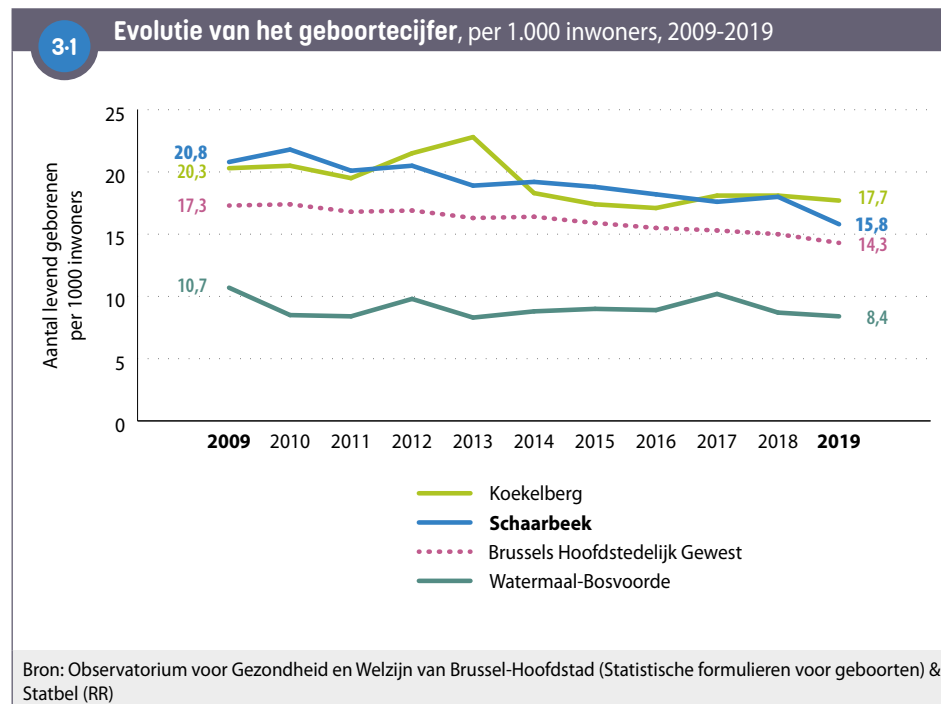
In 2019 zijn op basis van de [Statistische formulieren voor geboorten](#) (met inbegrip van de geboorten die niet in het bevolkingsregister zijn opgenomen, maar zonder de geboorten die in het buitenland hebben plaatsgevonden) 2.107 kinderen geboren in een Schaarbeeks huishouden. Het [geboortecijfer](#) voor Schaarbeek bedraagt voor dat jaar 16 ‰, een hoge cijfer voor het Gewest, waar het gemiddelde geboortecijfer 14 ‰ bedraagt **3-1**.

Het geboortecijfer hangt, voor een gegeven bevolking, af van:

- de trend bij de vrouwen op vruchtbare leeftijd om kinderen te krijgen (gemeten door het [totaal vruchtbaarheidscijfer](#))
- het aandeel van deze vrouwen in de totale bevolking.

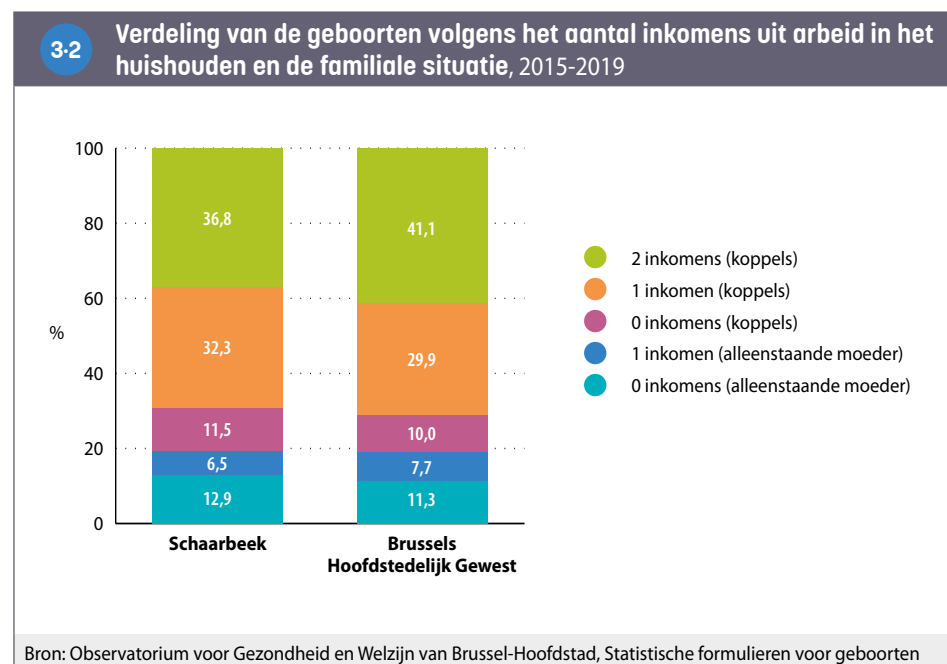
In Schaarbeek wordt het hogere geboortecijfer in vergelijking met het Gewest deels verklaard door een gunstige leeftijds- en genderstructuur (zie leeftijdspiramide **2-7**). Het wordt ook verklaard door het hogere aantal kinderen per vrouw op vruchtbare leeftijd. Dat komt omdat het [totale vruchtbaarheidscijfer](#), dat een aanwijzing vormt voor de neiging van vrouwen om kinderen te krijgen, ongeacht de leeftijds- en genderstructuur van de bevolking, hoger is in Schaarbeek dan in het Gewest als geheel (1,77 tegen 1,62).

Net als in de andere Brusselse gemeenten daalt het geboortecijfer in Schaarbeek: in 2009 bedroeg het 20,3 ‰ **3-1**. In 2009 had de gemeente het op twee na hoogste geboortecijfer van het Gewest, na Molenbeek en Sint-Joost; nu staat Schaarbeek op de vijfde plaats. Het geboortecijfer van Schaarbeek daalde tussen 2009 en 2019 sterker dan in het Gewest als geheel.

Iets minder dan een op de vijf geboorten (19 %) in Schaarbeek vindt plaats in een huishouden dat uit een alleenstaande vrouw bestaat. Dit aantal is vergelijkbaar met het gewestelijke cijfer. In 13 % van de gevallen is de moeder niet alleenstaand, maar heeft ze ook geen inkomen uit arbeid **3-2**.

Meer in het algemeen vindt 24 % van de Schaarbeekse geboorten plaats in een huishouden (alleenstaande ouder of koppel) zonder inkomen uit arbeid; in het Brussels Gewest is dat 21 %.

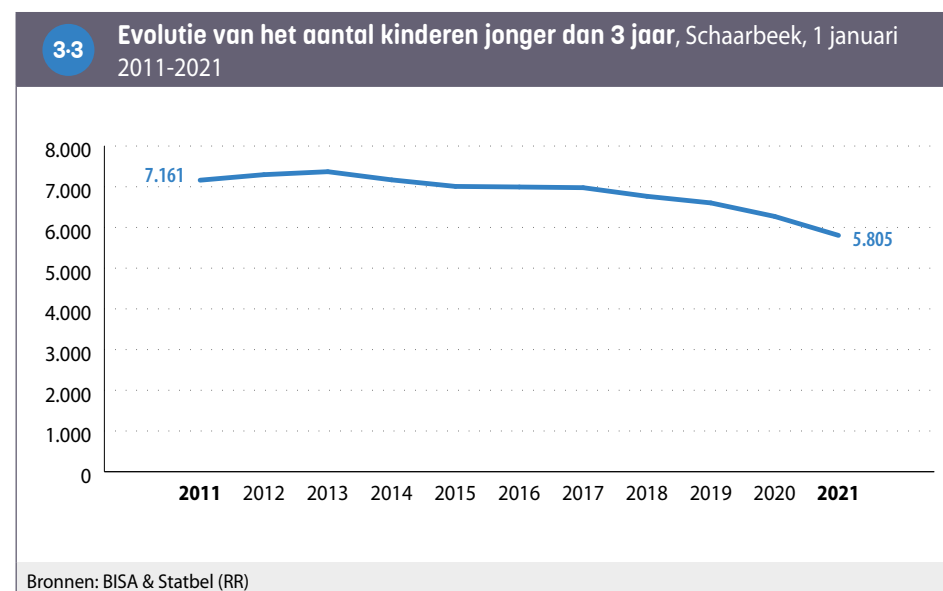

53 % van de Schaarbeekse vrouwen die tussen 2015 en 2019 zijn bevallen, heeft bovendien een buitenlandse nationaliteit, wat gelijk is aan het cijfer voor het Gewest als geheel (53 %). De meeste van de buitenlandse vrouwen in de gemeente die in 2019 zijn bevallen, hebben de Marokkaanse nationaliteit (10 % van alle geboorten), gevolgd door de Roemeense nationaliteit (6 %).

3.2. EVOLUTIE VAN HET AANTAL KINDEREN JONGER DAN 3 JAAR

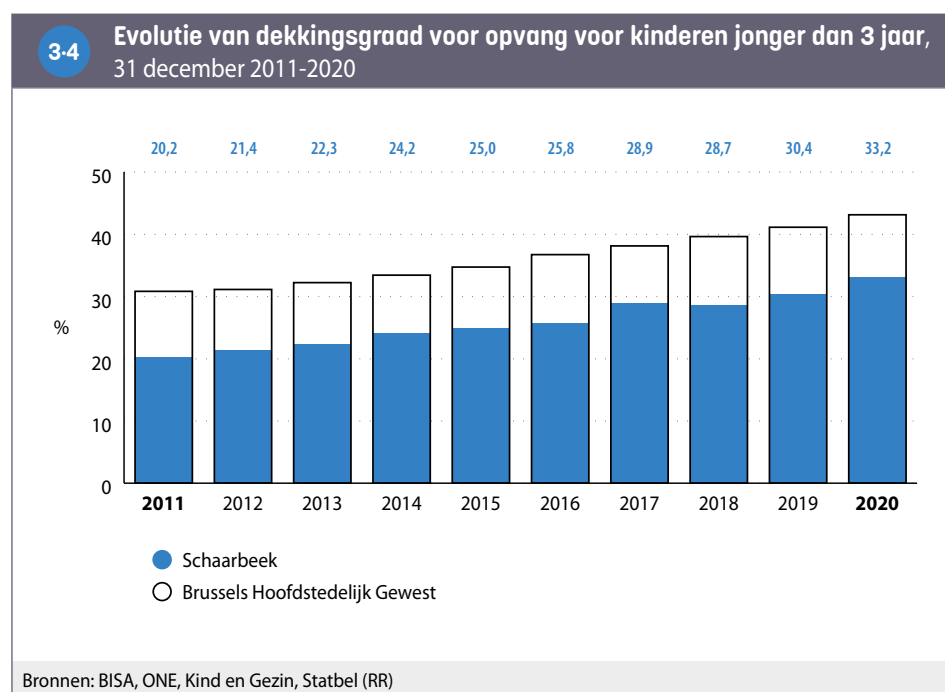
Op 1 januari 2021 telt Schaarbeek 5.805 kinderen jonger dan drie jaar, wat neerkomt op 4,4 % van de totale bevolking (tegenover 3,9 % in het Brussels Gewest). Schaarbeek behoort daarmee tot de Brusselse gemeenten met een hoog aantal jonge kinderen.

Het aantal kinderen jonger dan drie jaar daalt gestaag sinds 2013 (7.370 kinderen) **3-3**. De daling is vooral uitgesproken sinds 2017: in vier jaar tijd daalt het aantal kinderen jonger dan drie jaar in de gemeente met 17 %.

3.3. KINDEROPVANG: DEKKINGSGRAAD EN TOEGANKELIJKHEID

De **dekkingsgraad van de opvangplaatsen** van kinderen jonger dan 3 jaar op 31 december 2020 bedraagt 33 % in Schaarbeek, dus één plaats per drie kinderen (jonger dan 3 jaar). Dat is minder dan op het niveau van het Brussels Gewest (43 %) **3-4**. Het Schaarbeeks percentage lag in 2012 echter nog lager (20 %). De gestegen dekkingsgraad van de kinderopvang is toe te schrijven aan het hogere aantal kinderopvangplaatsen in de gemeente, maar ook aan de daling van het aantal kinderen jonger dan drie jaar dat in de gemeente woont.

Op 31 december 2020 beschikt Schaarbeek over 1.924 plaatsen in de kinderopvang **3-5**. Het gaat daarbij uitsluitend (99 %) om plaatsen in de collectieve opvang. De gemeente heeft slechts een zeer beperkt aantal plaatsen in gezinsopvang.

De gemeente werkt met een aantal plaatsen die zijn voorbehouden voor (of met voorrang worden toegekend aan) bepaalde categorieën van kinderen, bijvoorbeeld kinderen van het personeel van ondernemingen of instellingen (onder meer voor personeel dat niet noodzakelijk in het Brussels Gewest woont) of voor inwoners van de gemeente. Deze plaatsen vertegenwoordigen in Schaarbeek 22 % van het totale aantal plaatsen, wat meer is dan in het Gewest (13 %).

Als we ten slotte alleen rekening houden met de *volledig toegankelijke plaatsen*, dus plaatsen die worden aangeboden tegen een tarief berekend op basis van het inkomen van de ouders, daalt de **dekkingsgraad** in Schaarbeek naar 18 %, dus minder dan één plaats per vijf kinderen (jonger dan 3 jaar). De gemeente heeft de op één na laagste dekkingsgraad in het Gewest.

3-5 Kinderopvang en toegankelijkheid van het aanbod, 31 december 2015 en 2020

	Schaarbeek		Brussels Gewest	
	2015	2020	2015	2020
Totaal aantal kinderopvangplaatsen	1.750	1.924	18.576	20.643
waarvan				
Aantal plaatsen in groepsopvang	1.712	1.907	17.992	20.111
Aantal plaatsen in gezinsopvang	38	17	584	532
waarvan				
Aantal gereserveerde plaatsen of plaatsen met voorrang	247	415	2.691	2.754
Aantal toegankelijke plaatsen	1.503	1.509	15.885	17.889
Aantal kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	25,0	33,2	34,7	43,1
Aantal toegankelijke kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	21,5	26,0	29,7	37,4
Aantal toegankelijke en inkomensgerelateerde kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	15,4	17,7	20,1	25,9
Aandeel inkomensgerelateerde kinderopvangplaatsen ten opzichte van het totaal aantal plaatsen (%)	61,5	53,4	58,1	60,1

Bronnen: BISA, ONE, Kind en Gezin, Statbel (RR)

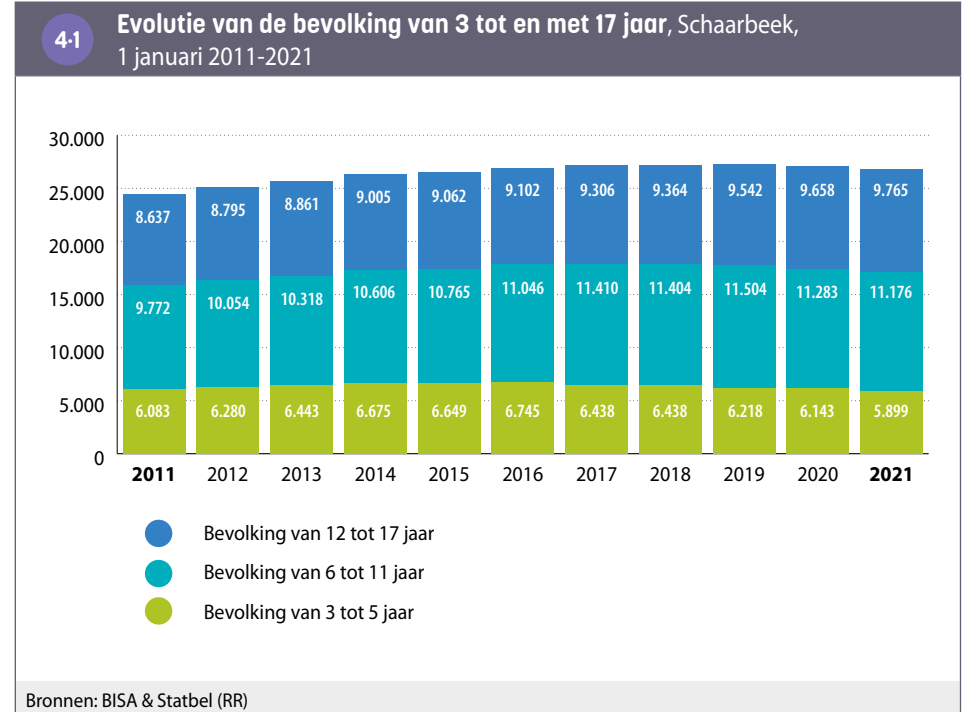
4. ONDERWIJS

4.1. EVOLUTIE VAN DE BEVOLKING VAN 3 TOT EN MET 17 JAAR

De kinderen van 3 tot 17 jaar kunnen worden onderverdeeld in drie leeftijdsgroepen: kleuterschool (3 tot 5), lager onderwijs (6 tot 11) en secundair onderwijs (12 tot 17). Tussen 2011 en 2021 daalt het aantal kinderen van 3 tot 5 jaar met 3 % in Schaarbeek. De leeftijdsgroepen van 6 tot 11 jaar en van 12 tot 17 jaar nemen met respectievelijk +14 % en +13 % toe ⁴⁻¹, een minder sterke stijging dan in het Gewest als geheel (+21 % voor 6-11-jarigen en +20 % voor 12-17-jarigen).

Het aandeel van de kinderen in de totale bevolking van de gemeente bedroeg in 2021 4,5 % (3-5 jaar), 8,5 % (6-11 jaar) en 7 % (12-17 jaar). Het aandeel van de kinderen tussen 6 en 11 jaar en tussen 12 en 17 jaar in de bevolking is licht gestegen ten opzichte van 2011.

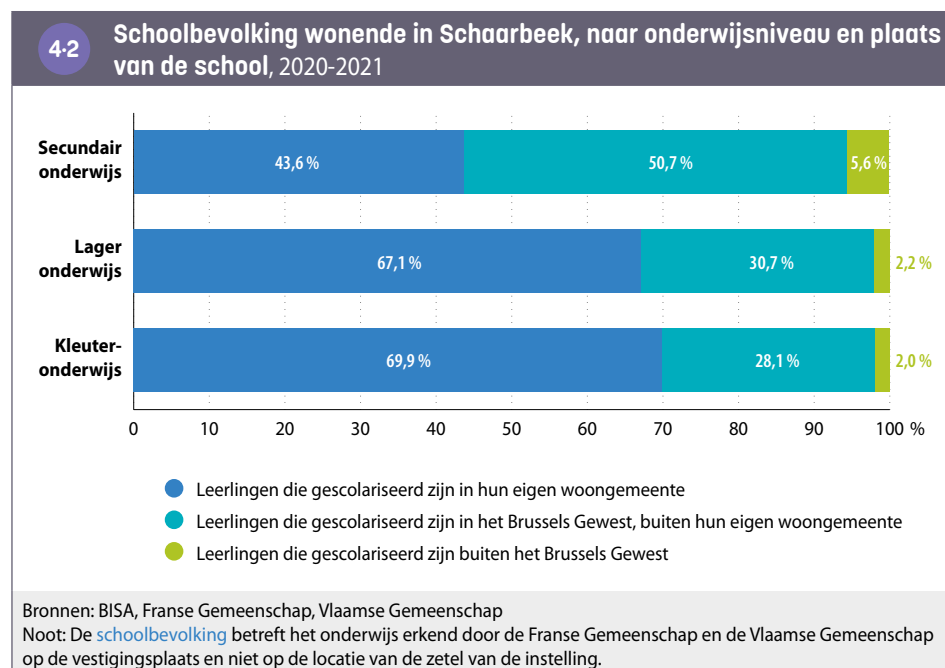
Merk op dat de cijfers in Figuur ⁴⁻¹ gebaseerd zijn op de [officiële bevolking](#). Als gevolg daarvan zijn sommige kinderen (van wie de ouders bijvoorbeeld in het [Wachtregister](#) zijn ingeschreven of in een onregelmatige situatie verkeren, maar ook de kinderen van diplomaten) niet meegeteld. Deze kinderen kunnen evenwel schoollopen in de gemeente en meegeteld worden in de gegevens over de [schoolbevolking](#). Omgekeerd zijn er ook kinderen die wel in de officiële bevolkingscijfers voorkomen maar die we niet terugvinden in de gegevens over de schoolbevolking. Deze schoolbevolking telt immers enkel de kinderen die schoollopen in een school van de Franse of Vlaamse Gemeenschap. Dit verklaart de mogelijke verschillen tussen de gegevens over de officiële bevolking en die over de schoolbevolking (zie volgend punt).

4.2. SCHOOLBEVOLKING: ONDERWIJSNIVEAU, PLAATS VAN DE SCHOOL EN ONDERWIJSVORM

In het schooljaar 2020-2021 zijn respectievelijk 6474, 11.320 en 10.810 in Schaarbeek wonende kinderen ingeschreven in het kleuter-, basis- en secundair onderwijs van een van de twee Gemeenschappen (Vlaams of Frans)¹³ ingeschreven. Van de leerlingen die in het kleuteronderwijs zijn ingeschreven, gaat 70 % naar een school in Schaarbeek, tegenover 67 % van de leerlingen in het lager onderwijs en 44 % van de leerlingen in het secundair onderwijs

4-2.

Hoewel een deel van de leerlingen die in de gemeente wonen dus buiten de gemeente naar school gaat, zijn er ook bewegingen in de tegenovergestelde richting. 19 % van de leerlingen van de kleuterscholen in de gemeente woont namelijk elders. Dat geldt ook voor 25 % van de leerlingen die naar een basisschool in de gemeente gaan en voor 51 % van de leerlingen die naar een middelbare school gaan.

13 Leerlingen die onderwijs volgen buiten de Gemeenschappen (Europese of internationale scholen, privé scholen die niet officieel erkend zijn door één van de twee Gemeenschappen, thuisonderwijs) zijn dus niet meegeteld.

De verdeling van de leerlingen in het secundair onderwijs die in Schaarbeek wonen naargelang hun studierichting, verschilt lichtjes met die van het Gewest. Het aandeel van leerlingen in het secundair onderwijs dat algemeen onderwijs volgt, is kleiner in Schaarbeek (29,5 %) dan in het hele Gewest (33,5 %). Anderzijds is een groter aandeel van de leerlingen ingeschreven in het beroepsonderwijs (15 % tegenover 11 % in het Brussels Gewest). Het aandeel leerlingen dat technisch onderwijs volgt in Schaarbeek is vergelijkbaar met het gewestelijke percentage (16 %) ⁴⁻³ en ook de percentages van leerlingen in het buitengewoon onderwijs (kleuter-, basis- en secundair onderwijs) liggen in de lijn van die in het Brussels Gewest.

4-3 Verdeling van de schoolbevolking in het leerplichtonderwijs (woonplaats) naar onderwijsniveau en onderwijsvorm, 2020-2021

	Schaarbeek		Brussels Gewest
	Aantal	% in het niveau	% in het niveau
Kleuteronderwijs			
Gewoon kleuteronderwijs	6.424	99,2	99,2
Buitengewoon kleuteronderwijs	50	0,8	0,8
Totaal kleuteronderwijs	6.474	100	100
Lager onderwijs			
Gewoon lager onderwijs	10.804	95,4	95,6
Buitengewoon lager onderwijs	516	4,6	4,4
Totaal lager onderwijs	11.320	100	100
Secundair onderwijs			
Secundair onderwijs 1 ^{ste} graad	3.474	32,1	32,1
Secundair onderwijs 2 ^{de} en 3 ^{de} (en 4 ^{de} graad voor de Franse Gemeenschap)			
<i>Algemeen</i>	3.193	29,5	33,5
<i>Technisch</i>	1.760	16,3	16,4
<i>Kunst</i>	49	0,5	0,5
<i>Beroeps</i>	1.588	14,7	11,3
<i>Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO)</i>	202	1,9	1,6
Buitengewoon secundair onderwijs	388	3,6	3,5
Secundair DASPA en OKAN	156	1,4	1,1
Totaal secundair onderwijs	10.810	100	100

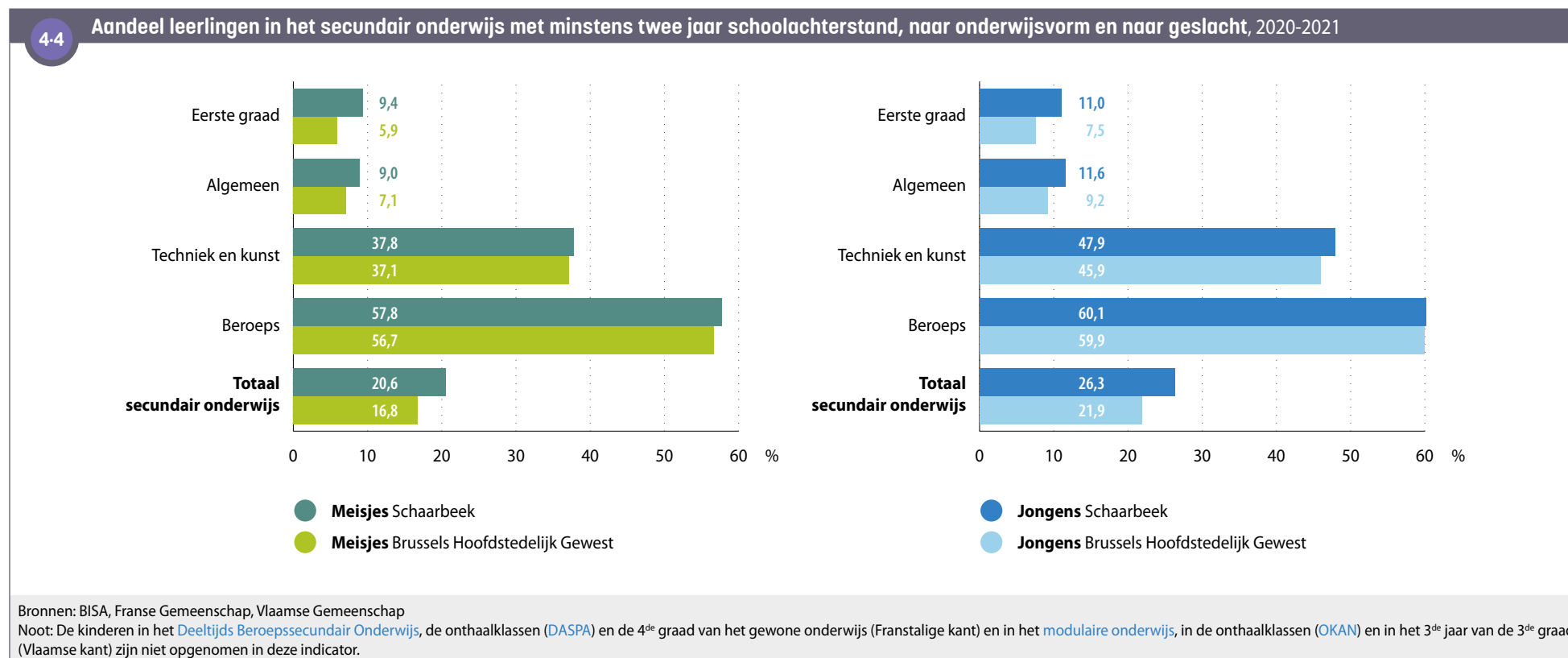
Bronnen: BISA, Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap
 Noot: De gegevens van de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap zijn per onderwijsvorm gegroepeerd.

4.3. SCHOOLACHTERSTAND

Het aantal leerlingen met een schoolachterstand (van minstens twee jaar) in het secundair onderwijs is groter in Schaarbeek dan in het Brussels Gewest. 23 % van de leerlingen in het secundair onderwijs die in de Schaarbeek wonen, heeft een schoolachterstand, tegenover 19 % in het hele Gewest. Het aandeel leerlingen met een onderwijsachterstand (twee jaar of meer) hangt sterk samen met de onderwijsvorm en met het geslacht, zowel in Schaarbeek als op gewestelijk niveau.

Het beroepsonderwijs vertoont het hoogste percentage leerlingen met een onderwijsachterstand, gevolgd door het technisch en kunstonderwijs en daarna het algemeen onderwijs. In Schaarbeek en in het Gewest in zijn geheel zijn er meer jongens met een onderwijsachterstand dan meisjes, ongeacht de studierichting.

In de tweede en derde graad van het secundair onderwijs verschilt de situatie van de Schaarbeekse leerlingen (jongens en meisjes) vooral in het algemeen onderwijs het meest van die van de leerlingen in het Gewest als geheel. De situatie van de Schaarbeekse leerlingen in de eerste graad van het secundair onderwijs verschilt echter het meest van de gewestelijke situatie: meer dan 10 % van de leerlingen heeft een onderwijsachterstand (tegenover 7 % in het Brussels Gewest) ⁴⁻⁴. Schaarbeek heeft op dat niveau de op één na grootste onderwijsachterstand in het Brussels Gewest.

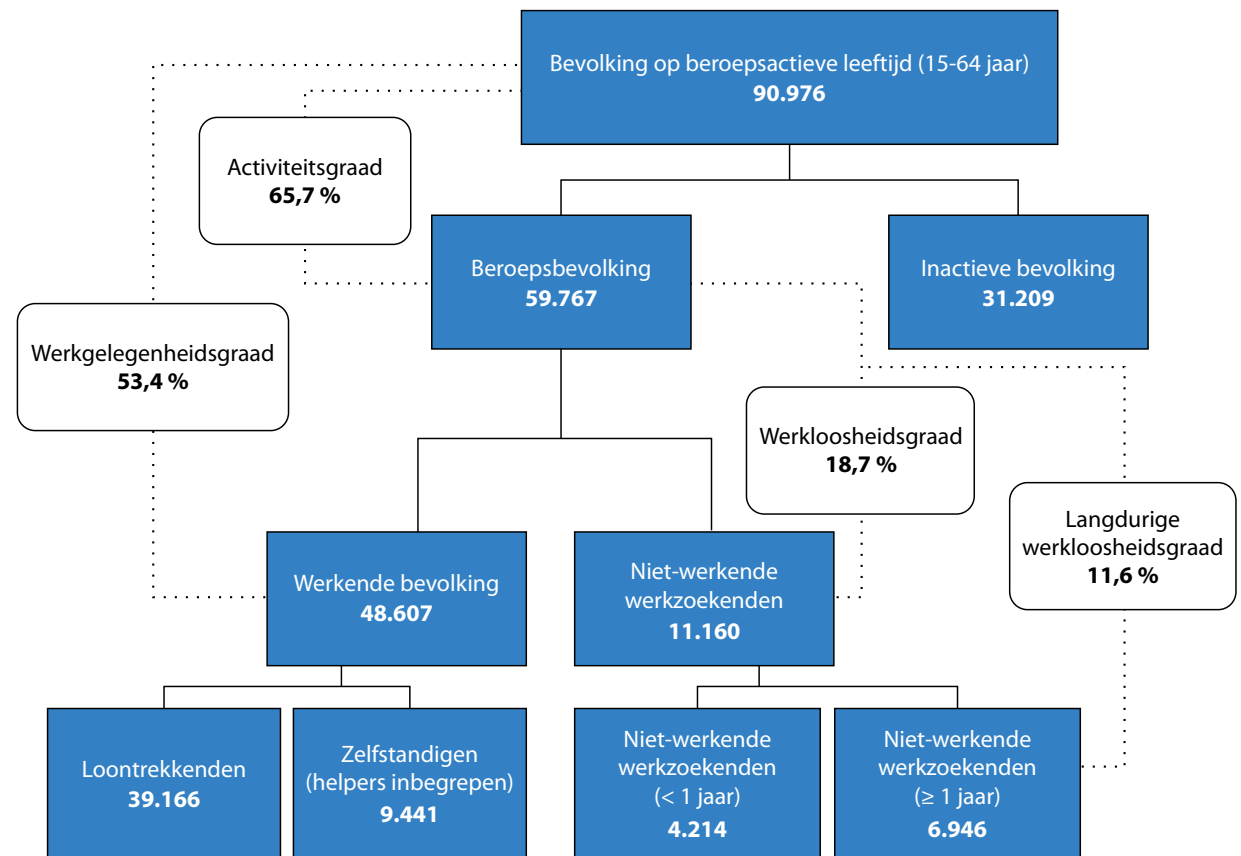
5. ARBEIDSMARKT

5-1

Structuur en voornaamste indicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd, Schaarbeek, jaargemiddelde 2019

5.1. SOCIAAL-ECONOMISCHE POSITIE VAN DE BEVOLKING

In 2019 zijn 90.976 inwoners van Schaarbeek actief op de arbeidsmarkt, of 66 % van de inwoners op beroepsactieve leeftijd (15-64). Ongeveer 81 % van hen heeft werk en 19 % van hen is bij Actiris ingeschreven als **niet-werkende werkzoekende** (NWWZ). Bijna twee derde van deze werklozen is minstens een jaar werkloos **5-1**.

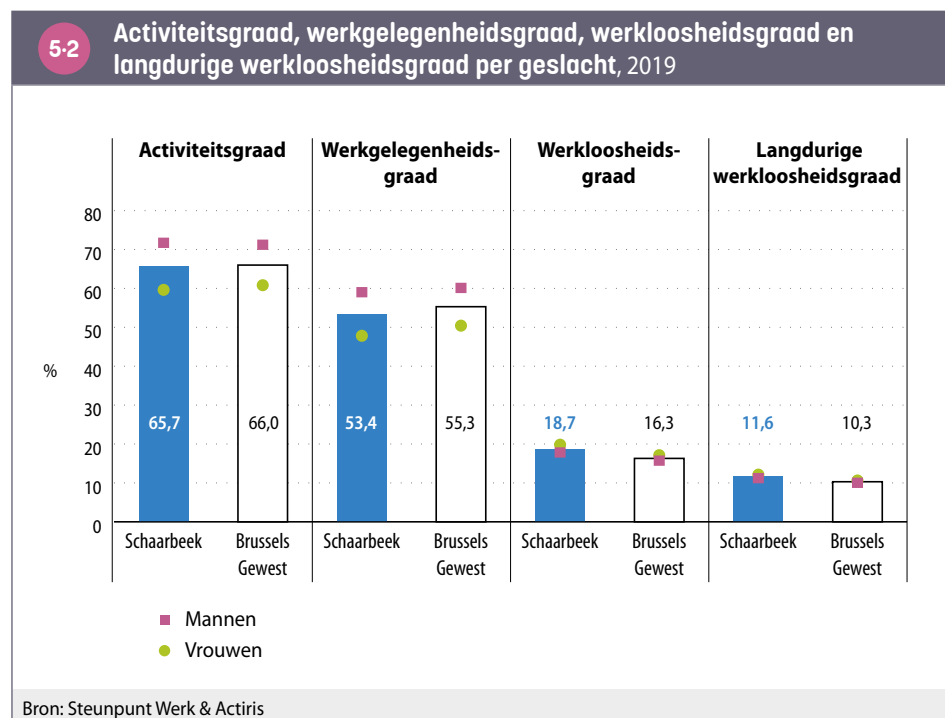
Bronnen: Steunpunt Werk, Actiris

Noot: De bevolking op beroepsactieve leeftijd is het gemiddelde van de bevolking op beroepsactieve leeftijd op 1 januari 2019 en die op 1 januari 2020.

5.2. ACTIVITEITS-, WERKGELEGENHEIDS- EN WERKLOOSHEIDSGRAAD

In vergelijking met het Brussels Gewest is de **activiteitsgraad** (15-64 jaar) in Schaarbeek iets lager voor de vrouwen en iets hoger voor de mannen. De **werkloosheidsgraad** onder de **beroepsbevolking** is hoger in Schaarbeek (19 %) dan in het Brussels Gewest als geheel (16 %), wat verklaard kan worden door de hogere werkloosheidsgraad onder vrouwen in Schaarbeek. Tot slot ligt de werkgelegenheidsgraad iets lager in Schaarbeek dan in het Gewest als geheel, deels omdat de situatie van de vrouwen in de gemeente meer van het geheel van de Brusselaars afwijkt dan die van de mannen.

Globaal genomen zijn de **genderongelijkheden** (op het vlak van **activiteitsgraad**, **werkgelegenheidsgraad** en **werkloosheidsgraad**) meer uitgesproken in Schaarbeek dan op gewestelijk niveau **5-2**.

De **activiteitsgraad** van jongeren (15-24 jaar) is in Schaarbeek hoger dan op gewestelijk niveau, waarschijnlijk deels omdat ze minder toegang hebben tot hoger onderwijs dan in het Gewest als geheel. Voor de jongeren in Schaarbeek die de arbeidsmarkt betreden (**beroepsbevolking** tussen 15 en 24 jaar) bedraagt de **werkloosheidsgraad** 27,3 % (tegenover 23,6 % voor het Gewest) **5-3**. Vanaf 2015 daalt de werkloosheidsgraad voor jongeren in het Brussels Gewest als geheel sterk, echter zonder dat hun **werkgelegenheidsgraad** evenredig stijgt (niet geïllustreerd, zie verder).

De activiteitsgraad (25-49 jaar) in Schaarbeek is vergelijkbaar met die van het Brussels Gewest. Deze leeftijdscategorie heeft echter een iets lagere werkgelegenheidsgraad en daardoor dus een hogere werkloosheidsgraad. De situatie van de 50-64-jarigen is complexer: in vergelijking met het Gewest is hun activiteitsgraad - net als hun werkgelegenheidsgraad - laag en hun werkloosheidsgraad hoog **5-3**.

5-3 Voornaamste indicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) naar leeftijdsgroep, 2019

	Activiteitsgraad (%)		Werkgelegenheidsgraad (%)		Werkloosheidsgraad (%)	
	Schaarbeek	Brussels Gewest	Schaarbeek	Brussels Gewest	Schaarbeek	Brussels Gewest
15 - 24 jaar	27,6	25,1	20,0	19,2	27,3	23,6
25 - 49 jaar	76,9	77,0	63,7	65,3	17,2	15,1
50 - 64 jaar	66,6	69,2	52,9	57,0	20,5	17,6
Totaal	65,7	66,0	53,4	55,3	18,7	16,3

Bron: Steunpunt Werk

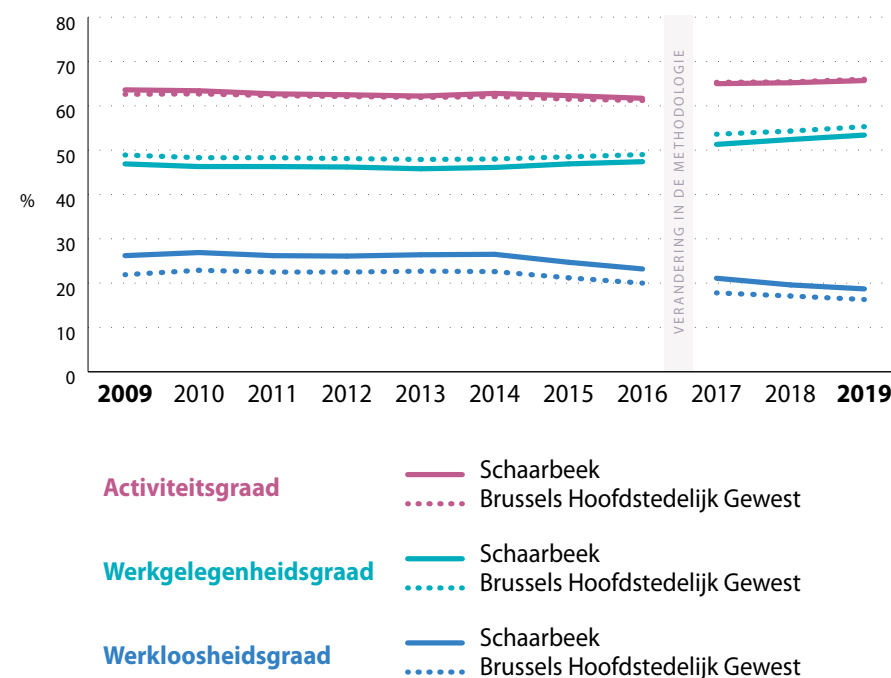
Wat de veranderingen in de **activiteitsgraad** en de **werkgelegenheidsgraad** betreft, tekent zich een kentering af **5-4**: sinds 2017 worden ook de werknemers van Europese en internationale instellingen tot de beroepsbevolking gerekend, wat de activiteitsgraad en de werkgelegenheidsgraad omhoogtrekt. Vóór 2017 waren er geen gedetailleerde statistieken over de werkgelegenheid in deze instellingen en werden deze mensen ten onrechte als inactief beschouwd. Als gevolg daarvan worden de werkgelegenheids- en activiteitsgraad tot 2016 onderschat en de werkloosheidsgraad overschat. Deze kentering is te zien op de curve van Schaarbeek. In Schaarbeek heeft het in aanmerking nemen van de mensen die in die instellingen werken een impact: 2.813 inwoners van Schaarbeek werkten in 2021 immers in de Europese en internationale instellingen¹⁴.

Tussen 2009 en 2016, en tussen 2017 en 2019, is de **activiteitsgraad** in Schaarbeek zo goed als stabiel gebleven. De **werkgelegenheidsgraad** is eveneens stabiel gebleven tussen 2009 en 2016. Tussen 2017 en 2019 valt er echter een lichte stijging te noteren **5-4**.

Los van de kentering daalt de **werkloosheidsgraad** vanaf 2014; dit is een algemene trend die zich ook op gewestelijk niveau voordoet. Die daling kan worden verklaard door meerdere factoren, waaronder een verbetering van de economische activiteit in het hele land en bepaalde tewerkstellingsmaatregelen in het Gewest. De **werkgelegenheidsgraad** is daarbij inderdaad licht verbeterd. De daling van de werkloosheid wordt echter ook verklaard door strengere voorwaarden voor de toegang tot inschakelingsuitkeringen (federale maatregelen), zowel in Schaarbeek als in het Brussels Gewest. Dat verklaart deels de sterkere daling van de werkloosheid onder jongeren. Sinds 2015 zijn de inschakelingsuitkeringen beperkt tot drie jaar. Er werden ook andere, meer beperkende voorwaarden ingevoerd (met betrekking tot leeftijd, diploma en wachttijden). Deze sterkere beperking van de RVA-uitkeringen wordt gedeeltelijk weerspiegeld in het aantal inschrijvingen bij Actiris (geen inschrijvingen of schrappingen).

5-4

Evolutie van de werkloosheidsgraad, werkgelegenheidsgraad en activiteitsgraad, jaargemiddelde 2009-2019

Bron: Steunpunt Werk

Noot: Sinds 2017 worden ook de werknemers van Europese en internationale instellingen tot de **beroepsbevolking** gerekend. Vóór 2017 waren er geen gedetailleerde statistieken over de werkgelegenheid in deze instellingen en werden deze mensen ten onrechte als inactief beschouwd. Als gevolg daarvan worden tot 2016 de **werkgelegenheids- en activiteitsgraad** onderschat en wordt de **werkloosheidsgraad** overschat.

14 Bron: BISA. Militairen en werknemers onder Belgisch contract (onderworpen aan socialezekerheidsbijdragen) zijn niet in dit aantal inbegrepen.

De algemene cijfers verhullen bepaalde ongelijkheden binnen de gemeente, gekenmerkt door een oost-westgradiënt. De **statistische sectoren** in het westen van de gemeente worden meer getroffen door werkloosheid dan in het oosten **5-5**.

5-5

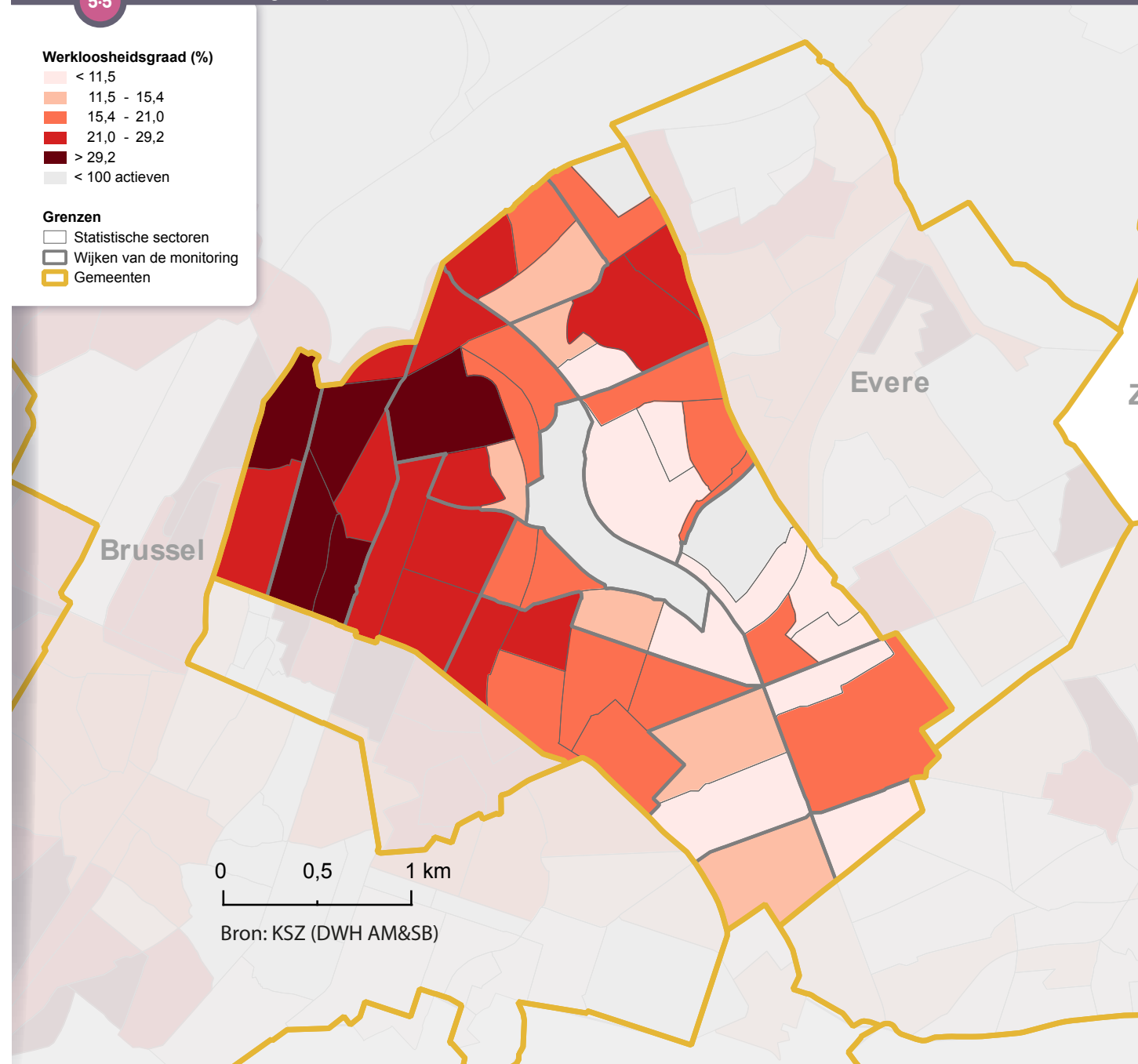
Werkloosheidsgraad per statistische sector, Schaarbeek, 2018

Werkloosheidsgraad (%)

- < 11,5
- 11,5 - 15,4
- 15,4 - 21,0
- 21,0 - 29,2
- > 29,2
- < 100 actieven

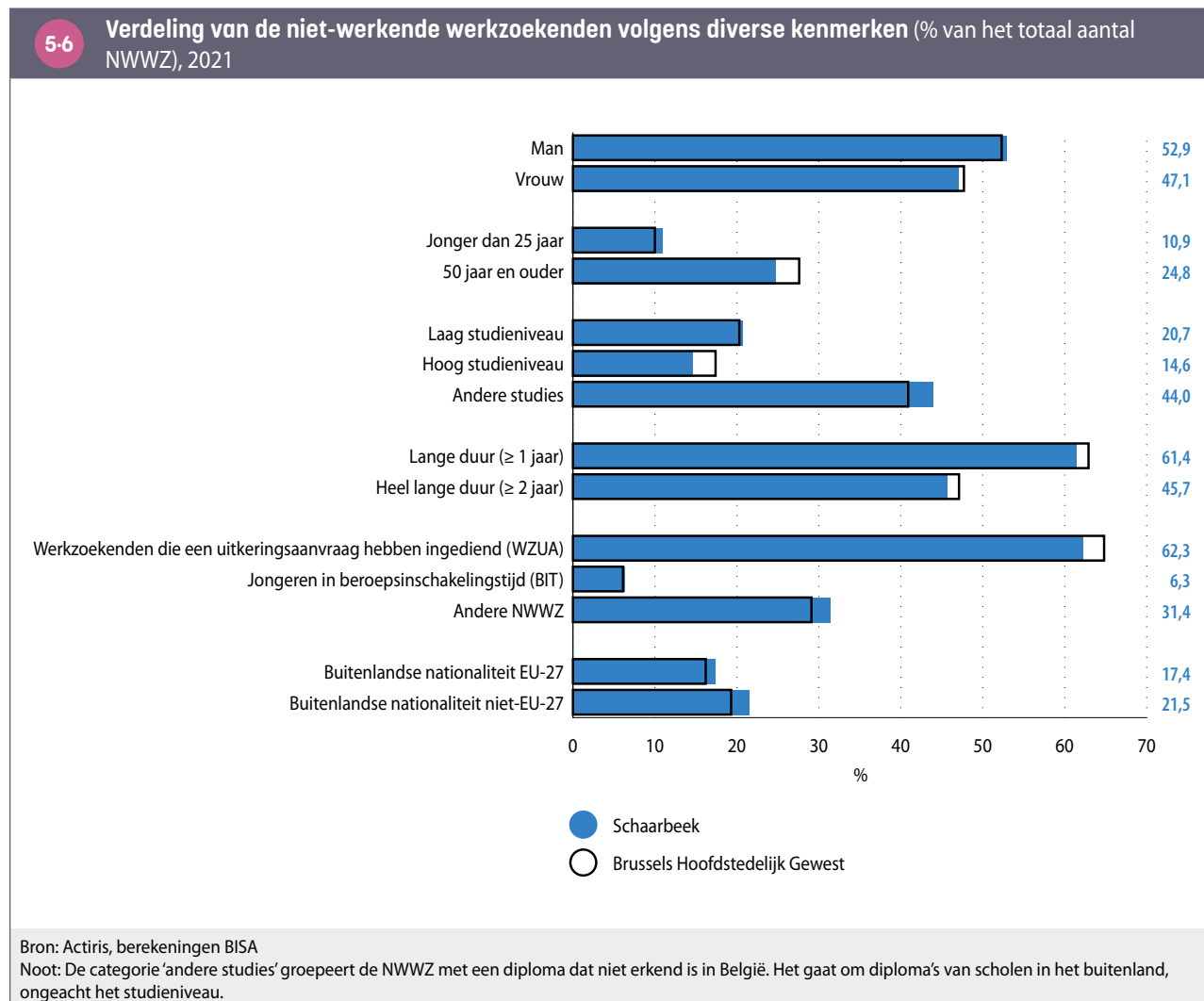
Grenzen

- Statistische sectoren
- Wijken van de monitoring
- Gemeenten

5.3. PROFIEL VAN DE NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN

Het profiel van de *niet-werkende werkzoekenden (NWWZ)* – ingeschreven bij Actiris – in Schaarbeek verschilt van het profiel op gewestelijk niveau. Verhoudingsgewijs zijn er in Schaarbeek meer NWWZ's met een buitenlandse nationaliteit dan in het Gewest als geheel. Het aandeel van de NWWZ's met een diploma dat in België niet erkend wordt ('Andere studies') is groter in de gemeente en het aandeel van de NWWZ's met een hoger diploma ligt er lager dan in het Gewest. Verder zijn er minder langdurig werklozen in de gemeente, en minder werklozen van 50 jaar en ouder ⁵⁻⁶.

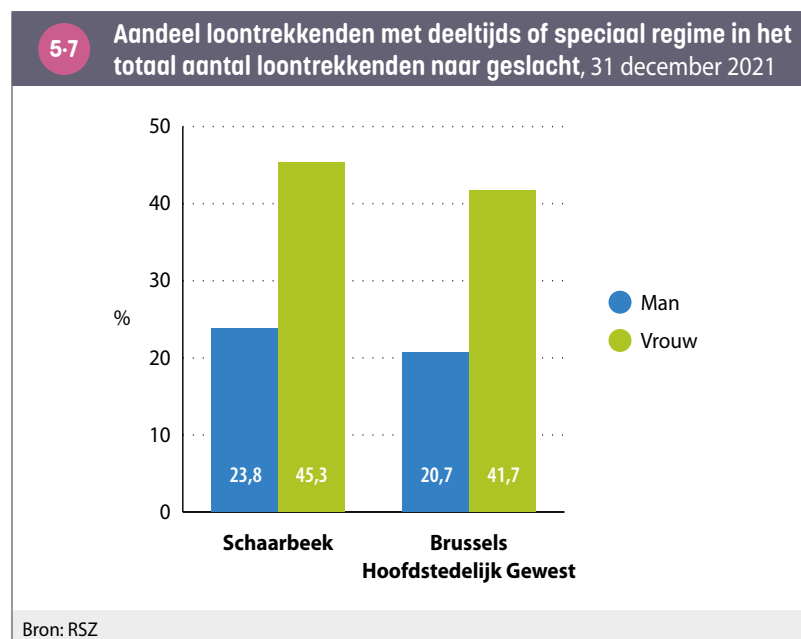

5.4. KENMERKEN VAN DE SCHAARBEEKSE LOONTREKKENDEN

In 2019 zijn 39.166 inwoners van Schaarbeek loontrekkenden. 14 % van hen werkt in de eigen gemeente en 86 % werkt buiten Schaarbeek¹⁵. In tegenstelling tot het volgende hoofdstuk ('Economische activiteit'), dat inzoomt op de loontrekkenden die in Schaarbeek werken, gaat dit hoofdstuk over de loontrekkenden die in Schaarbeek wonen.

Deeltijdse loontrekkenden

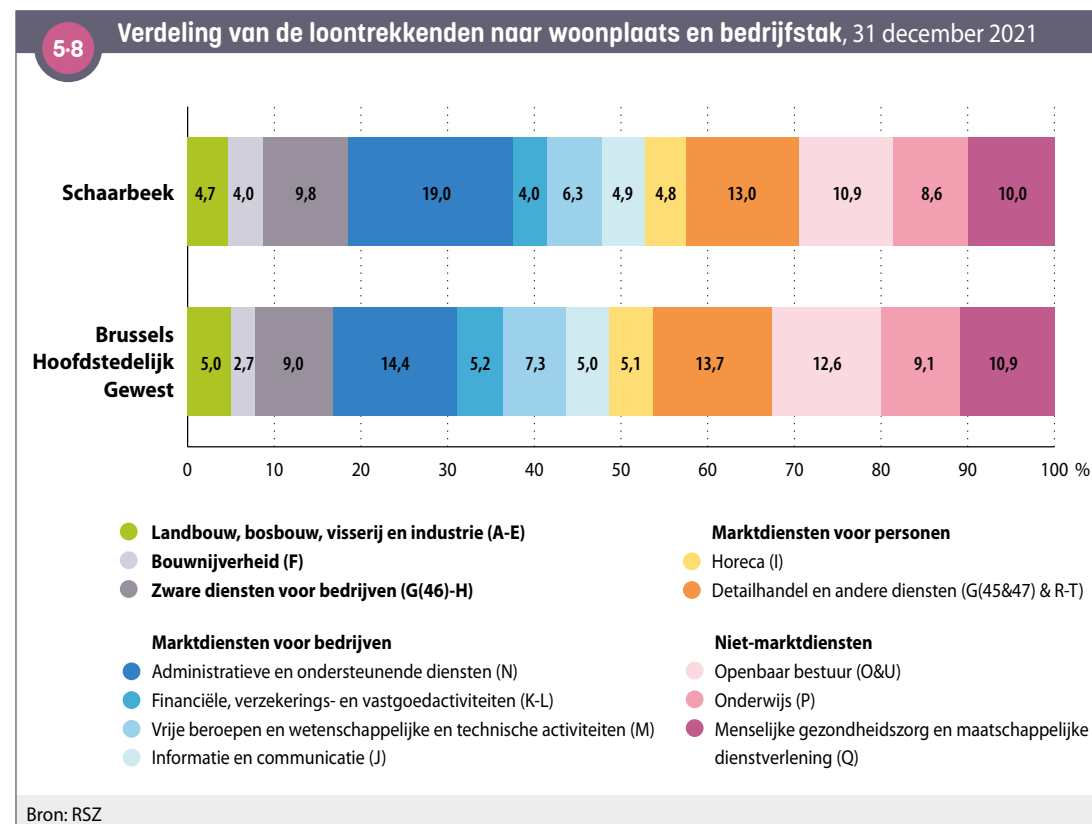
Over het algemeen werken vrouwen in Schaarbeek, net als in het hele Gewest veel vaker deeltijds dan mannen. Het aandeel deeltijdse werknemers in de gemeente is groter dan in het Brussels Gewest. 24 % van de mannelijke werknemers in Schaarbeek werkt deeltijds (op gewestelijk niveau is dat 21 %). Wat de vrouwelijke werknemers betreft, gaat het om 45 % in Schaarbeek, tegen 42 % in het Gewest ⁵⁻⁷.

Activiteitssectoren van de Schaarbeekse loontrekkenden

De verdeling van de loontrekkenden per activiteitssector in Schaarbeek is vrij gelijkaardig aan die van het Gewest ⁵⁻⁸.

De **administratieve en ondersteunende diensten** vormen de belangrijkste activiteitssector van de Schaarbeekse bevolking. Deze activiteiten bieden werk aan bijna een op de vijf loontrekkenden (19 %), wat meer is dan in het Gewest als geheel (14 %). Net als in de rest van het Gewest vormen de **detailhandel en overige diensten** de op één na belangrijkste activiteitssector voor Schaarbeekse loontrekkenden. De bevolking van Schaarbeek verschilt weliswaar niet veel van de rest van het Gewest, maar toch stellen we vast dat de sectoren die in Schaarbeek ietwat ondervertegenwoordigd zijn (bijvoorbeeld financiële, verzekerings- en vastgoedactiviteiten, gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten) sectoren zijn die gemiddeld meer gekwalificeerde arbeidskrachten tewerkstellen.

15 Cijfers van 2019. Bron: Steunpunt Werk.

6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

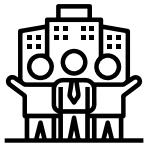
6-1

Beschrijving van de economische activiteiten in Schaarbeek, 2019

9.035

maatschappelijke zetels, btw-plichtig

2.797

lokale vestigingseenheden

45.652

werknemers

9.809

zelfstandigen

44

werknemers in de internationale instellingen

6.1. ALGEMENE SITUATIE

In 2019 zijn er 9.035 **maatschappelijke zetels** van btw-plichtige ondernemingen en 2.797 **vestigingseenheden** (exploitatiezetels van ondernemingen met ten minste één bij de RSZ aangegeven werknemer)¹⁶ op Schaarbeeks grondgebied. Die ondernemingen hebben 45.652 personen in dienst (die in de gemeente werken, maar er niet noodzakelijk wonen). Tot slot zijn er 9.809 zelfstandigen die hun activiteit uitvoeren in Schaarbeek¹⁷ 6-1. In de gemeente zijn er slechts 44 banen die verband houden met Europese of internationale instellingen.

6.2. DE SPECIFIEKE ECONOMISCHE KENMERKEN VAN SCHAARBEEK

In vergelijking met het hele Brussels Gewest hebben de jobs in Schaarbeek de volgende kenmerken 6-2:

- een lichte oververtegenwoordiging van zelfstandigen in vergelijking met het Gewest;
- een ondervertegenwoordiging van arbeiders en bedienden en een oververtegenwoordiging van ambtenaren;
- een ondervertegenwoordiging van vrouwen onder de werknemers.

¹⁶ Het aantal **maatschappelijke zetels** van btw-plichtige bedrijven is bijna altijd groter dan het aantal **vestigingseenheden** in een gemeente. Dat komt doordat de statistieken van de btw-plichtige bedrijven ook ondernemingen bevatten die geen werknemers aangeven bij de RSZ, zoals het geval is voor een groot aantal zelfstandigen. Deze bedrijven zonder loontrekkende werknemers zijn niet opgenomen in de statistieken van de lokale vestigingseenheden.

6-2

Kenmerken van de werknemers, op de werkplaats, 2019

	Schaarbeek	Brussels Gewest
Aandeel van de zelfstandigen bij de werkenden	17,7 %	13,2 %
Verdeling van de arbeid in loondienst volgens statuut		
Aandeel arbeiders	14,9 %	20,1 %
Aandeel bedienden	56,8 %	61,9 %
Aandeel ambtenaren	28,3 %	17,9 %
Verdeling van de loontrekkenden naar geslacht		
Aandeel vrouwen	49,0 %	51,2 %
Aandeel mannen	51,0 %	48,8 %
Bronnen: Steunpunt Werk, RSZ; berekeningen BISA Noot: de gegevens met betrekking tot status en geslacht hebben betrekking op de loontrekkenden zoals geteld door de RSZ.		

Het Schaarbeekse bedrijfsweefsel 6-3 vertoont de volgende kenmerken:

- er zijn minder **maatschappelijke zetels** per inwoner in Schaarbeek dan in het Brussels Gewest en ook het aantal **vestigingseenheden** per inwoner ligt lager in de gemeente;
- de **indicator van de ondernemingsdynamiek**, die het verschil meet tussen de oprichting en de stopzetting van ondernemingen in de loop van een jaar, ligt ook lager in Schaarbeek dan in het Brussels Gewest als geheel.

¹⁷ Een bedrijf kan gekoppeld zijn aan een rechtspersoon (nv, bvba, coöperatie) of een natuurlijke persoon (een zelfstandige). Een **maatschappelijke zetel** is de centrale vestiging van een bedrijf (de enige als het bedrijf 1 vestiging heeft, de plaats waar de jaarbalans wordt opgemaakt als het er meerdere heeft). De statistieken tellen het aantal bedrijven met een btw-nummer. Niet alle bedrijven hebben een btw-nummer, de vrije beroepen zijn bijvoorbeeld niet btw-plichtig. Het aantal **zelfstandigen** komt overeen met het aantal inschrijvingen van het RSVZ. Dat aantal omvat in principe alle zelfstandigen, ook de helpers.

Het bedrijfsweefsel in Schaarbeek bestaat uit kleine bedrijven. Bedrijven met minder dan vijf werknemers vertegenwoordigen 67 % van alle bedrijven (vergeleken met 65 % voor het Gewest als geheel). In vergelijking met de gewestelijke verdeling van vestigingen naar aantal werknemers zijn grotere vestigingen (vanaf 10 werknemers) enigszins ondervertegenwoordigd in Schaarbeek **6-3**.

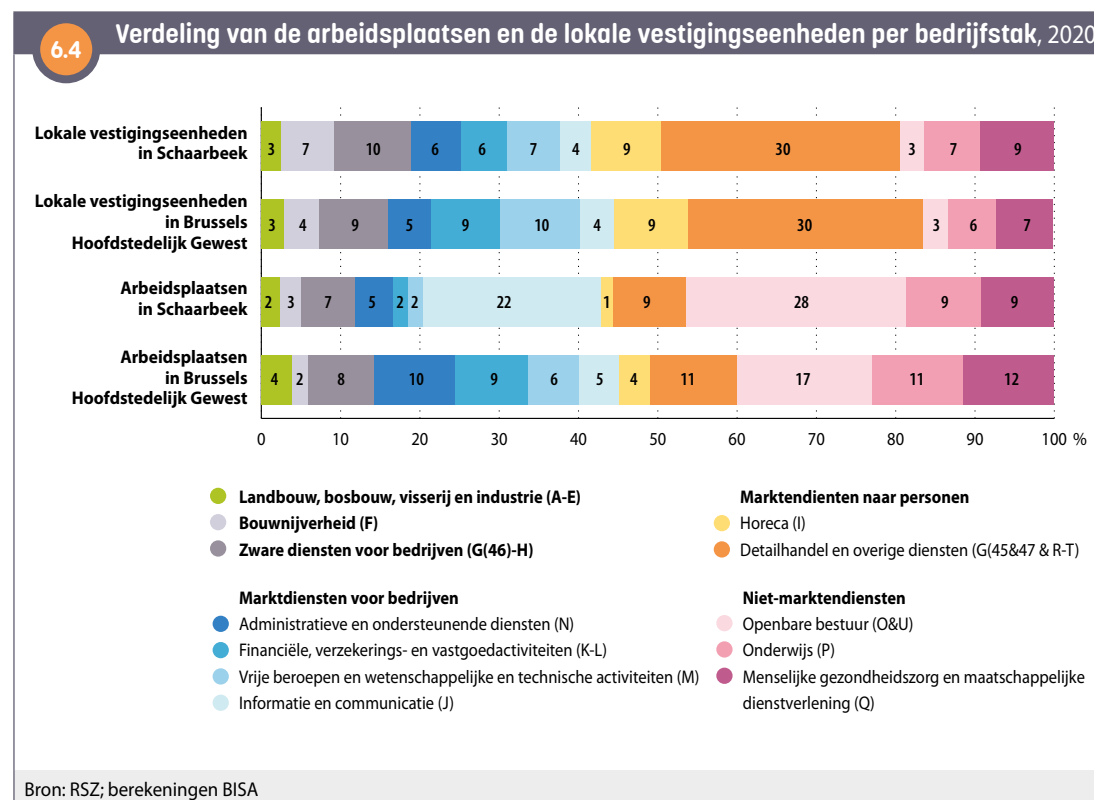
6.3 Beschrijving van de ondernemingen, 2020		
	Schaarbeek	Brussels Gewest
Aantal maatschappelijke zetels voor 1.000 inwoners	68,8	92,9
Aantal lokale vestigingseenheden voor 1.000 inwoners	20,7	30,9
Indicator van de ondernemingsdynamiek	2,8 %	2,9 %
Aandeel lokale vestigingseenheden:		
van 1 tot 4 werknemers	66,8 %	64,8 %
van 5 tot 9 werknemers	14,6 %	14,6 %
van 10 tot 49 werknemers	14,7 %	15,6 %
van 50 tot 199 werknemers	2,8 %	3,7 %
van meer dan 200 werknemers	1,2 %	1,3 %
Bronnen: RSZ, Statbel, BISA; berekeningen BISA		

De gemeente vertoont bepaalde sectorale specialisaties die belangrijker zijn in termen van jobs dan van lokale vestigingseenheden **6-4**:

- Meerdere sectoren zijn oververtegenwoordigd in de gemeente. Dit zijn deels sectoren die meer mannen dan vrouwen in dienst hebben, wat deels het grotere aandeel mannen onder alle loontrekkenden verklaart **6-2**.
 - De sector overheidsadministratie is de belangrijkste sector in de gemeente in termen van het aantal jobs (28 % van de jobs in de gemeente). Deze sector is oververtegenwoordigd in de gemeente in vergelijking met de gewestelijke situatie (17 % van de banen in het Gewest). De sector is evenwel niet oververtegenwoordigd wat het aantal vestigingen betreft. Veel federale, gewestelijke en gemeenschapsinstellingen zijn gevestigd in de Noordwijk of andere nabijgelegen wijken, zoals de Franse Gemeenschapscommissie in de Brabantwijk.
 - De informatie- en communicatiesector is de op één na belangrijkste sector in de gemeente wat het aantal jobs betreft en is ook sterk oververtegenwoordigd in de gemeente. Deze sector is goed voor 22 % van de arbeidsplaatsen, tegenover 5 % op gewestelijke schaal. Van alle Brusselse gemeenten telt Schaarbeek de meeste arbeidsplaatsen

in deze sector (33 % van de banen in de informatie- en communicatiesector in Brussel). In Schaarbeek gaat het voornamelijk (bijna 90 % van de banen in die sector) om arbeidsplaatsen bij televisie- en telecommunicatiebedrijven die te maken hebben met de aanwezigheid van VRT, RTBF, RTL, BeTV en Proximus in de gemeente. In het Brussels Gewest zijn dit activiteitssectoren waarin gemiddeld meer mannen werken¹⁸.

- Andere sectoren zijn echter ondervertegenwoordigd, althans wat arbeidsplaatsen betreft. Het gaat om sectoren voor zakelijke dienstverlening aan ondernemingen, zoals administratieve en ondersteunende diensten, financiële-, verzekerings- en vastgoedactiviteiten en gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten. Deze sectoren zijn bijvoorbeeld te vinden in de zakenwijk aan het Noordstation, maar vooral op het grondgebied van Brussel-Stad.

¹⁸ In 2020 wordt 59 % van de banen in de radio- en televisieprogrammering en omroepsector, en 65 % van de banen in de telecommunicatiesector ingevuld door mannen (BISA, statistieken binnenlandse werkgelegenheid).

6.3. BEDRIJFSMIGRATIES

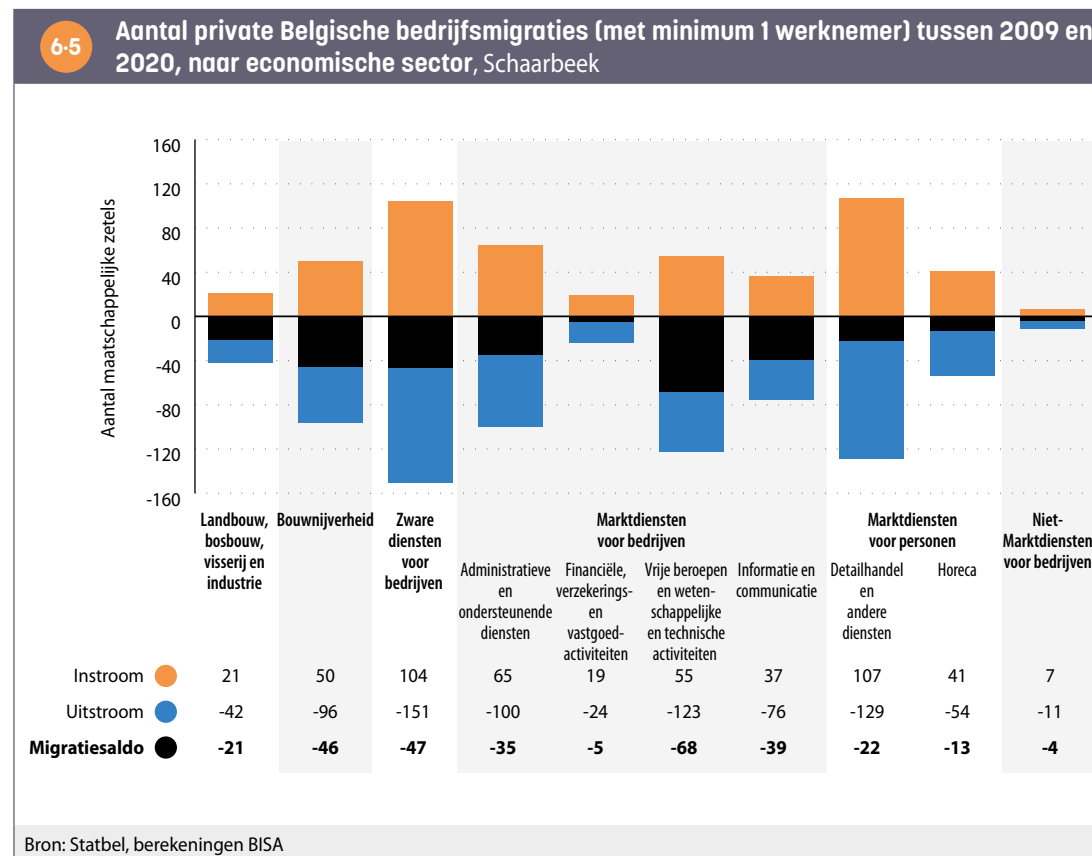
Tussen 2009 en 2020 is het **migratiesaldo van bedrijven** in Schaarbeek negatief, waarbij het aantal vertrekkende privébedrijven (Belgische bedrijven met minstens één werknemer) groter is dan het aantal nieuwe bedrijven van dat type in de gemeente¹⁹. In de periode 2009-2020 vestigen 506 bedrijven zich in Schaarbeek en hebben er 806 de gemeente verlaten. Het migratiesaldo in verhouding tot het aantal bedrijven (-17 per 1.000 bedrijven) is zelfs het op één na laagste van alle Brusselse gemeenten, na Koekelberg.

Het **migratiesaldo van bedrijven** is negatief in alle activiteitssectoren. De meest negatieve saldi worden waargenomen in de gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten, de **zware diensten voor bedrijven** en de bouw-, informatie- en communicatieactiviteiten. Schaarbeek ondervindt voor deze bedrijven concurrentie tussen enerzijds bedrijvenparken aan de rand van de stad en anderzijds de zakenwijken in het centrum. De ligging van Schaarbeek tussen deze wijken verklaart gedeeltelijk de migratiecijfers. Ook de **detailhandel** vertoont een negatief saldo, maar deze sector wordt eveneens gekenmerkt door een groot aantal nieuwe vestigingen in de gemeente **6-5**.

Als we de migratie van Schaarbeekse bedrijven uitsplitsen naar het Gewest van herkomst of bestemming zien we voor Schaarbeek (over de periode 2009-2020):

- een negatief migratiesaldo voor de migraties uit of naar Vlaanderen en Wallonië (-6 per 1.000 bedrijven), net als in alle Brusselse gemeenten
- een negatief migratiesaldo uit of naar de 18 andere Brusselse gemeenten (-11 per 1.000 bedrijven).

Schaarbeek lijkt dus een relatief onaantrekkelijke gemeente voor bedrijven, zowel ten opzichte van Vlaanderen en Wallonië als ten opzichte van andere Brusselse gemeenten.

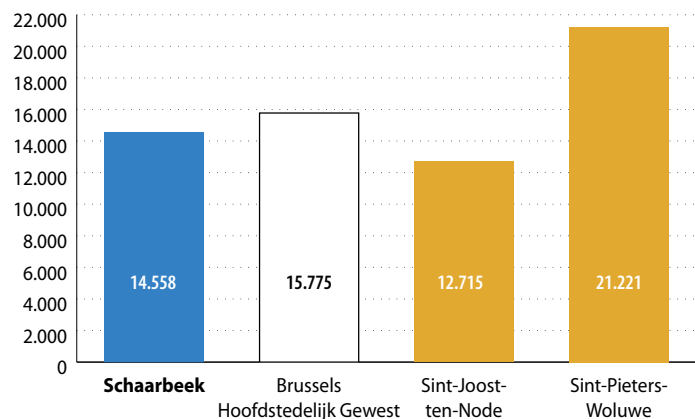
¹⁹ De analyse van de migratie is gebaseerd op de intergemeentelijke verplaatsingen van de **maatschappelijke zetels** van Belgische privébedrijven met ten minste één werknemer over de periode 2009-2020 (zie de Focus nr. 54 en 55 van het BISA voor meer methodologische details).

7. INKOMENS

7.1. FISCALE INKOMENS

Op basis van de [fiscale statistieken](#) en rekening houdend met de samenstelling van de gezinnen bedraagt het [mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen](#) in Schaarbeek 14.558 euro voor 2019; wat is 8 % lager ligt dan de Brusselse mediaan. Dat mediaan inkomen is het laagst in de gemeente Sint-Joost-ten-Node en het hoogst in Sint-Pieters-Woluwe ⁷⁻¹.

7-1 Mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner, in euro's, inkomens 2019

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

Er zijn grote verschillen in de [mediane equivalente inkomens na belastingen](#) op het Schaarbeekse grondgebied ⁷⁻². Over het algemeen liggen de sectoren met de hoogste mediaan equivalente inkomens na belastingen in het zuiden van de gemeente en ten oosten van de Lambermontlaan. Het mediaan equivalent inkomen voor de sector Kerselarenlaan (hoogste in de gemeente) is bijna 1,8 keer hoger dan dat van de sector Brabantstraat (laagste in de gemeente). Geen

7-2

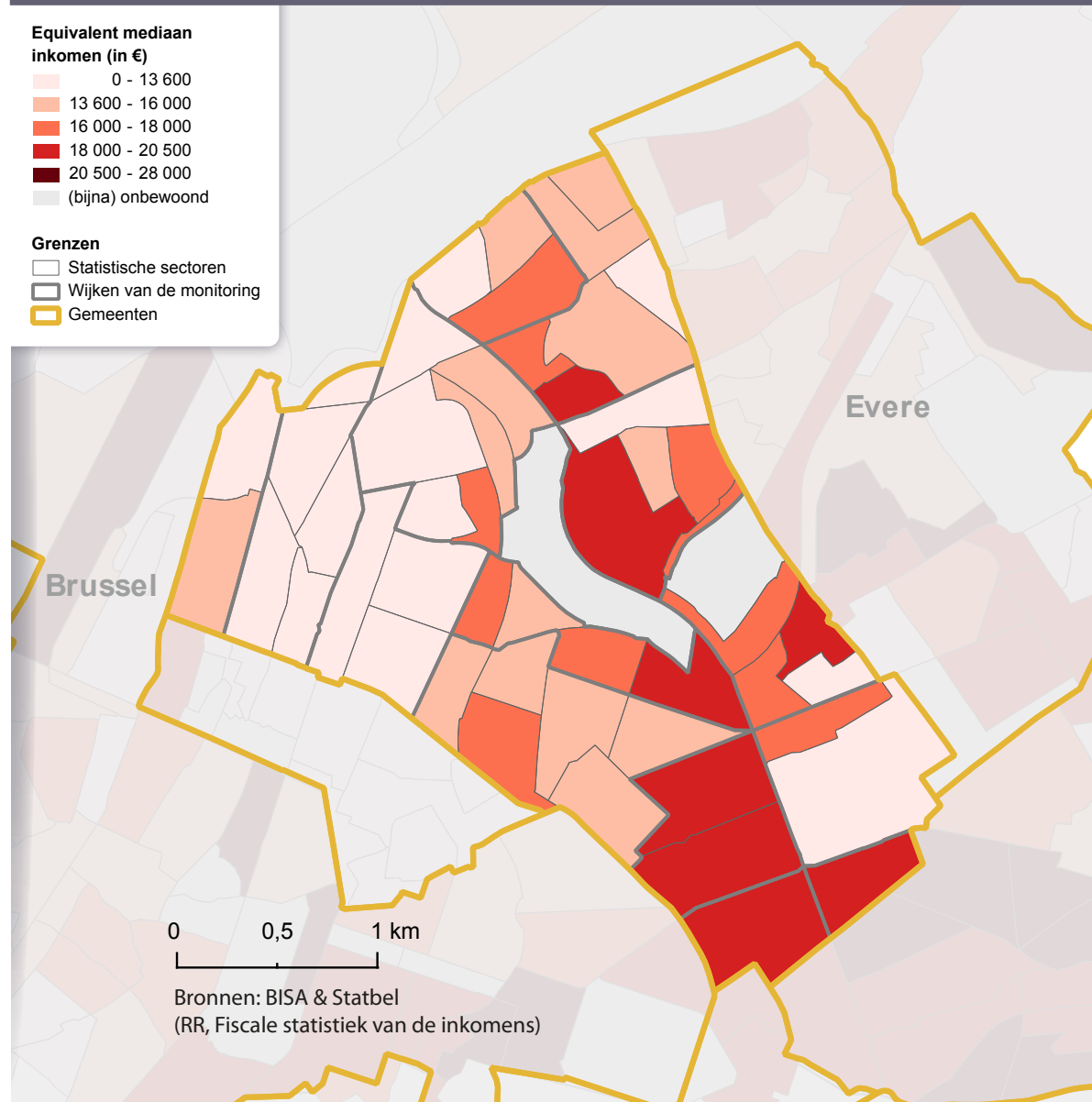
Mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner per statistische sector, Schaarbeek, in euro's, inkomens 2019

Equivalent mediaan inkomen (in €)

- 0 - 13 600
- 13 600 - 16 000
- 16 000 - 18 000
- 18 000 - 20 500
- 20 500 - 28 000
- (bijna) onbewoond

Grenzen

- Statistische sectoren
- Wijken van de monitoring
- Gemeenten

enkele sector in de gemeente haalt trouwens een mediaan inkomen van meer dan 20.500 euro.

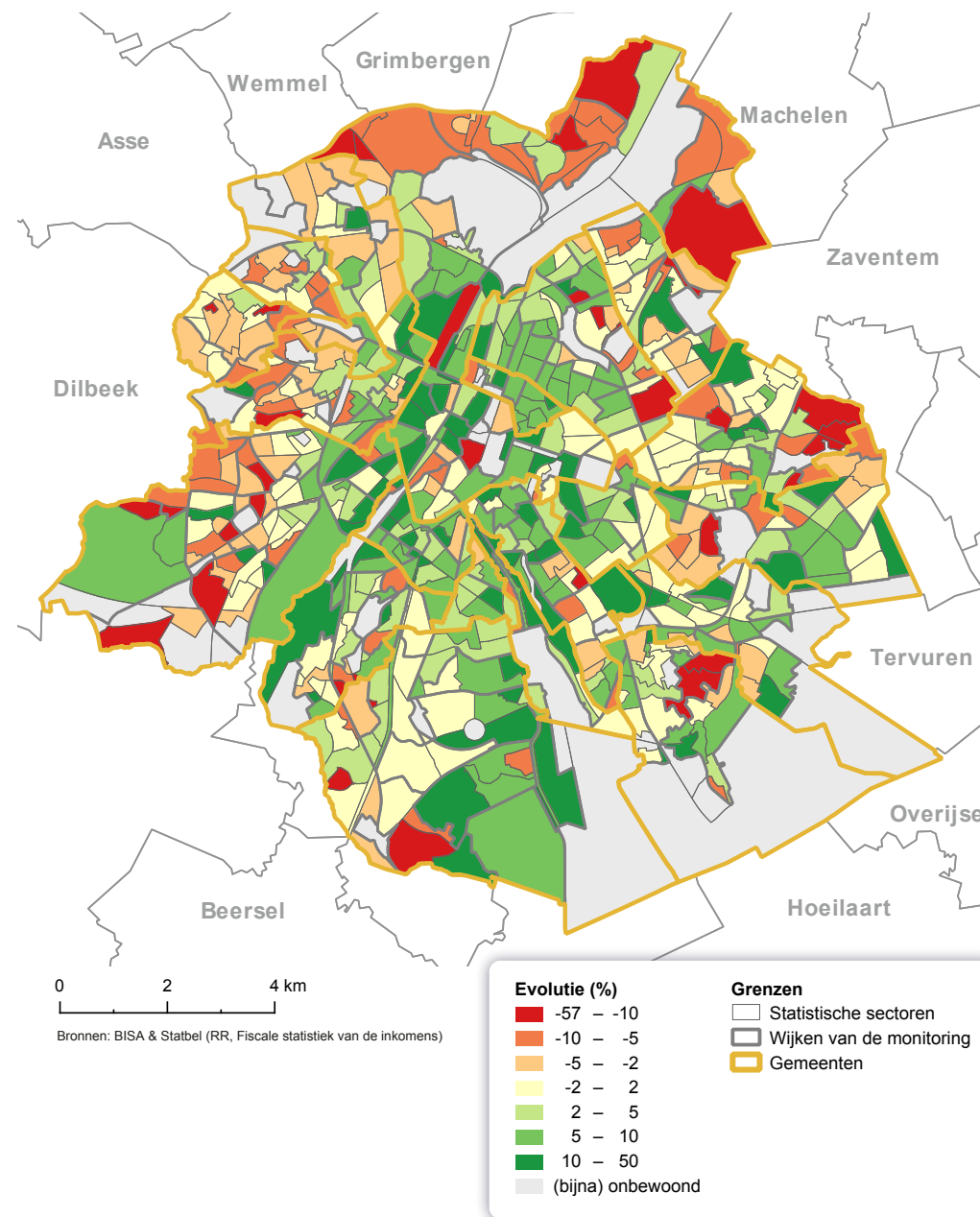
Kaart 7-3 toont de evolutie van de inkomens in reële termen²⁰ per **statistische sector** tussen 2009 en 2019 in het Brussels Gewest. Over het algemeen stijgt het mediaan equivalent inkomen in de **eerste kroon**, met name langs het kanaal in de **arme sikkel** (hoewel dat een van de meest achtergestelde gebieden van de hoofdstad blijft). Er is ook een toename in veel welvarende sectoren, vooral in het zuidoostelijke kwadrant van de **tweede kroon**. Omgekeerd zien we een daling van de mediane inkomens in veel **statistische sectoren** van de tweede kroon, in het bijzonder in het noordwesten van het Gewest, maar ook in veel sectoren met sociale huisvesting²¹.

In Schaarbeek stijgt het mediaan equivalent inkomen in de meeste statistische sectoren. In de sectoren waar deze inkomens niet stijgen, woont minder dan 10% van totaalaantal inwoners van de gemeente. Sectoren waarin het mediaan inkomen tussen 2009 en 2019 daalt, zijn zowel sectoren met een arme bevolking (RTB of Heilige Familie) als sectoren met een meer welvarende populatie (Paul Brien-ziekenhuis) 7-3.

Deze inkomensevoluties in een **statistische sector/wijk** kunnen het gevolg zijn van een verandering in het inkomen van inwoners die gedurende heel de periode ter plaatse zijn gebleven, maar ook van veranderingen in de bevolking (migratie, geboorten en overlijdens) en de evolutie van de kenmerken daarvan.

7-3

Evolutie van het mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner per statistische sector, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in %, inkomens 2009-2019

20 Het betreft de evolutie van de reële inkomens of bij constante prijzen, dus met neutralisatie van de gevolgen van de inflatie.

21 Zie BISA (2021) voor meer informatie over deze evoluties.

De mate van **inkomensongelijkheid**, gemeten aan de hand van de **Gini-coëfficiënt**, is in Schaarbeek vergelijkbaar met het gemiddelde van de 19 gemeenten **7.4**.

7.4 Gini-coëfficiënt op basis van het equivalent inkomen per persoon, inkomens 2019		
	Schaarbeek	Gemiddelde van de 19 Brusselse gemeenten
Gini-coëfficiënt – Totaal belastbaar inkomen per persoon	0,42	0,41
Gini-coëfficiënt – Inkomen na belastingen per persoon	0,33	0,33

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

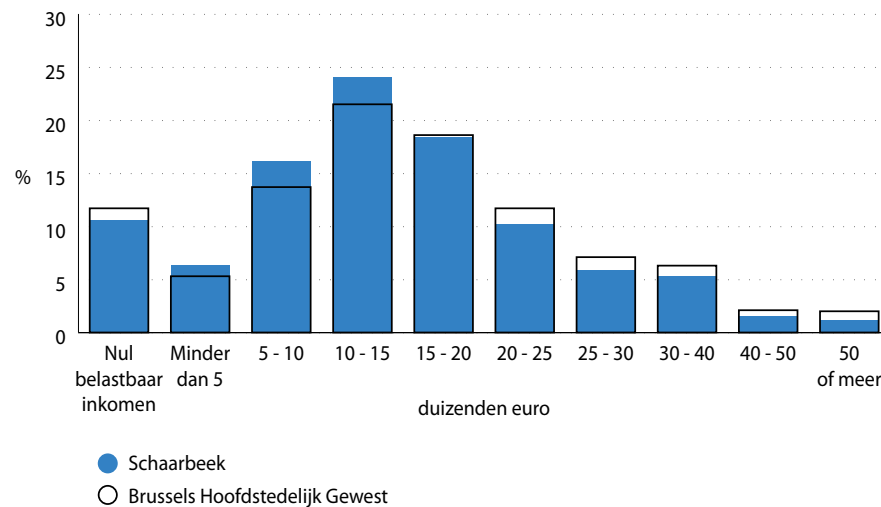
Personen met een **equivalent inkomen na belastingen** in de inkomensklassen van meer dan 20.000 euro zijn ondervetegenwoordigd in Schaarbeek ten opzichte van het gewestelijke niveau, in tegenstelling tot de inkomensklassen van minder dan 15.000 euro **7.5**. De verdeling van de bevolking is daarom meer geconcentreerd rond de vrij lage inkomensklassen.

Het aandeel van de bevolking dat leeft in een gezin met een totaal netto belastbaar inkomen dat nul bedraagt, is iets kleiner in Schaarbeek dan in het Brussels Gewest. De aangiften waarvan het totale netto belastbaar inkomen nul is, zijn van personen met vrijgestelde inkomens of die geen enkel inkomen aangeven aan de personenbelasting. Het kan gaan om personen die niet-belastbare sociale uitkeringen (zoals het **leefloon** en tegemoetkomingen voor personen met een handicap) ontvangen, internationale ambtenaren, bepaalde studenten enz.

Deze categorieën van belastingplichtigen (begunstigden van een niet-belastbare sociale bijstand, internationale ambtenaren enz.) kunnen in bepaalde gevallen ook in de heel lage mediane equivalente inkomensklassen vallen (minder dan 5.000 euro), terwijl hun effectieve inkomen in werkelijkheid hoger is. Deze inkomensklassen moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, gezien de vertekeningen die inherent zijn aan de **fiscale statistiek** (zie glossarium).

7.5

Verdeling van de bevolking volgens het equivalent inkomen na belastingen, inkomens 2019

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

Noot: Omwille van de eenvoud worden de klassen aangeduid met afgeronde cijfers, terwijl in werkelijkheid enkel de ondergrens van elke klasse wordt opgenomen.

Wanneer men het belastbare inkomen bekijkt dat individueel door de belastingplichtigen in Schaarbeek wordt aangegeven, ligt het mediaan belastbaar inkomen van vrouwen globaal genomen lager dan dat van mannen, net als in de rest van het Brussels Gewest ^{7.6}. Dat is het geval voor alle gezinssituaties in Schaarbeek, behalve voor alleenstaanden, waar alleenstaande vrouwen een hoger mediaan belastbaar inkomen aangeven dan hun mannelijke tegenhangers. Het is in de categorie van koppels met kinderen waar de relatieve kloof tussen de inkomens van mannen en vrouwen het grootst is. Deze vaststellingen gelden ook voor het volledige Gewest. Bovendien ligt het mediaan inkomen (alle geslachten samen) voor alle categorieën lager in Schaarbeek dan in het Gewest als geheel.

7.6 Mediaan belastbaar inkomen van de aangevers naar geslacht en positie in het huishouden, in euro's, inkomens 2019

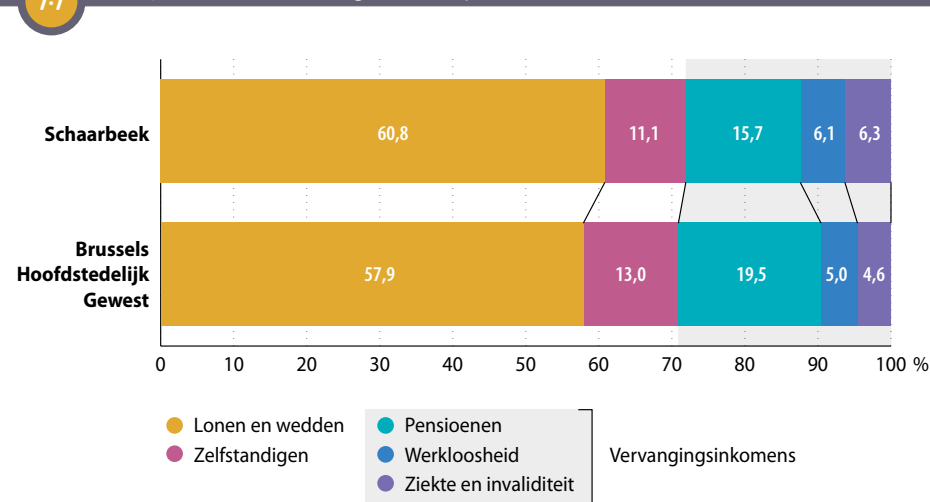
	Schaarbeek			Brussels Hoofdstedelijk Gewest		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Alleenwonend	17.150	18.448	17.775	18.090	19.182	18.753
Samenwonend of gehuwd zonder kinderen	21.485	17.177	19.664	23.208	18.087	21.060
Samenwonend of gehuwd met kind(eren)	20.994	15.441	18.949	23.438	17.525	21.052
Alleenstaande ouder	18.716	16.830	17.077	21.221	18.032	18.495
Totaal	19.947	16.900	18.534	21.751	18.408	19.886

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

Noot: • Alleen aangevers die op 1 januari 2019 18 jaar of ouder waren, zijn in deze tabel opgenomen.
 • Aangevers met een nul of negatief belastbaar inkomen (gecorrigeerd met het huwelijksquotiënt) werden uitgesloten voordat het mediaan inkomen werd berekend.
 • De regel 'Totaal' bevat alleen aangevers met het type positie in het huishouden dat in deze tabel wordt gepresenteerd. De inkomens van leden van collectieve huishoudens, kinderen, andere leden van een huishouden of personen die tot andere soorten huishoudens behoren, zijn niet in aanmerking genomen voor de berekening van de medianen in de regel 'Totaal'.

De analyse van de bron van dat belastbare inkomen (vóór belastingen) weerspiegelt het grote aandeel van inkomens uit arbeid in loondienst groter is in Schaarbeek (61 %) in vergelijking met het gewestelijk niveau (58 %), terwijl het aandeel van inkomens uit zelfstandige activiteiten respectievelijk iets kleiner is (11 % tegenover 13 %). Het percentage werkloosheids- en invaliditeitsuitkeringen ligt hoger in Schaarbeek (12 % tegenover 10 % voor het Gewest). Tot slot is het aandeel van het inkomen uit pensioenen (16 %) in de gemeente kleiner dan in het Gewest (19 %) ^{7.7}.

7.7 Componenten van het gezamenlijk netto inkomen, inkomens 2019

Bronnen: BISA & Statbel (Fiscale statistiek van de inkomens)

Noot: De inkomens van zelfstandigen worden in de aangiften van de personenbelasting doorgaans onderschat.

7.2. PERSONEN DIE EEN UITKERING ONTVANGEN

Het aantal personen dat een vervangingsinkomen (werkloosheidsuitkering of invaliditeitsuitkering) of een bijstandsuitkering ontvangt, is een indicator van het aantal personen dat met een **beperkt inkomen** moet leven, dat dichtbij en soms onder de **armoederisicogrens** ligt.

Ongeacht het type bijstand of vervangingsinkomen, is het percentage ontvangers in Schaarbeek groter dan in het Gewest **7.8**.

Van de Schaarbeekse bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) ontvangt 9 % een werkloosheidsuitkering, 6 % een invaliditeitsuitkering, 9 % een **leefloon** of **equivalent leefloon** en 2 % een tegemoetkoming voor personen met een beperking. Wat die groep betreft, ligt het aandeel begunstigen van een werkloosheidsuitkering of een tegemoetkoming voor personen met een beperking in de lijn van de gewestelijke cijfers, terwijl het percentage begunstigen van een leefloon of equivalent leefloon, of een invaliditeitsuitkering hoger ligt dan in het Gewest als geheel. Schaarbeek is de tweede Brusselse gemeente, na Sint-Jans-Molenbeek, waar het aandeel van de bevolking (18-64 jaar) met een leefloon of equivalent leefloon het grootst is.

Tussen 2011 en 2021 is het aandeel van de Schaarbeekse bevolking dat een werkloosheidsuitkering ontvangt, gedaald. Deze daling is echter bijna even groot als de stijging van het percentage van de Schaarbeekse bevolking dat een leefloon of equivalent leefloon, of een invaliditeitsuitkering ontvangt.

Van de jongvolwassenen (18-24 jaar) ontvangt iets meer dan een persoon op vijf (21 %) een leefloon of equivalent leefloon, wat meer is dan het gewestelijke cijfer. Van de ouderen (65 jaar en ouder) ontvangt 15,5 % een IGO en 8 % een tegemoetkoming aan personen met een beperking, wat eveneens meer is dan in het Gewest **7.8**.

7.8

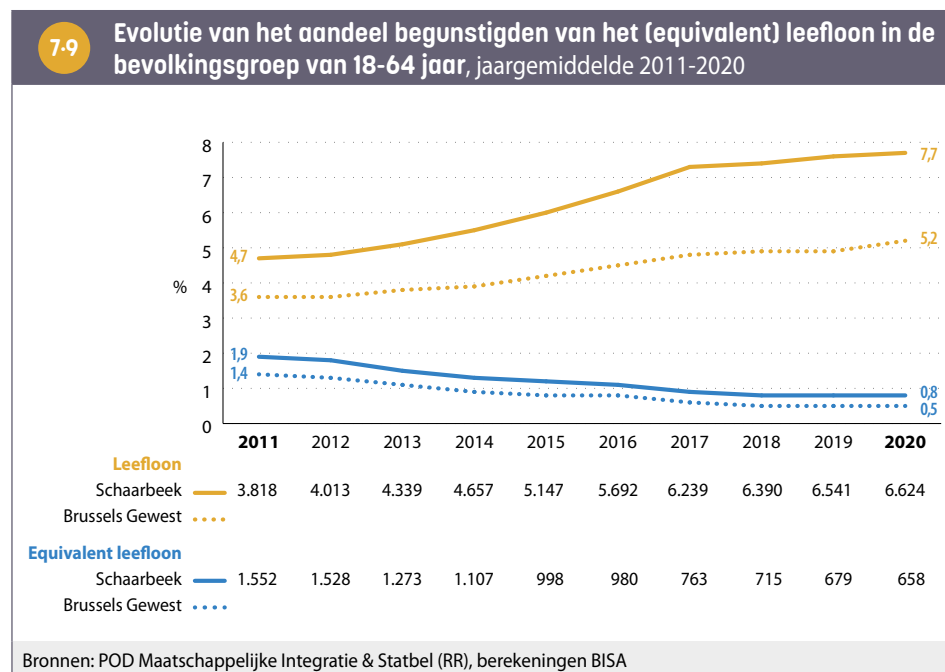
Aantal en percentage personen die een werkloosheidsuitkering, invaliditeitsuitkering of sociale bijstandsuitkering ontvangen naar leeftijdsklasse, januari 2011 en 2021

	Schaarbeek			Brussels Hoofdstedelijk Gewest	
	Aantal (2021)	% (2011)	% (2021)	% (2011)	% (2021)
Bevolking van 18 tot 24 jaar	11.564	100	100	100	100
Leefloon of equivalent leefloon (OCMW)	2.416	11,0	20,9	9,1	15,4
Werkloosheids- of inschakelingsuitkering (1)	348	10,4	3,0	7,9	2,5
Bevolking van 18 tot 64 jaar	85.660	100	100	100	100
Leefloon of equivalent leefloon (OCMW)	7.429	6,5	8,7	5,0	6,0
Werkloosheids- of inschakelingsuitkering (1)	7.814	15,0	9,1	13,2	8,5
Invaliditeitsuitkeringen (2)	5.455	3,5	6,4	3,4	5,1
Tegemoetkomingen voor personen met een handicap (2)	1.796	1,9	2,1	1,8	2,0
Bevolking van 65 jaar en ouder	13.146	100	100	100	100
Inkomensgarantie voor ouderen (IGO)	2.043	12,2	15,5	9,3	12,7
Tegemoetkomingen voor personen met een handicap (2)	993	6,8	7,6	6,0	6,4

Bronnen: POD MI, RVA, RIZIV, FOD Sociale Zekerheid - DGPH, FPD, Statbel (RR); berekeningen BISA
 (1) Het gaat om het aantal betalingen van uitkeringen.
 (2) Gegevens voor december 2010 en december 2020.

De **evolutie** over de laatste tien jaar van het aandeel van een **leefloonontvangers** in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) in Schaarbeek vertoont een opwaartse trend, die sterker stijgt dan de trend die wordt vastgesteld op gewestelijk niveau. In Schaarbeek is het aantal begunstigden van een leefloon sneller toegenomen dan de gemeentelijke bevolking. Hun aandeel in de bevolking van de gemeente is bijgevolg gestegen van 5 % in 2011 naar 8 % in 2020 **7.9**. De kloof tussen de situatie in Schaarbeek en de gewestelijke situatie is tweeënhalve keer groter in 2020 (2,5 procentpunten) dan in 2011 (1,1 procentpunt).

Overigens daalt het aantal begunstigden van een **equivalent leefloon** tussen 2011 en 2020 (vóór de oorlog in Oekraïne) sterk: in tien jaar is het aantal meer dan gehalveerd (gedeeld door 2,5). Deze trend kan worden verklaard door de afname van de migratiestromen en door bepaalde maatregelen die op federaal niveau zijn genomen op het gebied van asiel- en migratiebeleid. In die periode heeft dat geleid tot een vermindering van het aantal asielzoekers en vreemdelingen die niet in het bevolkingsregister zijn ingeschreven en in aanmerking komen voor financiële hulp. Een deel onder hen werd ook naar onthaalstructuren doorverwezen. Het moet worden benadrukt dat die cijfers dateren van vóór de oorlog in Oekraïne en de instroom van vluchtelingen uit dat land, aangezien de Oekraïense vluchtelingen onder tijdelijke bescherming (onder de vereiste voorwaarden) recht hebben op een equivalent leefloon.

7.3. RECHTHEBBENDEN OP DE VERHOOGDE TEGEMOETKOMING (RVT)

Het aantal **rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT)** voor de verzekering voor geneeskundige verzorging kan worden gebruikt als indicator voor het aantal personen dat in moeilijke financiële omstandigheden leeft.

In januari 2021 hebben 42.608 personen in Schaarbeek recht op een **verhoogde tegemoetkoming** als titularis of als persoon ten laste, d.w.z. 32 % van de bevolking. Dat is hoger dan in het Gewest als geheel (26,5 %). In Schaarbeek, net als in het hele Gewest, hebben personen jonger dan 25 jaar of ouder dan 65 jaar meer kans om RVT te ontvangen dan personen tussen 25 en 64 jaar **7.10**.

7.10 Aantal en percentage rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming in het kader van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging (RVT), naar leeftijdsklasse en geslacht, januari 2021

Leeftijdsklasse	Schaarbeek			Brussels Hoofdstedelijk Gewest					
	Aantal rechthebbenden ⁽¹⁾			Percentage rechthebbenden ⁽¹⁾ in de bevolking					
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Jonger dan 18 jaar	6.505	6.321	12.826	39,0	39,6	39,3	32,7	32,7	32,7
18 - 24 jaar	2.187	2.242	4.429	37,8	38,8	38,3	31,8	31,7	31,8
25 - 64 jaar	8.969	10.773	19.742	24,0	29,3	26,6	19,4	23,8	21,6
65 jaar en ouder	2.220	3.391	5.611	40,0	44,6	42,7	30,6	35,3	33,4
Totaal	19.881	22.727	42.608	30,4	34,4	32,4	24,8	28,2	26,5

Bronnen: BISA, KSZ (DWH AM&SB), Statbel (RR)
(1) Gerechtigden en personen ten laste.

8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN

8.1. KERNINDICATOREN VOOR DE GEMEENTELIJKE FINANCIËN

De gewone begroting van de gemeente betreft het geheel van ontvangsten en uitgaven die op een regelmatige en gebruikelijke wijze voorvallen. De ontvangsten en uitgaven betreffende investeringen hebben een onregelmatig karakter. Ze worden apart in beschouwing genomen, in de zogeheten buitengewone begroting.

Van 2015 tot 2020 had Schaarbeek ieder jaar een overschot in de gewone dienst, aangezien haar ontvangsten telkens groter waren dan haar uitgaven. Zo kon de gemeente vanaf 2016 een periode van enkele jaren afsluiten waarin het gecumuleerd resultaat negatief was.

De ontvangsten en de uitgaven van een gemeente hangen sterk af van haar aantal inwoners. Om gemeenten te kunnen vergelijken worden de ontvangsten en de uitgaven, alsook de schuld en de investeringen daarom uitgedrukt **per inwoner**.

In de rekeningen van 2015-2020 waren de gewone ontvangsten en uitgaven per inwoner, alsook de schuld en de investeringsuitgaven per inwoner in Schaarbeek gemiddeld in deze periode lager dan voor het geheel van de 19 Brusselse gemeenten **8.1**.

8.1 Kernindicatoren van de gemeentelijke financiën, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020		
	Schaarbeek	19 Brusselse gemeenten
Gewone ontvangsten in euro per inwoner	1.653	1.922
Gewone uitgaven in euro per inwoner	1.554	1.886
Schuld in euro per inwoner	1.027	1.463
Investeringsuitgaven in euro per inwoner	207	292
Bronnen: GOB - BPB & Statbel (RR), berekeningen BISA		

8.2. STRUCTUUR VAN DE BELANGRIJKSTE GEWONE ONTVANGSTEN EN UITGAVEN

Het geheel van de **fondsen en dotaties**²² vormt de grootste bron van **ontvangsten** voor Schaarbeek. Het aandeel van deze bron ligt hoger in vergelijking met de 19 gemeenten samen (43 % voor Schaarbeek ten opzichte van 38 % voor het geheel van de 19 gemeenten, gemiddelde 2015-2020). De algemene dotatie aan de gemeenten is goed voor 23 % van de ontvangsten van Schaarbeek, de andere fondsen en dotaties voor 20 % **8.2**. De hervorming van de algemene dotatie in het jaar 2017, gedeeltelijk gefinancierd vanuit de afschaffing van sommige andere dotaties en gedeeltelijk met nieuwe middelen, leverde voor Schaarbeek een hoger bedrag aan fondsen en dotaties op vanaf 2017, waardoor de compensatie door de gewestelijke dotaties voor de lagere eigen inkomsten van de gemeente werd versterkt. Herleid tot het aantal inwoners, ligt de algemene dotatie van Schaarbeek in de periode 2015-2020 hoger dan van het geheel van de 19 gemeenten, terwijl de andere fondsen en dotaties in Schaarbeek net een lager bedrag opleverden per inwoner (naar omhoog getrokken door de stad Brussel).

De tweede grootste ontvangstenbron in Schaarbeek zijn de opcentiemen op de **onroerende voorheffing**²³. Hun aandeel in de gewone ontvangsten is wat kleiner in vergelijking met de 19 gemeenten samen (25 % van de gewone ontvangsten in Schaarbeek tegenover 29 % voor de 19 gemeenten, gemiddelde van de rekeningen van 2015-2020). Herleid tot het aantal inwoners toont de gemeente een opbrengst uit de onroerende voorheffing die lager is dan voor de 19 gemeenten samen, hoewel het percentage opcentiemen bij de onroerende voorheffing relatief hoog is. Dit wat lagere rendement zou kunnen verklaard worden door onder andere een lagere kantoordensiteit.

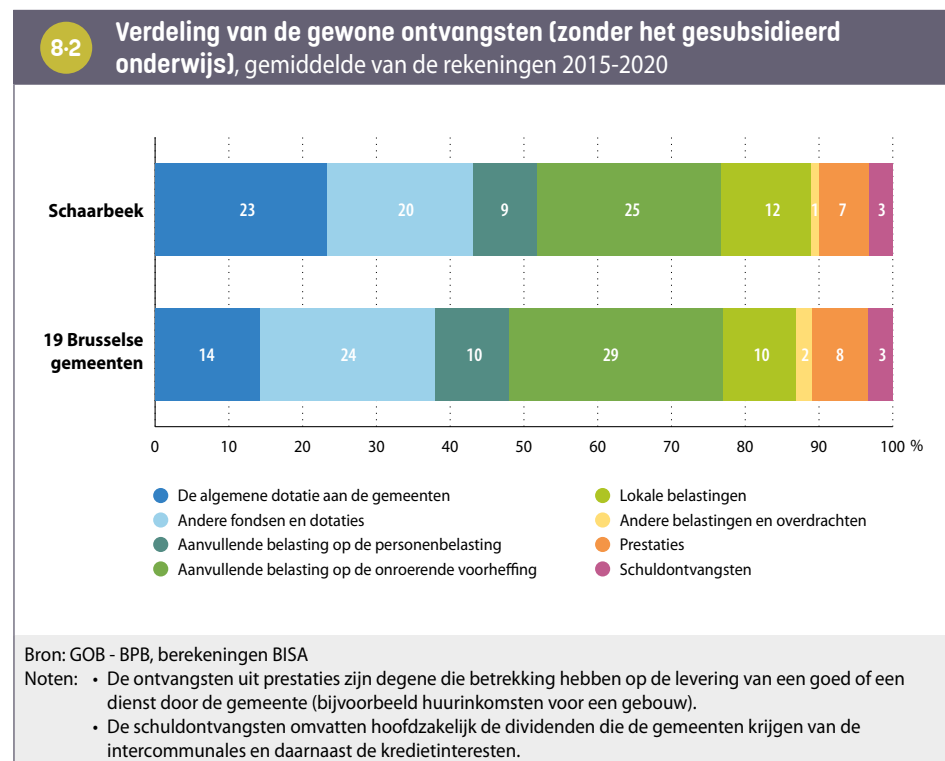
De ontvangsten van **lokale belastingen** (12 %) en de opcentiemen bij de **personenbelasting**²⁴ (9 %) vormen eveneens belangrijke inkomensbronnen voor de gemeente. Het aandeel van de personenbelasting in de totale ontvangsten van de gemeente is lager dan voor het geheel van de 19 gemeenten. De opbrengst uit de personenbelasting per inwoner is relatief zwak in Schaarbeek. Tussen 2015 en 2020 werd het tarief van de personenbelasting in de

²² Algemene dotatie aan de gemeenten (ADG): dotatie vanwege het Brussels Gewest om de algemene financiering te verzekeren. Andere fondsen en dotaties: voor specifieke doeleinden.

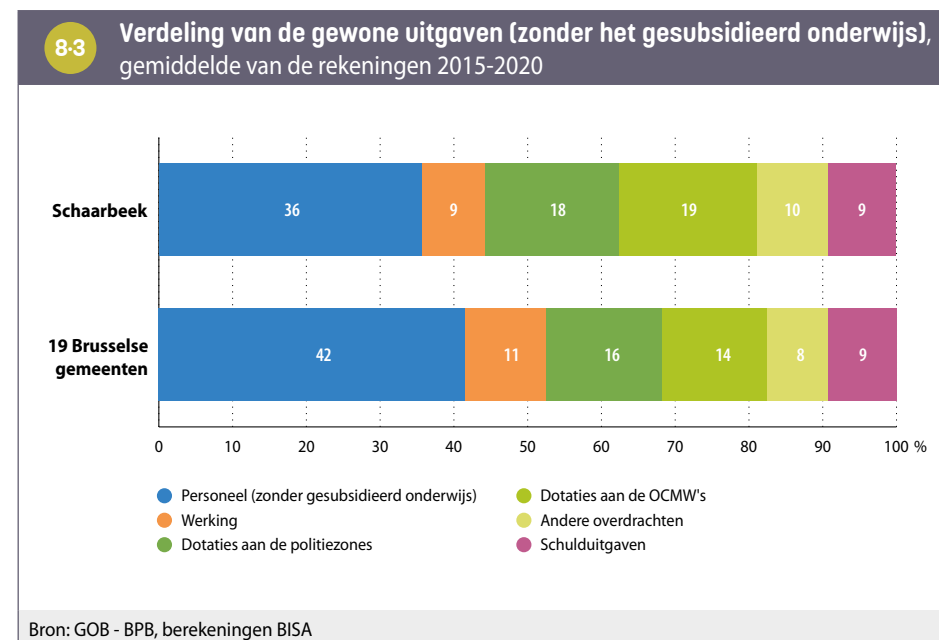
²³ Belasting op het bezit van onroerende goederen, zoals woningen en gronden.

²⁴ Belasting op de inkomens van particulieren, zoals lonen en uitkeringen.

gemeente 4 keer verlaagd, tot uiteindelijk het laagste tarief van de 19 gemeenten. Bovendien ligt het mediaan inkomen lager in Schaarbeek dan op regionaal niveau (zie hoofdstuk 7, Inkomens).

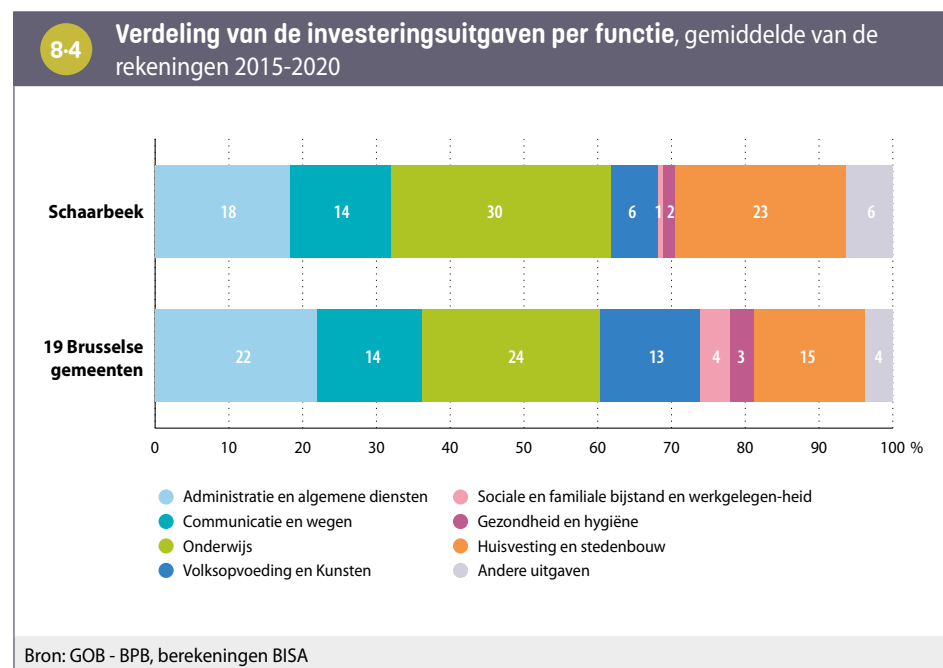

Net als in de andere gemeenten, zijn de personeelskosten de belangrijkste **uitgaven** van de gemeente Schaarbeek. Zo werd in de periode 2015-2020 gemiddeld 36 % van de gewone uitgaven besteed aan de personeelskosten van het gemeentebestuur, tegenover 42 % voor de 19 gemeenten (8-3). De dotatie aan de politiezone, de dotatie aan het OCMW en de andere dotaties nemen in Schaarbeek ieder een relatief groot deel uit het budget, terwijl het belang van de werkingsuitgaven kleiner is dan voor de 19 gemeenten samen.

8.3. INVESTERINGEN

De **investeringsuitgaven** schommelen sterk van jaar tot jaar. Men kan echter vaststellen dat de domeinen onderwijs (30 % van de investeringsuitgaven, tegenover 24 % voor de 19 gemeenten) en huisvesting en stedenbouw (23 %, tegenover 15 % voor de 19 gemeenten) in de periode 2015-2020 een aanzienlijk deel van de investeringen in Schaarbeek hebben vertegenwoordigd. Ook administratie en algemene diensten (18 %) en communicatie en wegen (14 %) vertegenwoordigen een groot deel van de investeringen door de gemeente in die periode **8-4**.

9. HUISVESTING

Op 1 januari 2021 zijn er in Schaarbeek 19.254 gebouwen, waarvan 16.278 residentiële en 2.976 niet-residentiële. Het aandeel woongebouwen is vergelijkbaar met het gewestelijke percentage. De woongebouwen in Schaarbeek bestaan uit 58.370 woningen, waaronder 2.555 sociale woningen.

De laatst beschikbare gegevens over de huurprijzen op gemeentelijk niveau dateren van 2018. In dat jaar bedraagt de gemiddelde huurprijs in Schaarbeek 685 euro, tegenover 739 euro op gewestelijk niveau²⁵. Over het algemeen drukken de kosten van huur en nutsvoorzieningen (energie en water) zwaar op het budget van veel Brusselse gezinnen. Ze behoren tot de belangrijkste oorzaken van de te overmatige schuldenlast van de huishoudens²⁶.

9.1. KENMERKEN VAN WOONGEBOUWEN

Van de 2.548 woongebouwen in Schaarbeek zijn 78 % huizen²⁷ en 22 % appartementsgebouwen (tegenover respectievelijk 77 % en 23 % in het Gewest). In Schaarbeek vormen rijhuizen de overgrote meerderheid van de huizen en is het aandeel van de appartementsgebouwen in het woningbestand (22 %) vergelijkbaar met dat van het Gewest **9.1**.

9.1 Verdeling van de woongebouwen naar type (kadastraal karakter), 2021				
	Huizen in gesloten bebouwing	Huizen in halfopen bebouwing	Huizen in open bebouwing	Appartementsgebouwen
Schaarbeek	76 %	2 %	0,2 %	22 %
Brussels Gewest	64 %	9 %	4 %	23 %

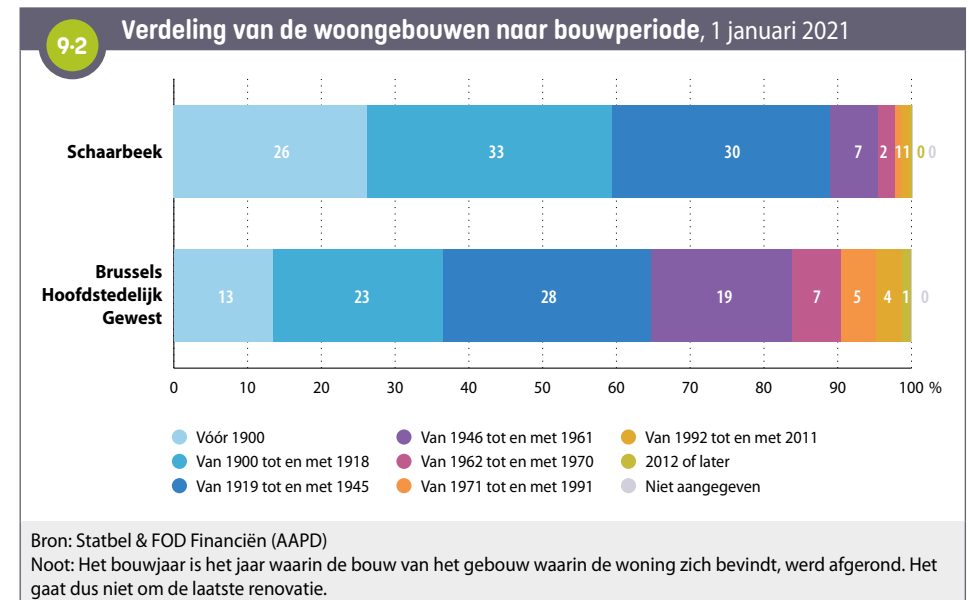
Bron: Statbel & FOD Financiën (AAPD)

²⁵ BGHM, Observatiecentrum van de huurprijzen, enquête 2018 <https://slrb-bghm.brussels/sites/default/files/media/publication/documents/slrbs-obslooyer-enquete2018-nl-web.pdf>

²⁶ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2020).

²⁷ Sommige van deze gebouwen, geïdentificeerd als huizen, zijn soms onderverdeeld in meerdere woningen.

De gemeente, gelegen in de **eerste kroon**, begon al vroeg te verstedelijken. De woongebouwen van de gemeente zijn ouder dan gemiddeld op gewestniveau. Bijna 90 % van de woningen dateert van vóór 1945 (tegenover 64 % voor het Gewest als geheel). Vooral gebouwen van voor 1900 zijn oververtegenwoordigd en in mindere mate gebouwen van voor 1918. Gebouwen die werden gebouwd vanaf de jaren 1960 maken minder dan 5 % uit van de woongebouwen in Schaarbeek **9.2**.

Op basis van Census 2011 zijn grote woningen (8 kamers of meer) en twee- en driekamerwoningen oververtegenwoordigd in Schaarbeek in vergelijking met het Gewest als geheel. Zeer kleine woningen (1 kamer) zijn ondervertegenwoordigd (zie Zoom op de gemeenten, editie 2016).

Nog steeds op basis van de gegevens van de Census 2011 blijkt dat het aandeel door hun eigenaar bewoonde woningen in Schaarbeek (38 %) vergelijkbaar is met het gewestelijke percentage (39 %).

9.2. SOCIALE WONINGEN EN ANDERE WONINGEN MET SOCIALE BESTEMMING

Op 31 december 2020 telt de gemeente Schaarbeek 2.555 sociale woningen, 302 meer dan in december 2010. Deze toename, ten opzichte van het aantal sociale woningen in 2010, maakt van Schaarbeek de gemeente met de sterkste (relatieve) aangroei van sociale woningen (+13% tegenover +3% voor het Gewest). In verhouding tot het aantal gezinnen zijn er in 2020 echter minder sociale woningen in Schaarbeek (4,6 per 100 gezinnen) dan in het Brussels Gewest (7,2 per 100 gezinnen) ^{9.3}.

Merk op dat in 2022 5.627 Schaarbeekse gezinnen (5.745 als de aanvragen voor woningen voor bescheiden en middeninkomens worden meegeteld), of 10% van de gezinnen in de gemeente, op de wachtlijst staan voor sociale huisvesting in het Brussels Gewest; ze voldoen dus aan de toegangsvoorwaarden en wachten tot hun een woning wordt toegewezen²⁸.

9.3 Aantal en aandeel sociale woningen, 31 december 2020		
	Schaarbeek	Brussels Gewest
Aantal sociale woningen	2.555	40.089
Aantal sociale woningen per 100 private huishoudens	4,6	7,2
Bronnen: BGHM en Statbel, berekeningen BISA		

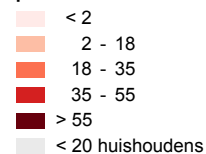
De sociale woningen in Schaarbeek zijn relatief goed verspreid over de gemeente. Hoewel in vier statistische sectoren (Marbotinstraat, RTB, Guido Gezellestraat en Terdelt) de helft van alle sociale woningen zich bevinden. De tweede helft is verspreid over talrijke andere sectoren van de gemeente. In tegenstelling tot sommige andere gemeenten in het Gewest is er in Schaarbeek geen sector die uitsluitend uit sociale huisvesting bestaat. De sectoren Gilisquet, Terdelt, Guido Gezelle en Marbotin hebben de meeste sociale woningen per 100 huishoudens ^{9.4}.

²⁸ Bronnen: BGHM en Statbel, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel. Aantal gezinnen op de wachtlijst op 8/6/2022, vóór het schrappen van de lijst.

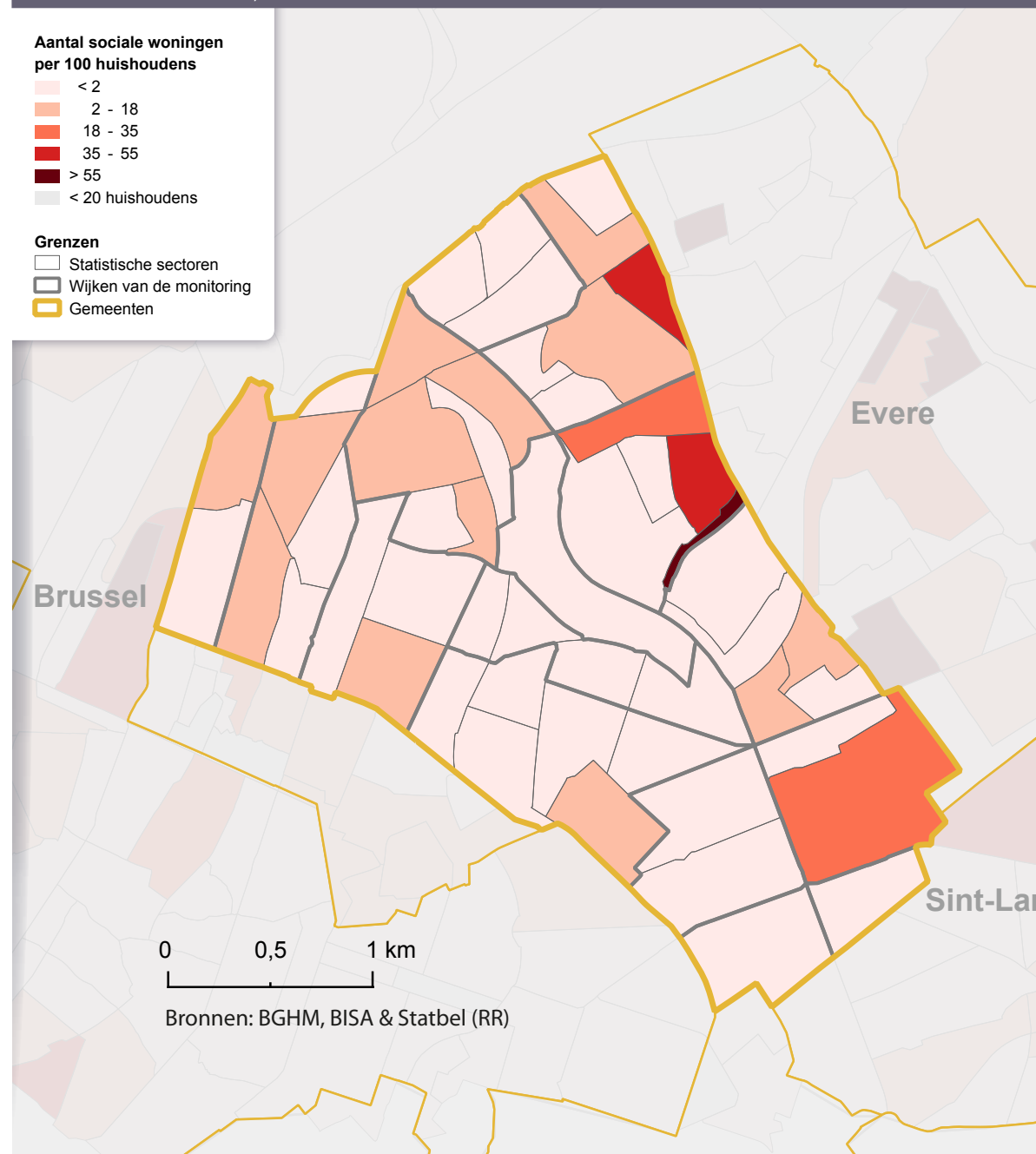
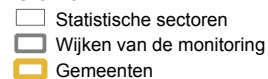
9.4

Aantal sociale woningen per 100 huishoudens naar statistische sector, Schaarbeek, 31 december 2020

Aantal sociale woningen per 100 huishoudens

Grenzen

Naast de sociale woningen zijn er nog andere ‘**woningen van sociale aard**’. Deze huisvestingscategorie omvat sociale woningen, maar ook andere “woningen, geproduceerd of beheerd in het kader van een gewestelijk overheidsbeleid, of het nu gaat om de vaststelling van de huurprijs of de voorwaarden voor de aankoop en/of wederverkoop van de onroerende goederen.”²⁹. Binnen deze brede categorie verschillen echter de criteria voor de toegang en het al dan niet permanente sociale karakter van deze woningen.

Wat het **huurbestand** betreft, zijn er naast de sociale woningen die worden verhuurd door de Openbare vastgoedmaatschappijen (OVM's) een aantal andere **openbare woningen** met een potentieel sociaal karakter (woningen van de gemeente, van het OCMW, van het Woningfonds en, zeldzamer, van de gewestelijke Regie der Gebouwen). Net als bij sociale huisvesting is de duur van de sociale bestemming permanent. Er zijn 434 dergelijke woningen in Schaarbeek³⁰. Er moet echter worden opgemerkt dat, over het algemeen in het Brussels Gewest, een deel van deze woningen verhuurd wordt tegen prijzen die dicht aanleunen bij die van de private huurmarkt (en dus voorbehouden zijn aan de middenklasse).

Daarnaast wordt een aantal woningen in privébezit beheerd door **sociale verhuurkantoren** (SVK's), met huurprijzen onder de marktprijs voor huishoudens met een laag inkomen. Het bedrag dat de huurder betaalt, hangt af van de huur die is overeengekomen met de eigenaar van de woning. Bovendien is de sociale bestemming van deze woningen, in tegenstelling tot de openbare woningen, niet permanent. Het is aan de privé-eigenaar om hierover te beslissen. De minimale duur van een contract met een SVK is drie jaar. In Schaarbeek worden op 30 september 2019 938 woningen verhuurd via een SVK. Schaarbeek is de Brusselse gemeente met het op twee na hoogste aantal woningen van dit type, na Anderlecht en Brussel-Stad.

Tot slot zijn er ook een aantal voorzieningen die de **aankoop** van een woning betaalbarer moeten maken. Sommige overheidsprogramma's zijn gericht op de bouw van woningen en hun verkoop onder de marktprijs³¹, terwijl andere de toegang tot krediet vergemakkelijken, zodat mensen op de particuliere markt kunnen kopen³². In totaal zijn er 712 sociale koopwoningen in Schaarbeek³³ 9-5.

9-5

Aantal woningen van sociale aard (exclusief sociale woningbouw), huurwoningen en koopwoningen, 2019 en 2020

	Huurwoningen		Koopwoningen
	Openbare huisvesting (met uitzondering van sociale huisvesting)	Particuliere huisvesting (SVK)	
Schaarbeek	434	938	712
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	7.526	6.962	11.079

Bronnen: Woningfonds, Citydev, urban.brussels/DSV, CLTB, Brussel Huisvesting, Gewestelijke Grondregie

29 Perspective.brussels (2021).

30 Gemeentelijke woningen (gemeente en OCMW, exclusief leegstaande woningen) op 31 december 2019.

31 Het betreft bijvoorbeeld woningen verkocht door het Woningfonds of Citydev of in het kader van wijkcontracten.

32 Hier gaat het bijvoorbeeld om door het Woningfonds verstrekte leningen.

33 Dit betreft: door het Woningfonds verkochte woningen op 31 december 2020, woningen uit Duurzame Wijkcontracten op 31 december 2020, door Citydev verkochte woningen tussen 2010 en 31 december 2020, en actieve leningen van het Woningfonds op 31 december 2019.

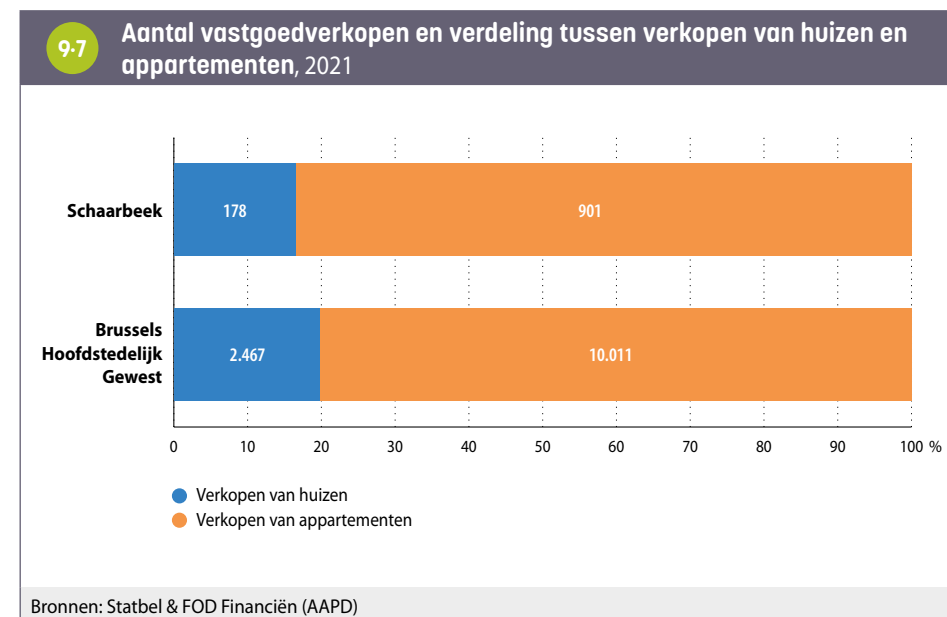
9.3. VASTGOEDPRIJZEN

Over het algemeen zijn de vastgoedprijzen in Schaarbeek van dezelfde grootteorde als in het Gewest voor appartementen, en liggen ze iets lager (-8 %) voor huizen. In 2021 bedraagt de mediane verkoopprijs voor appartementen en huizen in gesloten en halfopen bebouwing respectievelijk 240.000 en 420.000 euro in de gemeente, tegenover 240.000 en 455.000 euro voor het Gewest **9-6**. Tussen 2011 en 2021 stijgt de voor inflatie gecorrigeerde mediane verkoopprijs van appartementen en huizen aanzienlijk. De verkoopprijs van appartementen stijgt sneller in Schaarbeek (+28 %) dan in het Gewest (+22 %), wat niet het geval is voor de verkoopprijs van huizen (+13 % in Schaarbeek, +18 % in het Gewest).

9-6 Woningprijzen (in euro 2021) en aantal transacties, 2011 en 2021	Schaarbeek		Brussels Gewest	
	2011	2021	2011	2021
Huizen in gesloten en halfopen bebouwing				
Mediane prijs	371.000 €	420.000 €	385.000 €	455.000 €
Aantal transacties	192	178	2.115	2.317
Appartementen				
Mediane prijs	187.000 €	240.000 €	196.000 €	240.000 €
Aantal transacties	709	901	8.276	10.011
Totaal aantal transacties per 100 huishoudens⁽¹⁾	1,63	1,94	1,98	2,23

Bronnen: Statbel (RR) & FOD Financiën (AAPD), berekeningen BISA
 (1) Deze indicator heeft ook betrekking op de verkoop van huizen in open bebouwing.

Net als in het Brussels Gewest hebben in 2021 de meeste transacties in Schaarbeek betrekking op appartementen. Het aandeel verkochte huizen ligt hier iets lager dan in het Gewest als geheel, ondanks het feit dat de verhouding tussen het aantal huizen en appartementen binnen het residentiële woningbestand van de gemeente vergelijkbaar is met de situatie in het Gewest **9-7**.

10. MOBILITEIT EN MILIEU

10.1. MOBILITEIT

Autobezit van de huishoudens

In Schaarbeek zijn er 0,6 auto's per huishouden. Dat komt overeen met het gewestelijke gemiddelde. Binnen het Gewest varieert het aantal auto's per huishouden van 0,4 (Sint-Joost) tot 0,9 (Sint-Pieters-Woluwe). Over het algemeen hangt het autobezit van de huishoudens af van een aantal factoren, waaronder het inkomen van het huishouden, de samenstelling en de leeftijd van de leden (bv. de aanwezigheid van kind(eren) in het huishouden), de plaatselijke dichtheid van diensten (winkels enz.) en het bestaan van alternatieven voor verplaatsingen met de eigen auto³⁴.

In Schaarbeek heeft 54 % van de huishoudens geen auto, wat iets hoger is dan het gewestelijke percentage (52 %). 37,5 % van de huishoudens heeft één auto (tegenover 38 % in het Gewest) en 9 % heeft er twee of meer (tegenover 10 % in het Gewest) ¹⁰⁻¹.

10-1 Autobezit van de huishoudens, 2019				
			Schaarbeek	Brussels Gewest
Aandeel van huishoudens met:	0 auto's	%	53,9	52,3
	1 auto	%	37,5	37,7
	2 auto's of meer	%	8,6	10,0
Auto's per huishouden		graad	0,6	0,6
Aandeel huishoudens met een bedrijfswagen		%	5,0	7,7

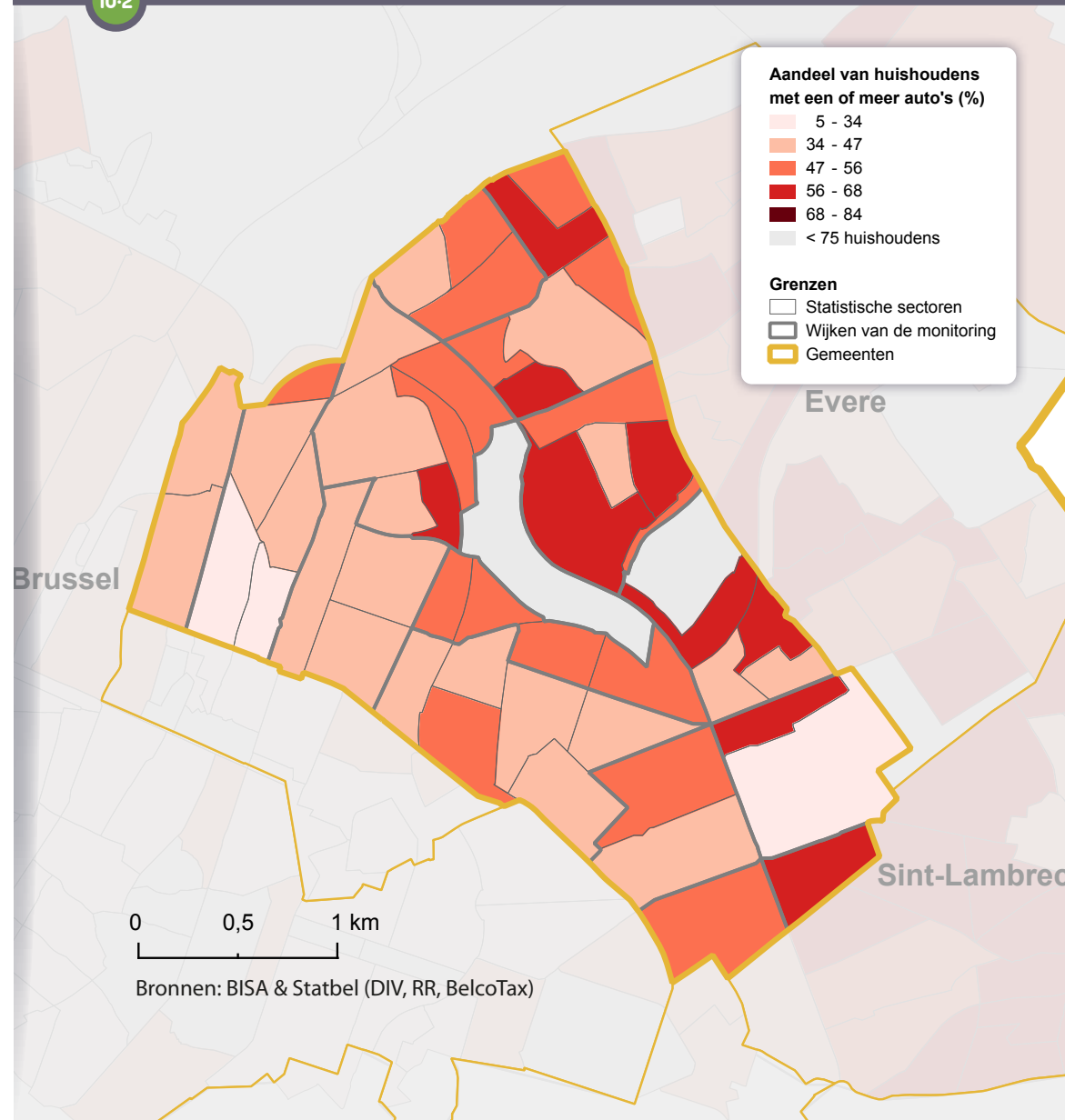
Bronnen: Statbel, berekeningen BISA

Hetaandeel van de huishoudens met een auto varieert ook binnende gemeente ¹⁰⁻². Zo vertonen sommige **sectoren** in het oosten van de Lambermontlaan een hogere motoriseringsgraad van om en bij of meer dan 50 %. In de westelijke sectoren

34 Zie BISA (2019).

10-2

Aandeel huishoudens met een auto per statistische sector, Schaarbeek, 2019

heeft meer dan de helft van de huishoudens (tot zelfs twee op de drie huishoudens) geen auto. Die geografie van het autobezit van de gezinnen is gekoppeld aan de geografie van het sociaal-economische niveau van de gezinnen (zie inkomenskaart 7-2, werkloosheidskaart 5-5, kaart van de sociale huisvesting 9-4): het autobezit is hoger in de statistische sectoren met een hoger sociaal-economisch niveau. Deze correlatie geldt echter niet voor het zuiden van de gemeente (bijvoorbeeld de sectoren Opaal, Smaragd en Linthout), waar hoge inkomens en een gemiddelde motorisering worden aangetroffen.

Het aandeel huishoudens met een bedrijfswagen is kleiner in Schaarbeek dan in het Gewest (7 % tegenover 8 %) 10-1. Het aandeel bedrijfswagens is het grootst in Sint-Pieters-Woluwe (16 %) en het kleinst in Sint-Joost (2,6 %).

Die gemeentelijke verschillen worden voornamelijk verklaard door verschillen in werkgelegenheidscijfers en de kenmerken van de banen van de inwoners van elke gemeente. In België neemt de waarschijnlijkheid om over een bedrijfswagen te beschikken toe met het salarisniveau van de werknemer. 64 % van de best betaalde werknemers (hoogste deciel³⁵) heeft een bedrijfswagen, wat veel minder het geval is voor de minder betaalde werknemers (May *et al.*, 2019).

Deelauto's

De eerste deelauto's van Cambio werden in 2003 in gebruik genomen. In het algemeen stijgt het aanbod van Cambio (gemeten door het aantal standplaatsen) tot 2017 sterk toegenomen en is sindsdien relatief stabiel gebleven (Parking.Brussels 2020). Het aanbod is ongelijk verdeeld over het Gewest en is geconcentreerd in het centrum en in de gemeenten van de eerste kroon, vooral in het oosten.

Het aanbod in Schaarbeek is groter dan het gemiddelde in Brussel. In 2021 telt men 88 standplaatsen, één per 1.401 inwoners, tegenover één per 1.886 inwoners voor het Gewest als geheel. In Elsene, de best uitgeruste gemeente, is er één standplaats per 1.094 inwoners, tegenover één per 7.172 inwoners in Anderlecht, de slechtst uitgeruste gemeente 10-3.

De Cambio-deelauto's in de gemeente wordt meer gebruikt dan in het Gewest als geheel. In de loop van 2021 wordt elke deelauto gemiddeld 488 keer gereserveerd in Schaarbeek, tegenover gemiddeld 439 keer in het Gewest.

10-3 Vraag en aanbod van Cambio-deelauto's, 2021					
		Schaarbeek	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Elsene (min. in termen van inwoners/standpl.)	Anderlecht (max. in termen van inwoners/standpl.)
Aanbod / Standplaatsen	Standplaatsen	88	647	80	17
	Inwoners per standplaats	1.494	1.886	1.094	7.172
Vraag / Reserveringen	Reserveringen	42.950	284.252	27.350	7.502
	Reserveringen per standplaats	488	439	342	441

Bron: parking.brussels

35 De 10 % best betaalde loontrekkenden.

10.2. MILIEU

Luchtverontreiniging

Stikstofdioxide (NO₂) is een gas dat schadelijk is voor de menselijke gezondheid. In het Brussels Gewest is naar schatting ongeveer 4,7 % van de sterfgevallen toe te schrijven aan NO₂-vervuiling, d.w.z. bijna 400 overlijdens per jaar (Andrieu *et al.*, 2020). De belangrijkste bronnen van de verontreiniging van de buitenlucht (alle verontreinigende stoffen samen) zijn wegverkeer, verwarming van gebouwen, energieproductie en afvalverbranding. Specifiek voor NO₂ wordt geschat dat 44 % van de concentraties in het Brussels Gewest verband houdt met het wegverkeer en dat 45 % te wijten is aan een bijdrage van buiten het Gewest³⁶.

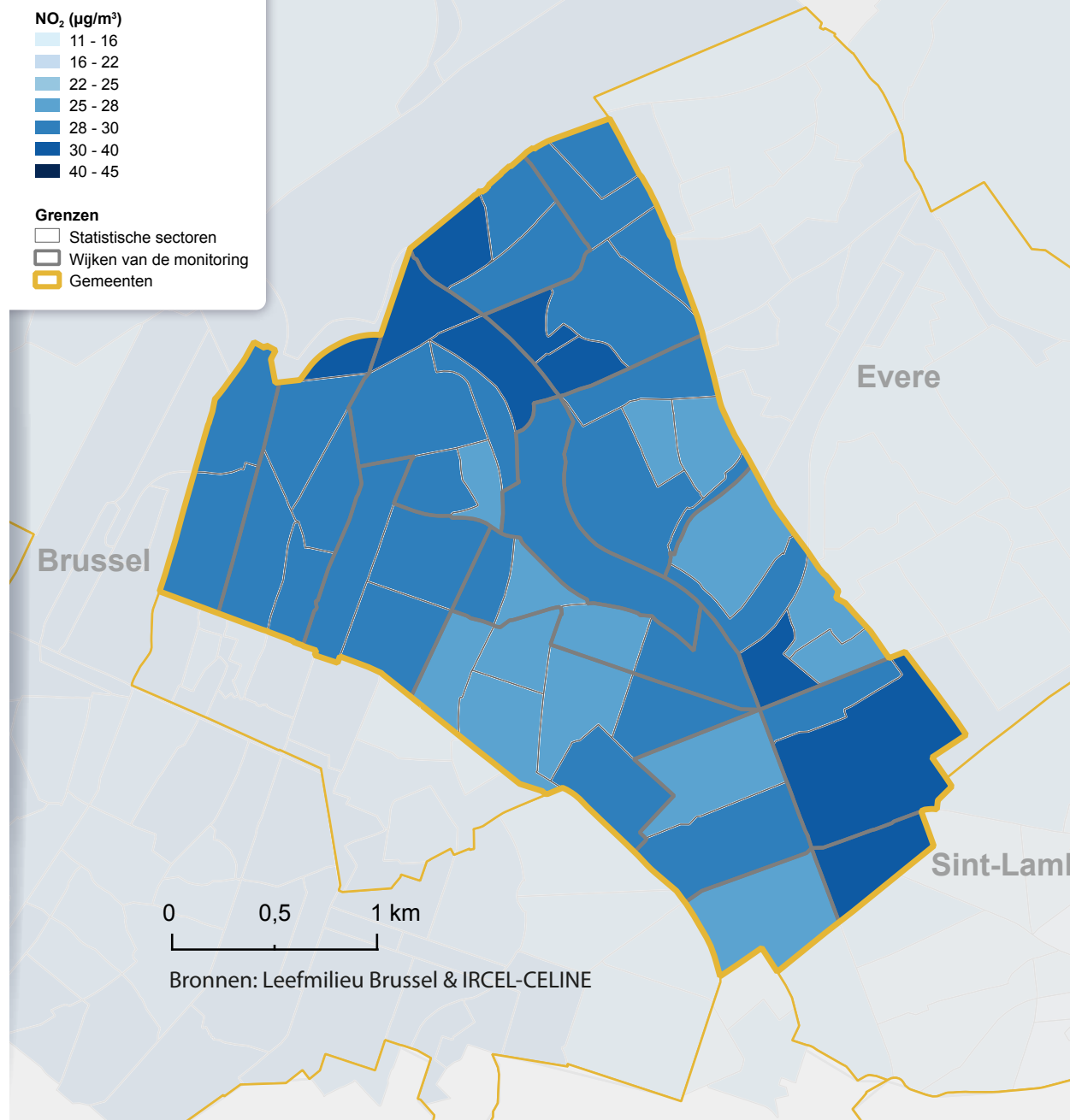
In het Brussels Gewest (2021) liggen de [gemiddelde jaarlijkse NO₂-concentraties](#) die in de verschillende meetstations voor de luchtkwaliteit worden geregistreerd onder de richtwaarden van de EU (40 µg/m³), maar systematisch boven de drempel die sinds 2021 door de WGO wordt aanbevolen (10 µg/m³)³⁷.

De NO₂-concentraties zijn ongelijk verdeeld in het Brussels Gewest, waarbij sommige [statistische sectoren](#) tot vier keer meer vervuild zijn dan andere (Andrieu *et al.*, 2020). De waarden voor Schaarbeek zijn relatief hoog, net als voor de gemeenten in de [eerste kroon](#). Binnen de gemeente zijn de verschillen niet erg groot, ook al leveren de grote verkeersaders (Haachtsesteenweg, Leuvensesteenweg, Leopold III-laan, einde van de E40) iets hogere waarden op [10-4](#).

³⁶ Leefmilieu Brussel, 2022. Luchtkwaliteit: concentratie van stikstofdioxide (NO₂). In: Het milieu in Brussel. Stand van zaken. Online: <https://leefmilieu.brussels/burgers/tools-en-data/het-milieu-stand-van-zaken/kwaliteit-van-de-buitenlucht-stand-van-zaken>. Geraadpleegd op 12 december 2022.

³⁷ Idem.

10-4

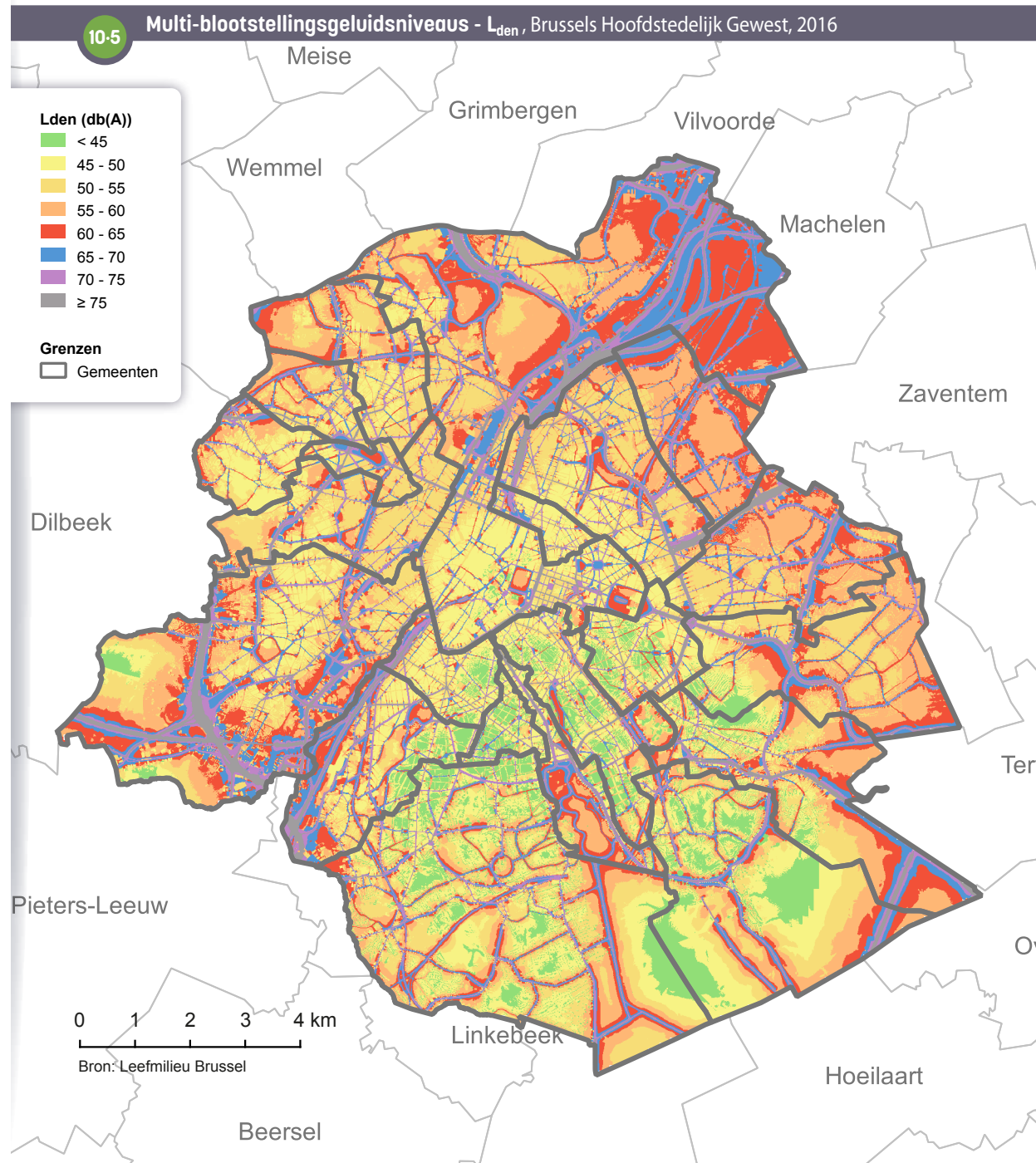
NO₂-concentraties (µg/m³) per statistische sector, Schaarbeek 2019

Geluidshinder

De effecten van geluidshinder zijn talrijk: er wordt een onderscheid gemaakt tussen auditieve effecten (gehoorverlies, oorsuizen enz.) en niet-auditieve effecten (slaapstoornissen, hart- en vaatziekten, laag geboortegewicht en vroeggeboorte, cognitieve stoornissen bij kinderen, impact op de mentale gezondheid enz.). Men schat dat "het omgevingslawaai van het wegvervoer alleen al in het Brussels Gewest verantwoordelijk is voor het verlies van meer dan 10.103 gezonde levensjaren per jaar" (Andrieu et al., 2020).

In het Brussels Gewest wordt ongeveer 70 % van de bevolking blootgesteld aan geluidsniveaus van het wegverkeer die de richtwaarden van de WGO (53 decibel - dB) overschrijden (idem).

De kaart van de geluidsniveaus **10-5** is samengesteld rekening houdend met de combinatie van het geluid van verschillende transportmodi (weg, lucht en spoor). Het gaat hier om de gemiddelde situatie over 24 uur. De weg- en spoorinfrastructuren in Schaarbeek verklaren de verdeling van de geschatte geluidshinder. De geluidsbelasting is het hoogst langs de Lambermontlaan, de Leopold III-laan, aan het einde van de E40 en in de buurt van het Noordstation en het station Schaarbeek-Vorming. De geschatte waarden liggen lager in het zuidelijke deel van de gemeente.

Groene ruimten

Naast hun rol in het behoud van fauna en flora zijn groene ruimten ook elementen die de levenskwaliteit en de gezondheid ten goede komen. De aanwezigheid van groene ruimten wordt in verband gebracht met een beter humeur, een beter concentratievermogen en minder stress. Minder rechtstreeks helpt de aanwezigheid van groene ruimten ook om lichaamsbeweging aan te moedigen, de luchtkwaliteit te verbeteren, de blootstelling aan lawaai en hitte te verminderen en daardoor het risico op het ontwikkelen van bepaalde ziekten te verlagen (Andrieu *et al.*, 2020). Naast deze effecten op de gezondheid zijn groene ruimten ook ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie kunnen verbeteren.

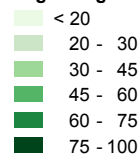
Schaarbeek is minder groen dan het Gewest als geheel (dat het Zoniënwoud omvat). Het aandeel van het grondgebied met boombedekking, maar ook het aandeel met vegetatiebedekking, is kleiner in Schaarbeek (respectievelijk 20 % en 33 %) dan in het Gewest als geheel (33 % en 52 %) ¹⁰⁻⁷.

De kaart van het percentage van het grondgebied met vegetatiebedekking per **statistische sector** ¹⁰⁻⁶ toont de aanwezigheid van het Josaphatpark, het Albertpark, het Josaphat-braakland en het natuurreservaat Moeraske, als voornaamste groene ruimten in de gemeente. De andere sectoren hebben minder groenzones, vooral in het westen van de gemeente (Brabantstraat, Vanderlindenstraat, Koninginnelaan), ondanks de aanleg van een aantal groene ruimten, zoals het Zennepark, dat in 2016 werd geopend, en het Koningin-Groenpark, dat in 2007 werd geopend.

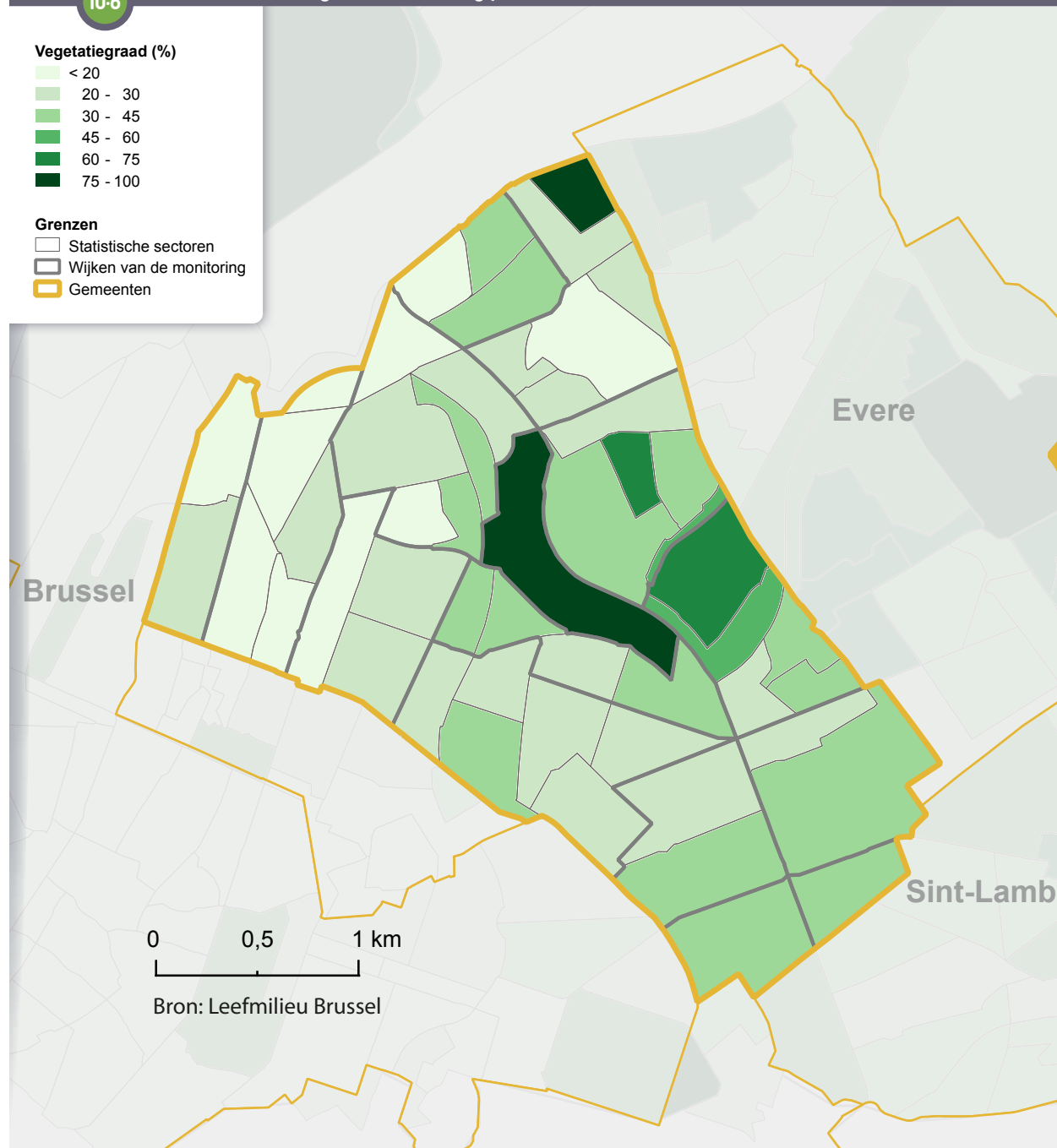
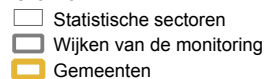
10-6

Aandeel van de vegetatiebedekking per statistische sector, Schaarbeek, 2020

Vegetatiegraad (%)

Grenzen

Het aandeel van openbaar toegankelijke groene en recreatieve ruimten in Schaarbeek (6 %) ligt veel lager dan in het Gewest als geheel (19 %). Echter, door de relatief goede spreiding van deze groene ruimten in de gemeente, is het aandeel van het grondgebied dat als gebied zonder toegankelijke groene ruimten wordt beschouwd, vergelijkbaar met dat van het Gewest (30 % tegenover 27 %). Toch is de dichtheid van de groene ruimten laag: het aantal vierkante meter groen per inwoner ligt ver onder dat van het Gewest (4 m²/inwoner tegenover 25 m²/inwoner) **10-7**. Schaarbeek is de Brusselse gemeente met het op drie na laagste aantal m² groen per inwoner.

10-7 Kenmerken van de groene ruimten			
	Referentie-jaar	Schaarbeek	Brussels Gewest
Oppervlakte van de vegetatiebedekking (km ²)	2020	2,6	85,0
Oppervlakte van de boombedekking (km ²)		1,6	53,6
Aandeel van het grondgebied met vegetatiebedekking (%)		33	52
Aandeel van het grondgebied met boombedekking (%)		20	33
Oppervlakte van voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (km ²)	2021	0,5	30,2
Oppervlakte van het grondgebied waar er een gebrek is aan voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (km ²)		2,4	43,7
Aandeel van het grondgebied met voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (%)		6	19
Aandeel van het grondgebied waar er een gebrek is aan voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (%)		30	27
Dichtheid van voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten per inwoner (m ² /inw)		4	25

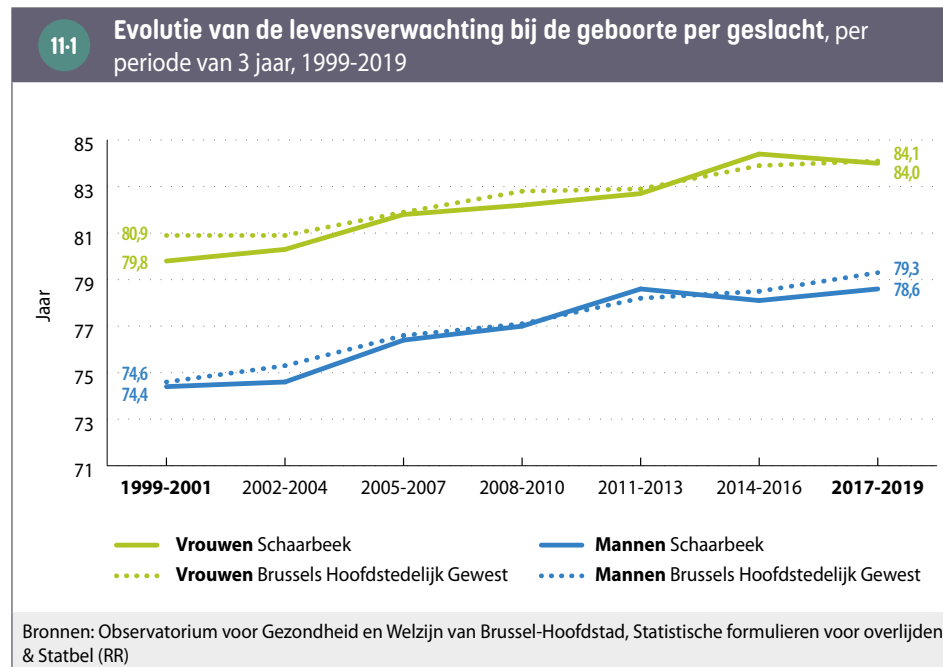
Bronnen: Leefmilieu Brussel, Statbel; berekeningen Leefmilieu Brussel & BISA

11. GEZONDHEID

11.1. LEVENSV ERWACHTING EN MORTALITEIT

Levensverwachting

Onder mannen ligt de **levensverwachting** bij de geboorte in Schaarbeek iets lager dan in het Brussels Gewest in de periode 2017-2019. Onder vrouwen is er vrijwel geen verschil met het gewestelijke gemiddelde: de levensverwachting bij de geboorte, berekend over de periode 2017-2019, bedraagt 84 jaar voor vrouwen en 78,6 jaar voor mannen in Schaarbeek, tegenover respectievelijk 84,1 jaar en 79,3 jaar in het Gewest **11-1**. Tussen 1999 en 2019 steeg de levensverwachting bij de geboorte meer voor mannen dan voor vrouwen in het Brussels Gewest. In Schaarbeek is de stijging van de levensverwachting bij de geboorte even groot bij mannen als bij vrouwen.

De iets lagere levensverwachting (voor mannen) in Schaarbeek kan worden verklaard door de gemiddeld minder gunstige socio-economische situatie van de bewoners in vergelijking met het gewestelijke gemiddelde. Armoede en gezondheid zijn nauw met elkaar verbonden. Enerzijds door ongunstigere levensomstandigheden (huisvesting, werksituatie, toegang tot gezonde voeding, armoedestress ...) en anderzijds door een moeilijkere toegang tot gezondheidszorgen³⁸. Hoewel Schaarbeek tot de armere gemeenten van het Gewest behoort, vertoont de gemeente ook een gemengd bewonersprofiel op haar grondgebied. Het westelijke en noordelijke deel van de gemeente huisvest bewoners met een relatief armer, jonger en mannelijker profiel, terwijl in het oosten en zuiden van de gemeente de bewoners relatief meer bemiddeld en ouder zijn en er relatief meer vrouwen wonen. Dit zou kunnen verklaren waarom de levensverwachting van de Schaarbeekse mannen nog dicht bij het gewestelijke gemiddelde zit en deze van de vrouwen in Schaarbeek uiteindelijk toch nog uitkomt op het gewestelijke gemiddelde.

Vroegtijdig overlijden (voor 75 jaar)

In Schaarbeek bedraagt het vroegtijdig sterftcijfer (voor 75 jaar), gestandaardiseerd voor leeftijd, 495 per 100.000 mannen en 270 per 100.000 vrouwen voor de periode 2010-2019 **11-2**. Deze cijfers zijn ongeveer even hoog als in het ganse Brussels Gewest (488 per 100.000 mannen en 272 per 100.000 vrouwen). Verschillen tussen gemeenten in levensverwachting en vroegtijdige sterfte zijn gelinkt aan de socio-economische situatie van de inwoners. Armoede, in al zijn dimensies, kan leiden tot een verslechtering van de gezondheidstoestand en een slechte gezondheid kan leiden tot verarming. Sociale ongelijkheden in gezondheid komen voor op alle leeftijden en worden vastgesteld voor de meeste gezondheidsproblemen³⁹. De vroegtijdige sterfte in Schaarbeek vertoont zowat dezelfde dynamiek ten opzichte van deze in het Gewest als de levensverwachting, met een iets ongunstiger cijfer voor de mannen en een iets beter cijfer voor de vrouwen in vergelijking met het gewest. Het eerder genoemde gemengde bewonersprofiel zou ook hier de verklaring kunnen zijn.

Het gestandaardiseerd vroegtijdig sterftcijfer is aanzienlijk gedaald in vergelijking met het voorgaande decennium, zowel voor mannen als voor vrouwen. In de periode tussen 2000 en 2009, bedroeg het gestandaardiseerd vroegtijdig sterftcijfer in Schaarbeek 613 op

³⁸ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019).

³⁹ Voor meer informatie over sociale ongelijkheden in gezondheid in Brussel, zie: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019).

100.000 mannen en 360 op 100.000 vrouwen in die periode. Dit verklaart mede de gestegen levensverwachting.

Tabel 11-2 geeft een overzicht van de belangrijkste oorzaken van vroegtijdige sterfte. In Schaarbeek zijn de drie belangrijkste oorzaken voor mannen, kanker aan het ademhalingsstelsel (strottenhoofd, luchtpijp, longen of bronchiën), ischemische hartziekten en zelfmoord. Voor vrouwen is dit borstkanker, kanker aan het ademhalingsstelsel en chronische aandoeningen van de onderste luchtwegen. De belangrijkste doodsoorzaken zouden anders zijn indien men personen van 75 jaar of ouder ook in beschouwing neemt. Longontstekingen, dementie en Alzheimer zijn bijvoorbeeld belangrijke doodsoorzaken bij de oudere inwoners van 75 jaar of ouder van het Brussels Gewest.

Het iets hogere vroegtijdig sterftcijfer bij de Schaarbeekse mannen in vergelijking met het gewest vertaalt zich in een wat hogere oorzaaksspecifieke vroegtijdige sterfte voor de meeste doodsoorzaken. Ook bij de vrouwen is het lichtjes betere algemene cijfer terug te vinden voor de meeste specifieke cijfers per doodsoorzaak.

11-2	Vroegtijdige sterftcijfers (<75 jaar) voor de belangrijkste vroegtijdige doodsoorzaken, per geslacht, 2010-2019					
	MANNEN			VROUWEN		
	Aantal sterfgevallen Schaarbeek	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Schaarbeek (/100.000)	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Brussel Gewest (/100.000)	Aantal sterfgevallen Schaarbeek	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Schaarbeek (/100.000)	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Brussel Gewest (/100.000)
Alle doodsoorzaken	1.790	494,8	487,8	1.070	269,9	272,2
Kanker aan strottenhoofd, luchtpijp, longen en bronchiën	203	61,0	55,8	84	21,4	25,3
Ischemische hartziekten	145	44,4	43,0	38	11,0	13,0
Chronische aandoeningen van de onderste luchtwegen (inclusief bronchitis, astma, emfyseem)	76	25,5	23,5	54	14,9	14,0
Cerebrovasculaire aandoeningen	70	22,8	20,9	44	11,8	11,4
Zelfmoord (2)	83	15,3	16,3	28	5,8	7,6
Borstkanker	-	-	0,3	91	23,0	24,1
Kanker van de dikke darm	45	14,4	10,8	26	6,8	6,5
Chronische leveraandoeningen	52	13,5	16,8	19	4,3	7,6
Kanker aan lymfatisch weefsel	49	14,6	12,4	20	5,2	6,9
Pancreaskanker	40	11,8	11,4	25	6,7	7,6
Niet-gespecificeerde gebeurtenis - opzet niet bepaald	29	6,2	5,1	11	2,3	2,1
Kanker aan lippen, mondholte, keelholte	29	8,6	8,1	<10	-	2,3
Kanker aan eierstokken	-	-	-	20	5,0	5,5

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor overlijden & Statbel (RR)

(1) Directe standaardisatie waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd.

(2) Het aantal sterfgevallen door zelfmoord kan onderschat worden: een aantal zelfdodingen wordt geregistreerd als gebeurtenis waarvan niet duidelijk is of deze al dan niet opzettelijk is.

- Gerangschikt op basis van het totaal (mannen en vrouwen) aantal sterfgevallen per doodsoorzaak.
- Enkel de doodsoorzaken die minstens 10 overlijdens tellen voor een van beide geslachten, zijn opgenomen in deze tabel. Indien er minder dan 10 gevallen zijn, worden de gestandaardiseerde sterftcijfers niet weergegeven.

Mortinaliteit en infantiele sterfte

Voor de vijfjarige periode van 2015 tot 2019 verschilt de **mortinaliteit** en de **infantiele sterfte** in Schaarbeek niet veel van deze in het Gewest **11-3**.

11-3 Mortinaliteit en infantiele sterfte, 2015-2019			
	Schaarbeek (1)		Brussels Gewest (2)
	Totaal aantal sterfgevallen	Per 1.000	Per 1.000
Mortinaliteit (op het aantal levend- en doodgeborenen)	78	6,6	6,2
Infantiele sterfte (op het aantal levendgeborenen)	40	3,4	3,5

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, [Statistische formulieren voor geboorten en overlijden](#)
(1)/(2) Het betreft de geboorten waarbij de gebruikelijke verblijfplaats van de moeder in (1) Schaarbeek / (2) het Brussels Gewest is.

11.2. ALGEMENE GEZONDHEIDSTOESTAND

Op basis van administratieve gegevens en terugbetalingsgegevens van zorg- en medicatiegebruik van het Intermutualistisch Agentschap (IMA)⁴⁰ kunnen we de prevalentie van een aantal aandoeningen en het (preventief) zorggebruik (zie deel 11.3) inschatten. Het is belangrijk om te onthouden dat deze gegevens beschikbaar zijn voor iedereen die recht heeft op en in orde is met de verplichte ziekteverzekering in België (hierna "rechthebbenden"), en dit dus niet de volledige officiële bevolking in het rijksregister betreft⁴¹. Bovendien wordt een aandoening enkel geïdentificeerd indien mensen naar de dokter gaan voor een diagnose en/of de nodige medicatie (kunnen) kopen, wat kan leiden tot een onderschatting van bepaalde aandoeningen (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2019).

⁴⁰ Het IMA brengt de informatie bijeen van alle terugbetalingen van zorg door de zeven ziekenfondsen in België.

⁴¹ In het Brussels Gewest komt de populatie rechthebbenden op de verplichte ziekteverzekering, voor 91,6 % overeen met de populatie op basis van het Rijksregister. Dit is minder dan voor het ganse land (98 %) (Atlas IMA, 2021). Het verschil tussen beide gegevensbronnen heeft onder meer te maken met de referentieperiode die wordt gebruikt, het aandeel internationale werknemers met een private verzekering, het aandeel vreemdelingen en het aandeel personen dat niet in orde is met de verplichte ziekteverzekering. Voor meer details zie <https://atlas.ima-aim.be/databanken/?rw=1&lang=nl>. Ook personen die niet tot de officiële bevolking worden gerekend vallen buiten de analyses, aangezien ze niet aangesloten zijn bij de verplichte ziekteverzekering (studenten die niet in een van de Brusselse gemeenten gedomicilieerd zijn, asielzoekers, vreemdelingen in een onregelmatige verblijfssituatie, diplomaten en hun gezinsleden, enz.).

Chronische ziekten

In Schaarbeek wordt geschat dat 6,2 % van de rechthebbenden diabetes heeft, 0,7 % een hartaandoening en 7,4 % van de rechthebbenden die 50-plus zijn, een chronisch obstructief longlijden (COPD) (ongestandaardiseerde prevalenties). Na **standaardisatie** voor leeftijd zien we dat diabetes en COPD relatief gezien vaker voorkomen in Schaarbeek in vergelijking met het Gewest **11-4**. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het gemiddeld minder gunstige socio-economische profiel van de inwoners van Schaarbeek. (De mogelijk wat betere situatie bij de Schaarbeekse vrouwen kan in deze indicatoren niet naar voor komen.)

11-4 De prevalentie van een aantal chronische ziekten, 2020			
	Ongestandaardiseerd cijfer Schaarbeek (per 100.000)	Gestandaardiseerd (1) cijfer Schaarbeek (per 100.000)	Gestandaardiseerd (1) cijfer Brussels Gewest (per 100.000)
Diabetes (2)	6.200,0	9.216,7	7.777,1
Hartaandoeningen (3)	728,4	1.228,0	1.244,6
Chronisch obstructief longlijden (COPD) bij 50-plussers (4)	7.445,7	11.665,3	9.258,4

Bron: IMA

(1) Directe **standaardisatie** voor leeftijd waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd.

(2) We bekijken hier de terugbetaalde medicatie voor diabetes. Diabetes kan ook optreden tijdens de zwangerschap. Aangezien het hier om een tijdelijk fenomeen gaat, en dus niet om een chronische aandoening, wordt zwangerschapsdiabetes hier buiten beschouwing gelaten. Belangrijk is om in het achterhoofd te houden dat diabetes vaak niet wordt gediagnosticeerd (Van der Heyden *et al.*, 2019). Voor de methodologische details m.b.t. de indicator, zie Avalosse *et al.* (2019).

(3) We bekijken hier een groep medicijnen die typisch worden gebruikt voor hartdecompensatie, angina pectoris en hartritme stoornissen. Dit komt niet overeen met alle cardiovasculaire ziekten, maar het gebruik van deze medicatie is een goede indicator voor een hartaandoening (zie Avalosse *et al.*, 2019).

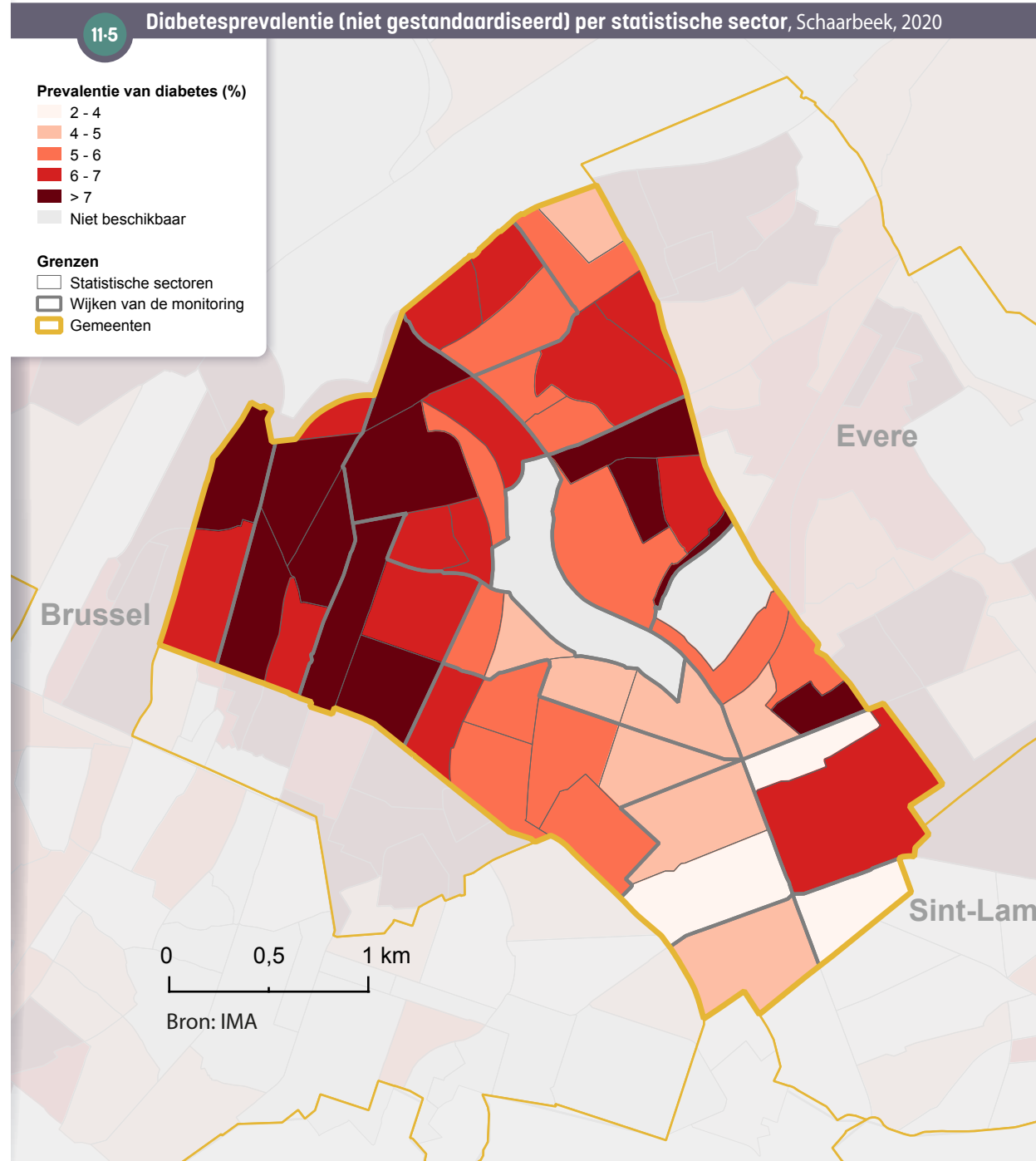
(4) We bekijken hier specifiek de medicijnen voor de behandeling van chronisch obstructief longlijden (COPD) (zie Avalosse *et al.*, 2019). Chronisch obstructief longlijden (COPD) is een ernstige en veel voorkomende longziekte, waarbij er een progressieve obstructie van de luchtwegen plaatsvindt. (Bij deze indicator worden al de prevalenties uitgedrukt per 100.000 rechthebbenden van de ziekteverzekering van 50 jaar en ouder.)

Diabetes (niet gestandaardiseerd) komt niet in elke wijk in Schaarbeek evenveel voor **11-5**. De prevalentie is er hoger in het noordwestelijke deel van de gemeente, waar veel personen wonen met een lager socio-economisch profiel. Ook in de buurt van de Reyerstoren en het Daillyplein, buurten met relatief veel sociale woningen, komt diabetes vaker voor.

Overigens heeft 8% van de rechthebbenden in Schaarbeek het statuut van chronisch zieke bij de verplichte ziekteverzekering⁴². Na standaardisatie voor leeftijd, ligt dit aandeel in Schaarbeek (11%) even hoog als in het Gewest (11%). Echter, dit cijfer wordt niet alleen bepaald door de prevalentie van chronische ziekten, maar eveneens door de hoogte van de hiermee samenhangende kosten en door de mogelijkheden die mensen hebben om dit statuut te bekomen⁴³. Het zou kunnen dat een deel van de inwoners eigenlijk wel recht heeft op dit statuut omwille van een gezondheidsprobleem, maar dit recht niet opneemt.

⁴² Voor meer info over het "statuut chronisch aandoening", zie de website van het RIZIV: www.riziv.fgov.be.

⁴³ Het verkrijgen van het "statuut chronisch aandoening" is verbonden aan allerlei voorwaarden. Zo moeten er bijvoorbeeld gedurende 2 jaar elk trimester genoeg terugbetalingen zijn geweest om in aanmerking te komen voor het statuut. Volgens een studie van het IMA (Rygaert *et al.*, 2021), geeft de indicator ons enkel een beeld over "het aantal personen met hoge en langdurige uitgaven". Er bestaan verder nog allerlei administratieve en andere drempels bij het opnemen van bepaalde rechten, zoals ook bij dit statuut het geval zou kunnen zijn (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2017). Het is dus erg waarschijnlijk dat dit statuut het aantal chronisch zieken onderschat (zowel deze met hoge als lage gezondheidsuitgaven).

Kankerincidentie

Longkanker, colorectale kanker, borstkanker (bij vrouwen) en prostaatkanker (bij mannen) zijn, exclusief niet-melanoom huidkanker, de vaakst voorkomende kankers in het Brussels Gewest **11-6**. In vergelijking met het Gewest, liggen de gestandaardiseerde **incidentie** bij mannen van prostaatkanker wat lager en die van longkanker wat hoger in Schaarbeek voor de periode 2016-2019. Bij vrouwen in Schaarbeek zijn er weinig verschillen met het Gewest.

Ook niet melanoom huidkankers komen veel voor. In Schaarbeek wordt geschat dat deze voorkomen bij 25 op de 100.000 mannen en bij 18 op de 100.000 vrouwen. Dit is een stuk minder vaak dan de bovengenoemde top-3 kankers, al moeten we de cijfers voorzichtig interpreteren⁴⁴.

11-6 Bruto en gestandaardiseerde incidentiecijfers voor longkanker, colorectale kanker, prostaatkanker (bij mannen) en borstkanker (bij vrouwen) (1), per geslacht, 2016-2019			
	Bruto incidentiecijfer Schaarbeek (per 100.000)	Gestandaardiseerd (2) incidentiecijfer Schaarbeek (per 100.000)	Gestandaardiseerd (2) incidentiecijfer Gewest (per 100.000)
Mannen			
Longen-bronchiën	68,1	128,1	106,6
Prostaat	67,0	139,6	165,5
Colorectaal	48,8	95,4	86,5
Vrouwen			
Borst	138,2	192,6	185,2
Colorectaal	40,3	61,5	58,4
Longen-bronchiën	31,8	51,2	50,5

Bron: Stichting Kankerregister

(1) De top 3 van meest voorkomende kankers werd bepaald op regionaal niveau en dit op basis van het absoluut aantal gevallen. Hier worden de cijfers voor deze top-3 gepresenteerd voor Schaarbeek. Niet-melanoom huidkankers worden buiten beschouwing gelaten aangezien de registratie van deze kankers, waarvan de grote meerderheid niet levensbedreigend is, niet volledig en niet goed geharmoniseerd is. Cijfers moeten dus voorzichtig worden geïnterpreteerd (Stichting Kankerregister, 2022).

(2) Directe standaardisatie voor leeftijd waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd. De Stichting Kankerregister heeft eveneens voor deze kankers de **gestandaardiseerde incidentieratio** (SIR-Standardised Incidence Ratio) en hun betrouwbaarheidsintervallen (95 %) berekend, alsook de betrouwbaarheidsintervallen van de gestandaardiseerde incidentiecijfers. Deze cijfers kunnen worden teruggevonden in de woordenlijst.

44 Zie nota 1 van Tabel 11-6.

11.3. PREVENTIE

Door preventieve gezondheidszorg kunnen bepaalde gezondheidsproblemen voorkomen of in een vroeg stadium behandeld worden, met een betere uitkomst tot gevolg.

Internationaal wordt aanbevolen om een systematische screening te organiseren voor darmkanker en, bij vrouwen, voor borst- en baarmoederhalskanker. Een georganiseerd screeningsprogramma voor borstkanker ("mammothest") voor vrouwen van 50 tot 69 jaar loopt in het Brussels Gewest sinds juni 2002. Een pilootproject voor de opsporing van dikkerdarmkanker bij personen tussen 50 en 74 jaar is gestart in het Brussels Gewest eind oktober 2018⁴⁵. Voor baarmoederhalskanker is er evenwel in Brussel geen georganiseerd opsporingsprogramma. De deelnamecijfers aan de verschillende kankerscreenings liggen in Schaarbeek dicht bij de cijfers voor het ganse Gewest. De deelname is echter laag in vergelijking met andere regio's of internationale doelstellingen. Inwoners laten zich iets vaker screenen binnen het opsporingsprogramma "mammothest", al ligt de totale opsporing voor borstkanker er lager dan in het Gewest **11-7**.

Slechts 26 % van de inwoners van Schaarbeek gaat preventief naar de tandarts (Gewest: 27 %). Dit is bijzonder laag aangezien het voor iedereen aangeraden wordt jaarlijks op controle te gaan. Iets minder dan de helft van de 65-plussers die thuis wonen werden gevaccineerd tegen de griep in 2020 in Schaarbeek. Dit ligt dicht bij het cijfer van het Gewest.

11-7 Kankerscreening, preventieve mondzorg en griepvaccinatie, 2018-2021		Schaarbeek	Brussels Gewest
Opsporing van borstkanker (vrouwen 50-69 jaar)	Mammothest (periode 2018-2019)	12,6 %	10,4 %
	Mammothest en/of mammografie (periode 2018-2019)	47,1 %	51,0 %
Opsporing van darmkanker (50-74 jaar)	Colotest (2021) (1)	18,2 % (♂) - 17,8 % (♀)	17,4 % (♂) - 16,7 % (♀)
Opsporing van baarmoederhalskanker (vrouwen 25-64 jaar)	Uitstrijkje (periode 2017-2019)	44,6 %	44,9 %
Preventieve mondzorg	Minstens 2 preventieve contacten met de tandarts (periode 2018-2020) (2)	25,5 %	27,3 %
Griepvaccinatie (65-plussers thuiswonend)	2020 (3)	48,6 %	52,2 %

Bronnen: IMA, Bruprev, Statbel (RR) ; berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

(1) De dekkingsgraad van de screening naar colorectale kanker zou berekend moeten worden op een periode van 2 jaar, wat overeenkomt met de tijdspanne die nodig is om de volledige doelgroep uit te nodigen. Ze werd hier berekend op basis van een enkel jaar, het jaar 2021, gezien het project in een pilootfase gestart werd in 2018, en gezien de impact die de COVID-19-pandemie op het project heeft gehad.

(2) Aandeel rechthebbenden van de ziekteverzekering met minstens 2 preventieve contacten met de tandarts in 2 verschillende jaren binnen een periode van 3 kalenderjaren (jaar x, jaar x-1, jaar x-2).

(3) Aandeel rechthebbenden van de ziekteverzekering.

⁴⁵ Op het moment van het schrijven, loopt het pilootproject nog tot eind 2023.

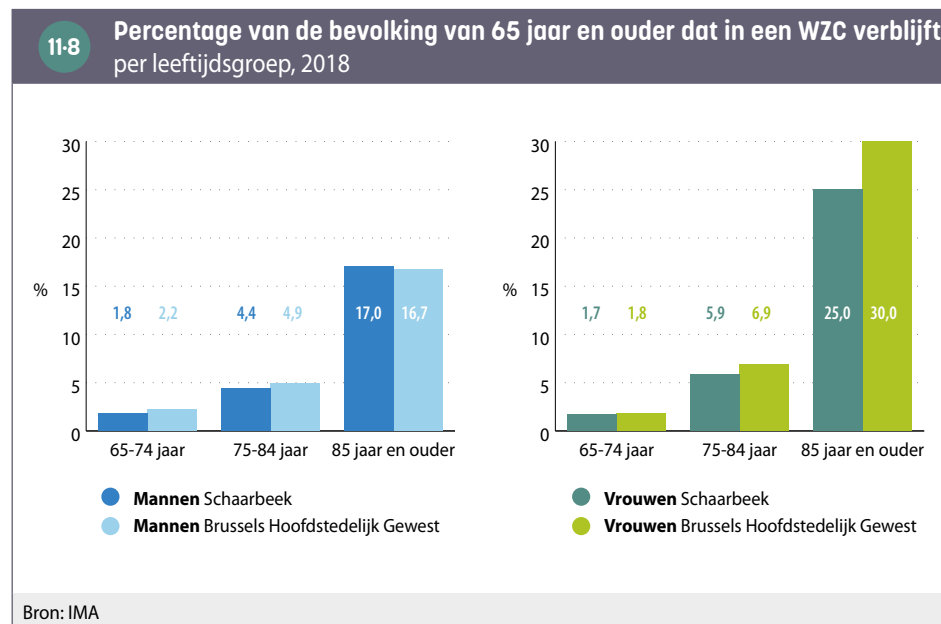
11.4. FOCUS OP DE OUDERE BEVOLKING

De bewoners van de woonzorgcentra

Op 1 januari 2022 telt Schaarbeek 8 woonzorgcentra (WZC) op haar grondgebied, goed voor een totaal van 989 bedden (waarvan 389 RVT-bedden⁴⁶ voor zwaar zorgafhankelijke ouderen) (Iriscare, 2022). Dit betekent dat in theorie 7,5 % van de inwoners van Schaarbeek ouder dan 65 jaar een plaats zou kunnen vinden in een woonzorgcentrum in de eigen gemeente. Dit percentage ligt een beetje lager dan het gemiddelde van de 19 Brusselse gemeenten (8,9 %).

In 2018 verbleven 760 inwoners van Schaarbeek van 65 jaar en ouder (530 vrouwen en 230 mannen) in een WZC, wat neerkomt op 5,8 % van deze leeftijdsgroep⁴⁷. Voor het hele Gewest is dit 7,7 %. Een groter deel van de vrouwelijke inwoners van Schaarbeek woont in een WZC (7,1 % van alle vrouwelijke 65-plussers) in vergelijking met mannen (4,2 %). Voor het ganze Gewest is dit respectievelijk 9,5 % van alle vrouwelijke, en 5 % van de mannelijke 65-plussers. De hogere levensverwachting van vrouwen zorgt er enerzijds op zich al voor dat er relatief meer vrouwen dan mannen zijn in de hoogste leeftijdscategorieën, maar ook dat hierdoor statistisch gezien mannen in de laatste jaren van hun leven meer kans hebben om nog samen te wonen met hun vrouwelijke partner terwijl vrouwen hun mannelijke partner vaker overleven. Dit zorgt er voor dat bij het toenemen van de leeftijdsgebonden zorgnoden vrouwen vaker dan mannen geen beroep kunnen doen op hun nog inwonende partner en naar een woonzorgcentrum dienen te verhuizen.

Figuur 11-8 geeft een meer gedetailleerd beeld van de leeftijdsverdeling van de WZC-bewoners uit Schaarbeek in 2018. De relatieve ondervertegenwoordiging ten opzichte van het gewest situeert zich vooral bij de vrouwen van 85 jaar en ouder, wat ook de grootste groep is onder de bewoners van de woonzorgcentra.

Het percentage WZC-bewoners uit Schaarbeek dat recht heeft op een Verhoogde Tegemoetkoming (VT) bedraagt 46 % in 2018. In de totale bevolking van Schaarbeek van 65 jaar en ouder is dat 41 %, wat betekent dat de rechthebbenden op een VT licht oververtegenwoordigd zijn in de WZC. Voor het ganze Gewest zijn deze percentages respectievelijk 42 % en 33 %. Op het niveau van het Gewest is deze oververtegenwoordiging dus nog iets groter.

⁴⁶ De meeste WZC zijn erkend als Rust- en Verzorgingstehuis (RVT). Ze krijgen een hogere subsidie voor zwaar zorgbehoevende ouderen (RVT-bedden).

⁴⁷ Het betreft hier personen die in Schaarbeek gedomicilieerd zijn en in een rusthuis verblijven dat zich al dan niet op het grondgebied van Schaarbeek bevindt. Het gaat dus niet om het aantal bewoners van de rusthuizen op het grondgebied van Schaarbeek, aangezien daar ook bewoners tussen zitten met een domicilie buiten Schaarbeek. Hierbij dient nog vermeld dat de grote meerderheid van de WZC-bewoners gedomicilieerd zijn in het WZC.

GLOSSARIUM

Activiteitsgraad: De activiteitsgraad is het percentage van de beroepsbevolking in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar).

Administratieve en ondersteunende diensten (N): deze activiteitensector omvat administratieve diensten ten behoeve van kantoren en andere bedrijfsondersteunende activiteiten; diensten in verband met gebouwen, met name het schoonmaken van gebouwen; activiteiten met betrekking tot tewerkstelling, met name door uitzendbureaus, verhuuractiviteiten en onderzoeks- en beveiligingsactiviteiten. Voor meer informatie: <https://data.be/nl/nace>

Arme sikkel: zone van het Brussels Gewest waar al meerdere decennia een concentratie van de op economisch vlak meest kansarme bevolkingsgroepen woont. Deze bestaat uit de [wijken](#) in het noorden en het westen van de [eerste kroon](#). Deze wijken behoren tot de armste wijken van het Gewest, ze vormen een sikkel rond het stadscentrum, van Sint-Joost-ten-Node tot de lage gedeelten van Vorst.

Armoederisicogrens: in navolging van de andere landen van de Europese Unie gebruikt België een relatieve armoeddrempel om het aandeel van de bevolking te meten dat een armoederisico vertoont. Deze drempel werd vastgelegd op 60% van het nationaal mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden. Op basis van de enquête EU-SILC 2021 (inkomens 2020) wordt deze drempel in België vastgelegd op 1.287 euro per maand voor een alleenstaande persoon, 2.059 euro per maand voor een alleenstaande ouder met twee kinderen en 2.703 euro per maand voor een koppel met twee kinderen. Personen met een equivalent inkomen onder deze drempel worden beschouwd als risicolopend op armoede.

Beroepsbevolking: de beroepsbevolking van een grondgebied verwijst naar de inwoners van dit grondgebied die daadwerkelijk aanwezig zijn op de arbeidsmarkt, ongeacht of ze werken (tewerkgestelde bevolking op beroepsleeftijd) of werkloos zijn (niet-werkende werkzoekenden).

DASPA: het 'Dispositif d'Accueil et de Scolarisation des élèves Primo-Arrivants et Assimilés' is een onderwijsstructuur die binnen een school wordt opgezet. Het doel is de opvang, scholing en integratie van nieuwkomersleerlingen en gelijkgestelden in het reguliere onderwijs van het onderwijssysteem van de Franse Gemeenschap, vanaf het derde jaar van het kleuteronderwijs. Een DASPA is een tussenfase van maximaal 2 jaar waarin de leerling intensief Frans leert. Voor meer informatie: www.enseignement.be

Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO): Het deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso) is een systeem van leren en werken. In de praktijk besteden studenten 2 dagen per week les en 3 dagen in het bedrijf. Dit onderwijs wordt gegeven in een instelling genaamd CEFA (Centre d'Education et de Formation en Alternance), in de Franse Gemeenschap, of een CDO (Centrum voor Deeltijds Onderwijs), in de Vlaamse Gemeenschap.

Dekkingsgraad van de kinderopvang: aantal kinderopvangplaatsen in de gemeente in verhouding tot het aantal kinderen jonger dan drie jaar dat in de gemeente woont.

Detailhandel en overige diensten (G(45 & 47), R, S, T): deze activiteitensector omvat de detailhandel, met inbegrip van de reparatie van auto's en motorfietsen, de kunst-, amusements- en recreatiesector, 'overige diensten', waartoe met name de activiteiten van ledenorganisaties behoren, alsmede de activiteiten van huishoudens die huishoudelijk personeel in dienst hebben en niet-gedifferentieerde activiteiten van huishoudens als producenten van goederen en diensten voor eigen gebruik. Voor meer informatie: <https://data.be/nl/nace>

Dringende medische hulp (DMH): deze hulp is een tegemoetkoming in dringende medische kosten (dokter, ziekenhuis, apotheek enz.) die door het OCMW wordt toegekend aan illegaal in België verblijvende mensen in het geval van gezondheidsproblemen.

Eerste kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon [wijken](#) aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De eerste kroon van het Brussels Gewest verwijst naar de wijken tussen de lanen van kleine ring en de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchillaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze eerste kroon was volledig verstedelijkt rond 1930. Later werden de wijken van de [tweede kroon](#) verstedelijkt.

Equivalent leefloon: het equivalent leefloon is een financiële hulp die het OCMW in het kader van het recht op maatschappelijke hulp toekent aan personen die niet in aanmerking komen voor het recht op [leefloon](#) omdat ze niet voldoen aan de eisen in termen van nationaliteit, leeftijd of inkomen, maar die wel in een gelijkaardige noodbehoevende situatie verkeren. Het gaat hoofdzakelijk om kandidaat-vluchtelingen, personen die tijdelijke bescherming genieten en andere personen met een buitenlandse nationaliteit die verblijfsrecht hebben maar niet zijn ingeschreven in het bevolkingsregister. De bedragen zijn identiek aan die van het leefloon. Voor meer informatie: <http://www.ocmw-info-cpas.be/>

EU-13: Alle landen die na 2003 tot de Europese Unie zijn toegetreden, namelijk: Bulgarije, Cyprus, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Roemenië, Slowakije, Slovenië, Tsjechische Republiek.

EU-14 (zonder België): Alle landen die vóór 2004 tot de Europese Unie zijn toegetreden (en in 2022 nog steeds lid waren van de Europese Unie), met uitzondering van België, namelijk: Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Zweden.

Fiscale statistieken: deze statistieken bevatten informatie over inkomens op basis van de aangiften in de personenbelastingen van personen die hun hoofdverblijfplaats in België hebben. Om deze te kunnen interpreteren moet men rekening houden met een aantal zaken. De gegevens hebben enkel betrekking op de inkomens die onderworpen zijn aan de personenbelasting. Sommige soorten inkomens zijn niet belastbaar en worden dus niet mee opgenomen in de belastingstatistieken. Dit betekent dat verscheidene sociale uitkeringen (leefloon, equivalent leefloon en kinderbijslag in het bijzonder) vrijgesteld zijn van belastingen en dus niet mee opgenomen worden in het belastbaar inkomen. Ook zijn er personen met een hoog inkomen dat niet belastbaar is via het nationaal systeem, zoals buitenlandse diplomaten of internationale ambtenaren. De personen met deze verschillende soorten niet belastbare inkomens kunnen worden opgenomen in de aangiften waarvan het belastbaar inkomen nul is (en dus niet worden vermeld in de meeste fiscale statistieken) of in de lage inkomensklassen. Daarenboven onderschatten de fiscale statistieken de inkomens uit kapitaal (roerende goederen en vastgoed) zwaar.

Geboortecijfer: het geboortecijfer is de verhouding tussen het jaarlijks aantal geboorten en de totale bevolking.

Gestandaardiseerde incidentieratio (SIR - "Standardised Incidence Ratio"): de verhouding van het totaal aantal gevallen in de gemeente in vergelijking met het "verwachte" aantal gevallen in de gemeente (verkregen door het de incidentie (in %) per leeftijdsgroep van het Gewest toe te passen op de inwoners van de gemeente).

Deze indicator laat toe om in te schatten of de incidentie in een gemeente statistisch significant afwijkt van wat geobserveerd wordt voor het Gewest. Het verschil is statistisch significant als de waarde 100 zich niet in het 95 %-betrouwbaarheidsinterval bevindt, met een foutmarge van 5 %. Echter, een SIR waarde kleiner dan 200, zelfs indien het significant is, duidt slechts op een klein verschil (Stichting Kankerregister, 2022).

Gestandaardiseerde incidentieratio (SIR) en betrouwbaarheidsintervallen voor de incidenties van longkanker, colorectale kanker, prostaatcancer (mannen) en borstkanker (vrouwen), 2016-2019						
	Gestandaardiseerde incidentie (1) Schaarbeek (per 100.000)	95 % betrouwbaarheidsinterval voor de gestandaardiseerde incidentie (1) Schaarbeek	Gestandaardiseerde incidentie (1) Brussels Gewest (per 100.000)	95 % betrouwbaarheidsinterval voor de gestandaardiseerde incidentie (1) Brussels Gewest	SIR	95 % betrouwbaarheidsinterval voor SIR Schaarbeek
Mannen						
Longen-bronchiën	128,1	[108,6 ; 147,6]	106,6	[101,2 ; 111,9]	126,4	[108,0 ; 144,9]
Prostaat	139,6	[118,5 ; 160,8]	165,5	[158,7 ; 172,4]	83,8	[71,5 ; 96,2]
Colorectaal	95,4	[78,1 ; 112,7]	86,5	[81,6 ; 91,3]	112,0	[92,6 ; 131,3]
Vrouwen						
Borst	192,6	[172,3 ; 212,8]	185,2	[179,2 ; 191,2]	105,1	[94,4 ; 115,8]
Colorectaal	61,5	[49,6 ; 73,4]	58,4	[55,0 ; 61,8]	105,7	[85,8 ; 125,7]
Longen-bronchiën	51,2	[40,1 ; 62,3]	50,5	[47,2 ; 53,7]	98,1	[77,3 ; 119,0]

Bron: Stichting Kankerregister, 2022

(1) Directe leeftijdsstandaardisering met behulp van de Europese referentiepopulatie van 2013.

Gini-coëfficiënt: de Gini-coëfficiënt is een indicator van inkomensongelijkheid. De coëfficiënt schommelt tussen 0 en 1. Hij is gelijk aan 0 in een situatie van perfecte gelijkheid waarin iedereen hetzelfde inkomen zou hebben. De coëfficiënt is daarentegen gelijk aan 1 in een situatie van totale ongelijkheid (één iemand heeft het volledige inkomen en de rest heeft geen inkomen). De coëfficiënt wordt hier berekend op basis van de [fiscale statistieken](#), zonder de aangiften met een totaal netto belastbaar inkomen dat gelijk is aan nul.

Groen en blauw netwerk: een programma in het Brussels Gewest met als doel groene ruimten te creëren, ze te verbinden door middel van met groen omzoomde straten, en rivieren te doen herleven in het belang van de inwoners en vanuit ecologisch standpunt. Het werd opgestart in 1996 en in 1999 mee opgenomen in het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP).

Incidentie: de incidentie is het aantal nieuwe gevallen van een ziekte die gediagnostiseerd worden gedurende een bepaalde periode op het aantal personen dat in aanmerking komt gedurende dezelfde periode (hier uitgedrukt als N/100.000).

Indicator van de ondernemingsdynamiek: Deze indicator, berekend door het BISA, meet de netto oprichtingsgraad van ondernemingen. De indicator wordt berekend als de verhouding tussen enerzijds de netto bedrijfsoprichtingen (het verschil tussen oprichtingen en stopzettingen) en anderzijds het gemiddelde aantal actieve ondernemingen in de beschouwde periode. De indicator wordt berekend op basis van de gegevens van Statbel over de demografische loop van de btw-plichtige ondernemingen.

Infantiele sterfte: aantal sterfgevallen van levend geboren kinderen voor de eerste verjaardag (van 0 tot 364 verstreken dagen) per 1.000 levendgeborenen.

Ischemische hartziekte: IHD, ook wel coronaire hartziekte genoemd, verwijst naar hartproblemen die worden veroorzaakt door een vernauwing van de kransslagaders (atherosclerose), wat resulteert in een verminderde bloedstroom en zuurstoftoevoer (ischemie) naar de hartspier. De belangrijkste risicofactoren voor IHD zijn onder meer metabole factoren zoals hoge bloeddruk, risicofactor met hoog cholesterolgehalte, diabetes, en gedragsfactoren zoals tabaksgebruik, ongezonde voeding, alcoholmisbruik en gebrek aan lichaamsbeweging. Voor meer informatie: www.gezondbelgie.be/nl/

L_{den}: De indicator van het geluidsniveau L_{den} (Level day-evening-night) vertegenwoordigt het gemiddelde jaarlijkse geluidsniveau dat gedurende 24 u wordt waargenomen. L_{den} wordt op de volgende manier uitgedrukt:

$$L_{den} = 10 * \log \frac{1}{24} \left(12 * 10^{\frac{L_{day}}{10}} + 4 * 10^{\frac{L_{evening}+5}{10}} + 8 * 10^{\frac{L_{night}+10}{10}} \right)$$

De indicator verdeelt deze dag in drie perioden, weergegeven door hun overeenkomstige geluidsniveaus:

- De periode overdag L_{day}, van 7 tot 19 u.
- De periode 's avonds L_{evening}, van 19 tot 23 u.; er wordt een strafcorrectie van 5 decibel (dB) toegevoegd
- De periode 's nachts L_{night}, van 23 tot 7 u.; er wordt een strafcorrectie van 10 dB toegevoegd

Leefloon: het leefloon (tot 2002 bestaansminimum genoemd) is een specifieke vorm van het recht op maatschappelijke integratie. Het gaat om een minimuminkomen dat het OCMW toekent aan personen die onvoldoende bestaansmiddelen hebben en niet in staat zijn om deze via andere middelen te verwerven (residuaire recht). De rechthebbende moet ook voldoen aan andere toekenningsvoorwaarden, in termen van werkbaarheid, nationaliteit, woonplaats en leeftijd. Voor meer informatie: <http://www.ocmw-info-cpas.be/>

Levensverwachting: de levensverwachting bij de geboorte is het aantal jaren dat een kind geboren in een bepaald jaar, mag verwachten te leven indien hij of zij in de loop van zijn of haar leven dezelfde leeftijdsspecifieke sterfterisico's zou lopen als deze gemeten in dat welbepaalde jaar. De levensverwachting is in die zin geen voorspelling maar karakteriseert alleen op een synthetische manier de vastgestelde leeftijdsspecifieke sterftcijfers van de bestudeerde periode.

Maatschappelijke zetel: vestiging van een bedrijf die zijn officiële wettelijke adres vormt.

Mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen:

- **Inkomen na belastingen:** het belastbaar inkomen na aftrek van de verschuldigde belasting. Het staat dichterbij het belastbaar inkomen bij de begrippen besteedbaar inkomen, levensstandaard en koopkracht.

- **Equivalent inkomen per inwoner:** elke inwoner krijgt een inkomen toegewezen dat identiek is aan dat van alle leden van zijn of haar huishouden. Dit inkomen wordt berekend door het totale inkomen van het huishouden te delen door zijn equivalente grootte. De equivalente grootte wordt verkregen met behulp van een equivalentieschaal die elk lid van het huishouden een ander gewicht geeft om rekening te houden met de schaalvoordelen van het samenwonen.

- **Mediaan inkomen:** dit is het inkomen in het midden van de verdeling wanneer mensen op basis van hun inkomen in oplopende volgorde worden gerangschikt. De mediaan is minder gevoelig voor extreme waarden dan het rekenkundig gemiddelde.

Voor meer informatie zie de methodologie op de website van het BISA: <https://bisa.brussels/themas/inkomens-en-uitgaven-van-de-huishoudens/fiscale-statistiek-van-de-inkomens>

Migratiesaldo van bedrijven: verschil tussen het aantal bedrijven (in de zin van de [maatschappelijke zetel](#)) dat zich in een gemeente komt vestigen en het aantal bedrijven dat de gemeente heeft verlaten in de loop van een geanalyseerde periode.

Modulair onderwijs: Modulair onderwijs is een onderwijsvorm waarbij het vak wordt opgedeeld in cursussen of modules die afzonderlijk kunnen worden gevolgd en waarvoor telkens een 'deelcertificaat' wordt uitgereikt. Wie alle modules van de opleiding met succes afrondt, ontvangt een diploma.

Mortinataliteit: mortinataliteit of foetale strefte betreft het aantal overlijdens voor of tijdens de bevalling wanneer er 22 zwangerschapsweken overschreden zijn of de foetus 500 gram of meer weegt, per 1.000 geboorten (levend- en doodgeborenen)

Niet-werkende werkzoekende (NWWZ): personen zonder betaalde arbeid, ingeschreven als werkzoekende bij de gewestelijke tewerkstellingsdienst (Actiris in het Brussels Gewest).

NO₂-concentratie: dit is de massa NO₂ (in microgram, µg) gemeten per volume-eenheid lucht (in kubieke meter, m³). Het is dus geen maatstaf voor lokale gasemissies, wel voor de lokale aanwezigheid van dit gas, ongeacht de herkomst ervan.

Officiële bevolking: alle personen die wettelijk ingeschreven zijn bij hun gemeentelijke administratie, met uitzondering van de asielzoekers.

OKAN (Onthaalonderwijs voor anderstalige kinderen): opvangonderwijs voor anderstalige kinderen in het Nederlandstalig onderwijs. Het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers is bedoeld voor leerlingen die niet de Belgische of Nederlandse nationaliteit hebben, die in België aankomen en die het Nederlands onvoldoende beheersen. Het onthaalonderwijs stelt deze leerlingen in staat om zo snel mogelijk Nederlands te leren. Voor meer informatie: www.onderwijsinbrussel.be

Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT): om de financiële toegang van personen met een laag inkomen tot de gezondheidszorg te verbeteren, krijgen verschillende categorieën personen (alsook hun personen ten laste) een verhoogde tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en dus een daling van het remgeld. Sinds januari 2014 zijn er drie voorwaarden die elk recht kunnen geven op de verhoogde tegemoetkoming: (1) recht hebben op bepaalde uitkeringen (leefloon, equivalent leefloon, IGO, tegemoetkoming voor personen met een handicap, verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap); (2) het statuut van wees of niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV); (3) een laag inkomen. Voor de eerste twee categorieën wordt het recht op de verhoogde tegemoetkoming automatisch toegekend voor de gerechtigde en zijn personen ten laste. Personen met een laag inkomen, die niet automatisch recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming, kunnen een aanvraag indienen en het recht wordt al dan niet toegekend op basis van een onderzoek van de inkomens van het huishouden.

Schoolbevolking: populatie van leerlingen die regelmatig op een school zijn ingeschreven. De schoolbevolking kan om een aantal redenen verschillen van de officiële bevolking op dezelfde leeftijden: kinderen zonder verblijfsvergunning kunnen ingeschreven zijn in een school, zelfs als ze niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, sommige kinderen volgen thuisonderwijs, enz.

Standaardisering (voor leeftijd): Gezondheidsparameters hangen sterk samen met leeftijd. Door te standaardiseren voor leeftijd wordt rekening gehouden met de verschillen in leeftijdsstructuur tussen het Gewest en een bepaalde gemeente, wat vergelijkingen mogelijk maakt. Dit wordt verwezenlijkt door de waargenomen respectieve cijfers per leeftijdscategorie toe te passen op een standaardpopulatie. Deze gestandaardiseerde cijfers wijken dus af van de "ware" cijfers en worden alleen gebruikt om abstractie te maken van de leeftijdsverschillen in de te vergelijken populaties.

Statistische formulieren voor geboorten en overlijden: de geboorte- en sterftestatistieken kunnen aan de hand van twee bronnen worden opgesteld: het rijksregister (officiële bevolking) en de statistische formulieren voor geboorten en overlijden. Deze laatste bron omvat alle geboorten en overlijdens, ook deze bij de personen die niet ingeschreven zijn in het rijksregister, maar die in de gemeente wonen. Het aantal geboorten en overlijdens dat via de formulieren wordt geteld, is meestal hoger dan het aantal geboorten en overlijdens via het rijksregister. Voor meer informatie: www.vivalis.brussels

Statistische sectoren: de statistische sectoren vertegenwoordigen de kleinste administratieve eenheid en zijn het resultaat van de onderverdeling van het grondgebied door Statbel, op basis van structurele kenmerken van sociale, economische, stedenbouwkundige en morfologische aard.

Totaal vruchtbaarheidscijfer: deze indicator is de som van de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers in een jaar/periode. Hij kan worden geïnterpreteerd als het gemiddelde aantal kinderen dat een vrouw zou hebben als ze gedurende haar hele vruchtbare leven de vruchtbaarheidsomstandigheden zou ervaren die in dat jaar of in die periode zijn waargenomen.

Tweede kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon [wijken](#) aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De tweede kroon van het Brussels Gewest omvat de wijken die het meest aan de buitenkant van de stad liggen, buiten de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchillaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze tweede kroon werd verstedelijkt na de [eerste kroon](#) en bereikte de grenzen van het Brussels Gewest rond 1960.

Vestigingseenheden: Onder vestigingseenheid verstaat men een plaats die men, geografisch gezien, kan identificeren door een adres waar ten minste één activiteit van de onderneming wordt uitgeoefend of van waaruit de activiteit wordt uitgeoefend. Dit kan een werkplaats zijn, een magazijn, een verkooppunt, een kantoor, een directie, een zetel, een agentschap of een filiaal.

Wachtregister: register dat in 1994 in elke gemeente werd gecreëerd en gecentraliseerd op het niveau van het Rijksregister, waarin de registratie wordt bijgehouden van personen die verklaren vluchteling te zijn of die erkenning van het vluchtelingenstatuut aanvragen.

Werkgelegenheidsgraad: percentage van de werkende beroepsbevolking (met een job) in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar).

Werkloosheidsgraad: percentage van de werkloze bevolking (niet-werkende beroepsbevolking) in de [beroepsbevolking](#).

Wijken: de wijken van het Brussels Gewest die in deze publicatie worden gebruikt, zijn deze van de Wijkmonitoring. Een wijk is een som van [statistische sectoren](#), aan elkaar grenzend, gegroepeerd in functie van hun sociaaldemografische en fysieke kenmerken. Voor meer informatie: <https://wijkmonitoring.brussels/>

Zware diensten voor bedrijven (G-46 & H): deze sector omvat de groothandel (met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen) en de sector vervoer en opslag.

ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

Actiris	Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling	OESO	Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling
IMA	Intermutualistisch Agentschap	OKAN	Onthaalonderwijs Anderstalige Nieuwkomers
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid	ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance
RVT	Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming voor de verzekering voor geneeskundige verzorging	RVA	Rijksdienst Voor Arbeidsvoorziening
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	RVP	Rijksdienst voor Pensioenen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn	RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
dB	Decibel	WGO	Wereldgezondheidsorganisatie
NWWZ	Niet-werkende werkzoekenden	GPB	Gewestelijk Bestemmingsplan
ELL	Equivalent leefloon	RR	Rijksregister
EU-SILC	European Union – Statistics on Income and Living Conditions	LL	Leefloon
IGO	Inkomensgarantie voor ouderen	BGHM	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij
HORECA	Activiteitstak die alle hotels en eet- en drinkgelegenheden (restaurants en cafés) omvat	FOD	Federale Overheidsdienst
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse	SPP	Federale openbare programmadienst
RIZIV	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering	GOB	Gewestelijke Overheidsdienst Brussel
PB	Personenbelasting	btw	Belasting op de toegevoegde waarde
NBMV	Niet-begeleide minderjarige vreemdeling	EU	Europese Unie
		ULB	Université libre de Bruxelles
		VUB	Vrije Universiteit Brussel
		WSE	Steunpunt Werk en Sociale Economie

MEER WETEN

Wijkmonitoring van het
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

<https://wijkmonitoring.brussels>

Brussels Instituut voor
Statistiek en Analyse

www.bisa.brussels

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad

www.vivalis.brussels

BIBLIOGRAFIE

Andrieux J., Eggen M., Bouland C., Stand van zaken van de verbanden tussen milieu en gezondheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Centre de Recherche en Santé Environnementale et Santé au Travail (École de Santé Publique, Université libre de Bruxelles), Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. 2020.

Avalosse H., Maron L., Lona M., *et al.* (2019), Ongelijkheid in gezondheid, Inter-mutualistisch Agentschap (IMA), Brussel

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Wilmotte P.-F. (2022), Welke ondernemingen vestigen zich in of verlaten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Focus nr. 55

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Wilmotte P.-F. (2022), De gevolgen van de migratie van Belgische ondernemingen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Focus nr.54

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Hermia J.-P. en Treutens P.-P. (2021), Recente evolutie van de inkomens in Brussel op wijkniveau, Focus nr 41

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Ermans T. (2019), Brusselse huishoudens en de auto, Focus nr 32

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2016), Zoom op de gemeenten: Schaarbeek.

Hub.brussels, ULB & Perspective.brussels. 2019. De Brusselse handel in cijfers: analyse van het ruimtelijk koopgedrag van de Brusselse huishoudens. Brussels: Hub.brussels. https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/article_4_-_vf_-_nl.pdf

Jaumain S. (Dir.) (2008), La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire et Patrimoine des communes de Belgique, Bruxelles, Editions Racine, 624 p.

Leefmilieu.brussels (2022), Kwaliteit van de buitenlucht: stand van zaken. Concentratie van stikstofdioxide (NO₂): <https://leefmilieu.brussels/burgers/tools-en-data/het-milieu-stand-van-zaken/kwaliteit-van-de-buitenlucht-stand-van-zaken>. Geraadpleegd op 12-12-2022.

May X., Ermans T. en Hooftman N. (2019), "Bedrijfswagens: diagnostiek en uitdagingen van een fiscaal regime", Brussels Studies, Synthesenota's, n° 133. URL: <https://journals.openedition.org/brussels/2366?lang=nl>

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2020). 'Overmatige schuldenlast in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, gevolg en verzwarende factor van armoedesituaties: presentatie en analyse van de gegevens van vier schuldbemiddelingsdiensten en van de Centrale voor kredieten aan particulieren'. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019), Dossier 2019/2 – Iedereen even gezond in Brussel? Recente cijfers en kaarten over sociale ongelijkheden in gezondheid, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2017) Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest, Thematisch katern van het Armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2016, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: Brussel.

Parking.Brussels (2020), Autodelen - Evaluatierapport van de gewestelijke spreiding, 16 p.

Perspective.brussels (2021), Monitoring van de publieke woonprojecten in Brussel nr 5, 43 p.

Roberfroid D., Dauvrin M., Keygnaert I., Desomer A., Kerstens B., Camberlin C., Gysen J., Lorant V., Derluyn I. (2015), Welke gezondheidszorg voor personen zonder wettig verblijf? Health Services Research (HSR). Brussel: Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE). KCE Reports 257Bs. D/2015/10.273/109.

Rygaert X., Vaes B., Vanoverloop J. *et al.* (2021), Chronische ziekten bij mensen met een statuut chronische aandoening: lessen uit een koppeling tussen gegevens van Intego en het InterMutualistisch Agentschap, IMA, Brussel.

Van der Heyden J., Nguyen D., Renard F., Scohy A., Demarest S., Drieskens S., Gisle L. Belgisch gezondheidsonderzoek 2018. Brussel, België: Sciensano; Rapportnummer: 2019/14.440/89.

Zoom op de gemeenten: Schaarbeek

De publicatie 'Zoom op de gemeenten' van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad verzamelt en analyseert demografische, socio-economische, welzijns- en gezondheidsindicatoren van de bevolking voor elk van de 19 Brusselse gemeenten. Deze publicatie dient als beleidsondersteunend instrument en geeft het werkveld inzage in de kenmerken van de bevolking waarmee en het grondgebied waarop ze werken.

www.bisa.brussels
www.vivalis.brussels